

Κύκλος Ποιότητας Ζωής

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1.	ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ
2.	ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ
2.1	ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
2.2	ΡΟΗ ΚΑΙ ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ ΤΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ - ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ
2.2.1	Γενικά στατιστικά στοιχεία διεκπεραίωσης
2.2.2	Γεωγραφική κατανομή των αναφορών
2.3	ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΟΜΑΔΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ
3.	ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ
3.1	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ (ΚΑΚΟΔΙΟΙΚΗΣΗ)
3.1.1	Άρση παράνομης χρέωσης παροχής ύδατος
3.2	ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΡΥΜΟΤΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ
3.2.1	Έλεγχος τήρησης διαδικασίας προσδιορισμού ορίων κοινότητας
3.2.2	Μεμονωμένες πράξεις εφαρμογής στον οικισμό Περιβόλια Ρεθύμνου
3.2.3	Περιορισμοί χρήσεων γης σε αμυντικές περιοχές
3.3	ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ, ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΑ ΚΤΙΡΙΑ, ΜΝΗΜΕΙΑ
3.4	ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΙΣ
3.4.1	Απαλλοτριώσεις από νομαρχίες, δήμους ή κοινότητες
3.4.1.1	Μη καταβολή αποζημίωσης για δέσμευση οικοπέδων
3.4.1.2	Μη καταβολή αποζημίωσης για απαλλοτρίωση λόγω ρυμοτομίας
3.4.1.3	Μη καταβολή αποζημίωσης για δέσμευση οικοπέδων
3.4.1.4	Μη καταβολή αποζημίωσης για απαλλοτρίωση
3.4.1.5	Μη κήρυξη απαλλοτρίωσης οικοπέδου
3.4.1.6	Μη καταβολή αποζημίωσης για απαλλοτρίωση λόγω ρυμοτομίας
3.4.1.7	Διακανονισμός οφειλής από προσκύρωση έκτασης μετά την εφαρμογή του σχεδίου πόλης
3.4.1.8	Επίταξη ακινήτου
3.4.1.9	Δεσμεύσεις και αναγκαστικές απαλλοτριώσεις ακινήτων περιουσιακών στοιχείων
3.4.1.10	Μη καταβολή επιδικασθείσης αποζημίωσης για απαλλοτρίωση ακινήτων
3.4.1.11	Απαλλοτριώσεις εκτάσεων πλησίον αερολιμένων
3.4.2	Αποζημιώσεις από αναγκαστικές απαλλοτριώσεις αρχαιολογικών χώρων
3.5	ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΕΣ ΑΔΕΙΕΣ, ΑΥΘΑΙΡΕΤΑ, ΚΑΤΕΔΑΦΙΣΕΙΣ
3.5.1	Παράνομες οικοδομικές εργασίες
3.5.2	Καταστρατήγηση των διατάξεων περί οικοδόμησης σε επικλινή οικόπεδα
3.5.3	Μη εφαρμογή αποφάσεων του ΣτΕ - Υπέρβαση όρων δόμησης
3.5.4	Οικοδομή πάνω στο κύμα στο Τολό Αργολίδας
3.6	ΑΔΕΙΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
3.6.1	Παρανομίες λειτουργίας εστιατορίου στην Πλάκα Αθηνών
3.6.2	Λειτουργία μεταφορικών εταιρειών χωρίς άδεια
3.6.3	Έλεγχος νομιμότητας άδειας εγκατάστασης και λειτουργίας επαγγελματικού εργαστηρίου επιμετάλλωσης
3.6.4	Άδεια λειτουργίας συνεργείου επισκευής και συντήρησης μοτοποδηλάτων και μοτοσικλετών
3.7	ΡΕΜΑΤΑ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ
3.7.1	Παράβλεψη ρέματος κατά την έγκριση πολεοδομικής μελέτης
3.7.2	Νομιμοποίηση και αλλαγή χρήσης φρέατος από αρδευτική σε βιομηχανική για εμφιάλωση νερού
3.8	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΑΣΩΝ: ΚΑΤΑΠΙΑΤΗΣΕΙΣ, ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΙ, ΥΛΟΤΟΜΗΣΕΙΣ

3.8.1	Νομιμότητα έκδοσης οικοδομικών αδειών και οριοθέτησης οικισμού Αγίου Στεφάνου Αττικής
3.8.2	Δικαίωμα υλοτομίας σε ιδιωτικό δάσος
3.9	ΗΧΟΡΥΠΑΝΣΗ, ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΕΙΣ, ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ, ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
3.9.1	Ηχορύπανση από λειτουργία καταστήματος που στερείται αδείας για εκπομπή μουσικής
3.9.2	Χορήγηση άδειας ίδρυσης βουστασίου
3.9.3	Λειτουργία σταθμού παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος της ΔΕΗ στο Κοκκάρι Σάμου
3.9.4	Περιβαλλοντικές επιπτώσεις από τη λειτουργία εργοστασίων στον Δήμο Μηδέας Αργολίδας
3.9.5	Προβλήματα ρύπανσης από τη λειτουργία των ελαιουργείων και πυρηνελαιουργείων στην περιοχή Μεσσήνης και Καλαμάτας
3.9.6	Εφαρμογή απόφασης ΣτΕ - Ιχθυοκαλλιέργειες
3.10	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΓΡΩΝ ΚΑΙ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ
3.10.1	Περιβαλλοντική επιβάρυνση από την επεξεργασία και τη διάθεση αποβλήτων ξενοδοχειακής μονάδας
3.10.2	Διαχείριση των αποβλήτων του Νοσοκομείου Παίδων Πεντέλης
3.10.3	Παρέμβαση στη διαχείριση απορριμμάτων και στη χωροθέτηση ΧΥΤΑ Καρδίτσας
3.10.4	Λειτουργία Σταθμού Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων στον Δήμο Χαλανδρίου
3.11	ΖΩΝΕΣ ΑΙΓΙΑΛΟΥ
3.11.1	Έκδοση αδειών οικοδομής σε αιγιαλό
3.11.2	Διάνοιξη δρόμου στην παραλία Νάξου
3.12	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΖΗΜΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΙΣ
3.12.1	Αποζημιώσεις πολιτών για καταστροφές από τις πλημμύρες της 25ης και 26ης Μαρτίου 1998 (το θέμα αυτό είχε περιληφθεί και στην <i>Ετήσια Έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη του έτους 1998</i>)
3.13	ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΕΣ ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ
3.14	ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΡΓΑ
3.14.1	Οφειλόμενη αμοιβή για έργο
3.15	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
3.15.1	Γενικά συμπεράσματα
3.15.2	Παρατηρήσεις για τη δυνατότητα συμμετοχής της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην άσκηση περιβαλλοντικής πολιτικής
4.	ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΩΝ ΡΥΘΜΙΣΕΩΝ ΑΝΑ ΦΟΡΕΑ
4.1	ΥΠΕΧΩΔΕ - ΜΕΜΟΝΩΜΕΝΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ
4.2	ΥΠΕΘΑ - ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΧΡΗΣΕΩΝ ΓΗΣ ΣΕ ΑΜΥΝΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ
4.3	ΥΠΕΧΩΔΕ - ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ, ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ, ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΚΑΛΟΥΣ Κ.ΛΠ.
4.4	ΥΠΕΧΩΔΕ - ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΙΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ
4.5	ΥΠΕΧΩΔΕ - ΕΠΑΝΑΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΕΝΟΙΚΙΟΥ ΕΠΙΤΑΓΜΕΝΩΝ ΑΚΙΝΗΤΩΝ
4.6	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ - ΕΠΑΝΕΞΕΤΑΣΗ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΩΝ ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΚΟΝΤΑ ΣΕ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ
4.7	ΥΠΠΟ - ΚΑΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΩΝ ΑΠΟ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ
4.8	ΥΠΕΧΩΔΕ - ΑΥΘΑΙΡΕΤΗ ΔΟΜΗΣΗ
4.9	ΥΠΕΧΩΔΕ - ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑ ΕΚΔΟΣΗΣ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΩΝ ΑΔΕΙΩΝ ΚΑΙ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ

- 4.10 ΥΠΕΧΩΔΕ - ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΩΝ ΑΔΕΙΩΝ
 - 4.11 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ -
ΑΔΕΙΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ
 - 4.12 ΥΠΕΧΩΔΕ - ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΣΕ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ
 - 4.13 ΥΠΕΧΩΔΕ - ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
 - 4.14 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΤΥΠΟΥ - ΟΡΟΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΩΝ ΤΥΠΟΥ
 - 4.15 ΥΠΕΧΩΔΕ - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ
ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ
 - 4.16 ΥΠΕΧΩΔΕ - ΑΙΓΙΑΛΟΙ
 - 4.17 ΥΠΕΣΔΔΑ - ΥΠΕΘΟ - ΥΠΕΧΩΔΕ - ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ΠΛΗΜΜΥΡΟΠΑΘΩΝ ΕΤΟΥΣ 1998
 - 5. ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΩΝ
ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΕΚΘΕΣΗΣ 1998**
-

1. ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ

Από τους τέσσερις κύκλους δραστηριότητας του Συνηγόρου του Πολίτη, ο Κύκλος Ποιότητας Ζωής έχει ως κύριο αντικείμενο την ενασχόληση με θέματα που αφορούν στο περιβάλλον, την πολεοδομία, τη χωροταξία, τα δημόσια έργα και τον πολιτισμό (ΠΔ 273/99, άρθρο 2, παράγρ. 1). Στις υποθέσεις οι οποίες παρατίθενται δειγματοληπτικά στο υποκεφάλαιο 2.3 περιλαμβάνονται όχι μόνον όσες επιλύθηκαν υπέρ του αναφερομένου, αλλά και άλλες, όπου είτε αποδείχθηκε η νομιμότητα των προσβαλλόμενων διοικητικών ενεργειών είτε δεν κατέστη δυνατή η εφαρμογή των προτάσεων του Συνηγόρου του Πολίτη προς τις εμπλεκόμενες δημόσιες υπηρεσίες.

2. ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ

2.1 ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όπως ήδη τονίστηκε στην *Ετήσια Έκθεση του 1998*, η έως τώρα στάση των υπηρεσιών της διοίκησης απέναντι στον Συνήγορο του Πολίτη αποτέλεσε συνάρτηση δύο, κυρίως, παραγόντων:

α) Του βαθμού ενημέρωσης και εξοικειώσής τους με τον θεσμό και

β) της επάρκειας στελέχωσής τους, των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού τους, καθώς και της υλικοτεχνικής τους υποδομής.

Ωστόσο, η εμπειρία που αποκτήθηκε εν τω μεταξύ δεν επιβεβαιώνει την πρώτη εκτίμηση της ετήσιας έκθεσης του 1998, ότι δηλαδή η εξοικείωση και η ενημέρωση των υπηρεσιών σχετικά με το διαμεσολαβητικό έργο, τους μηχανισμούς προώθησής του και τις συναφείς προτάσεις για την καλύτερη λειτουργία του δημοσίου και των εξομοιούμενων με αυτό υπηρεσιών, που αναλαμβάνει και προωθεί ο Συνήγορος του Πολίτη, έχει όντως οδηγήσει σε επί της ουσίας πληρέστερη ανταπόκριση των υπηρεσιών αυτών. Η εμπειρία του έτους 1999 οδηγεί μάλλον στο συμπέρασμα ότι, ειδικά σε σχέση με τον Κύκλο Ποιότητας Ζωής, η ανταπόκριση αλλά και τα προβλήματα επικοινωνίας με τις υπηρεσίες συναρτώνται, σε μεγάλο βαθμό, από τη φύση των υποθέσεων και την ισχύ μακροχρόνιων πρακτικών της διοίκησης σε ζητήματα που αφορούν συγκεκριμένες κατηγορίες.

Η μελέτη των στατιστικών δεδομένων που έχει επεξεργαστεί ο Συνήγορος του Πολίτη αποδεικνύ-

ει ότι η παρέμβασή του παρουσιάζεται ως λυσιτελέστερη σε υποθέσεις που αφορούν την τήρηση ή τη διευκόλυνση διαδικασιών ποικίλης υφής και συνδέονται με την εν γένει λειτουργία υπηρεσιών ή τη διευκόλυνση της μεταξύ τους συνεργασίας. Η παράθεση συγκεκριμένων υποθέσεων που ακολουθεί είναι κατά ταύτα απλώς παραδειγματική και ανταποκρίνεται, όπως και στις υπόλοιπες κατηγορίες, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο πλήθος ομοειδών περιπτώσεων αιτημάτων. Κατά περίπτωση αποτελεσματικός εμφανίζεται ο Κύκλος Ποιότητας Ζωής όταν η τήρηση συγκεκριμένων διαδικασιών από δημόσιες ή εξομοιούμενες με αυτές υπηρεσίες συναρτάται με δικαιώματα ή έννομα συμφέροντα τρίτων προσώπων. Σε αρκετές από τις περιπτώσεις αυτές επιτυγχάνεται εμπέδωση της νομιμότητας υπέρ του πολίτη. Δεν λείπουν όμως και περιπτώσεις όπου η αναφορά αποδεικνύεται αβάσιμη, με συνέπεια τον μη εντοπισμό φαινομένων κακοδιοίκησης.

Σημαντική είναι η αποτελεσματικότητα του Κύκλου Ποιότητας Ζωής σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος, παρά το γεγονός ότι η κατηγορία αυτή δεν παρουσιάζει ισχυρή αριθμητική εκπροσώπηση στο σύνολο των αναφορών που υποβλήθηκαν. Ελαττωμένη αποτελεσματικότητα παρουσιάζει, αντίθετα, η δράση του Συνηγόρου του Πολίτη σε θέματα, κατά την αντιμετώπιση των οποίων ακολουθούνται ευρέως από τη διοίκηση πρακτικές που ευνοούν τη δημιουργία, την εδραίωση και εν τέλει τη νομιμοποίηση καταστάσεων παρανομίας. Όπως ήδη αναφέρθηκε, τα φαινόμενα αυτά ενισχύονται, όταν τα έννομα συμφέροντα των αναφερομένων, τα οποία θίγονται από συγκεκριμένες διοικητικές ενέργειες, αντιστοιχούν σε δικαιώματα ή ευνοϊκές καταστάσεις τρίτων προσώπων.

Τέλος, πρέπει να επισημανθεί ότι ο Κύκλος Ποιότητας Ζωής, ως κατ' εξοχήν αρμόδιος για ζητήματα που έχουν σχέση με χρήσεις γης και με τον κατασκευαστικό κλάδο της οικονομίας, διενεργεί έλεγχο νομιμότητας σε θέματα των οποίων η έρευνα είναι εξαιρετικά χρονοβόρα, που σχετίζονται με υλοποιημένες κατασκευές και θίγει καταστάσεις που τείνουν να παγιώσουν επωφελή αποτελέσματα για συγκεκριμένες κατηγορίες πολιτών ή αντίθετα διαιωνίζουν τη μη ανταπόκριση δημόσιων φορέων σε υποχρεώσεις τους που απορρέουν από την έννομη τάξη. Στις περιπτώσεις αυτές η τήρηση της νομιμότητας, όπως αυτή υποδεικνύεται από τον Συνήγορο του Πολίτη, συχνά προσκρούει σε φυσική αδυναμία της διοίκησης να ανταποκριθεί (για οικονομικούς, κοινωνικούς ή άλλους λόγους), ακόμη και όταν υπάρχει ή προβάλλεται ως υπάρχουσα η σχετική βούληση συμμόρφωσης προς τις υποδείξεις του Συνηγόρου. Στο πλαίσιο

αυτό, η σύνταξη πορισμάτων κατά κατηγορίες παρόμοιων θεμάτων αποτελεί ένα ακόμη μέσο διαμεσολαβητικής παρέμβασης μεταξύ κράτους και δικουμένων, προς την κατεύθυνση αφενός της ενεργοποίησης του σχετικού διαλόγου στα κλιμάκια λήψης αποφάσεων και αφετέρου της δρομολόγησης, έστω και με το κόστος κάποιας βραδύτητας, οριστικών επιλογών νόμιμης διεξόδου από τα προβλήματα.

2.2 ΡΟΗ ΚΑΙ ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ ΤΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ - ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

2.2.1 Γενικά στατιστικά στοιχεία διεκπεραίωσης

Από την 1.1.1999 έως και τις 31.12.1999, ο Κύκλος Ποιότητας Ζωής έλαβε 1735 νέες αναφορές. Παράλληλα συνέχισε την έρευνα σε 277 μη επιλυθείσες υποθέσεις από το έτος 1998, ενώ κρίθηκε αναγκαίο να επανενεργοποιήσει άλλες 56 υποθέσεις που είχαν μεν επιλυθεί το 1998, αλλά για διάφορους λόγους δεν είχαν τη συμφωνηθείσα με τις εμπλεκόμενες δημόσιες υπηρεσίες εξέλιξη. Έτσι, κατά το 1999, ο Κύκλος Ποιότητας Ζωής χειρίστηκε συνολικά 2068 αναφορές, αριθμός που αποτελεί το 21,15% του συνόλου των αναφορών (8223) που χειρίστηκε η Αρχή κατά το χρονικό αυτό διάστημα. Ο υψηλός αυτός αριθμός, αλλά και το αντικείμενο των αιτημάτων καταδεικνύουν την

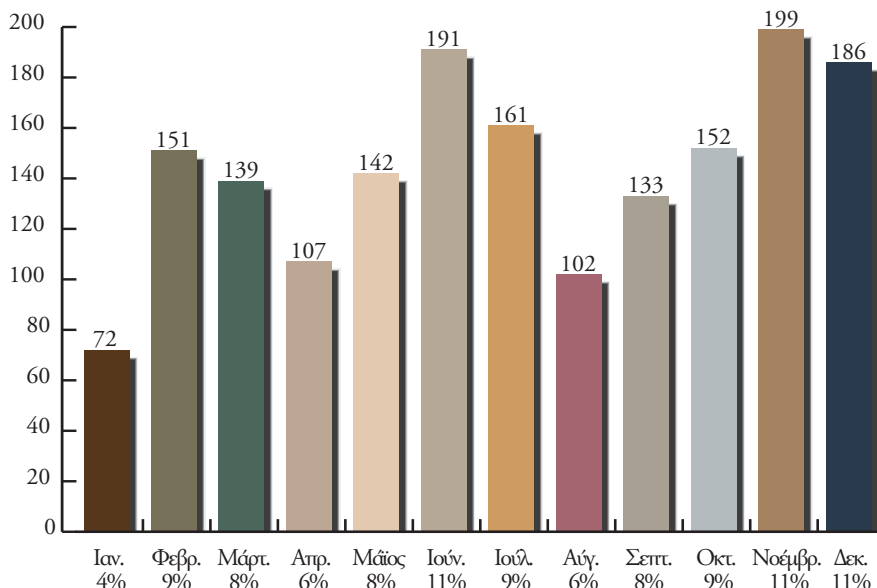
ένταση των προβλημάτων που έχει συσσωρευθεί στις σχέσεις Κράτους-Πολίτη και ΟΤΑ-Πολίτη στον χώρο των αρμοδιοτήτων του Κύκλου.

Η μηνιαία ροή κατάθεσης των αναφορών του Κύκλου Ποιότητας Ζωής κατά το 1999 παρουσιάζεται στο Γράφημα Ε.23. Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι η μέση μηνιαία ροή είναι 144,5 αναφορές, ενώ, συγκριτικά με το αντίστοιχο Γράφημα του έτους 1998, διαφαίνεται μια τάση αύξησης του αριθμού των ανά μήνα υποβαλλόμενων αναφορών. Η τάση αυτή είναι αναμενόμενη, καθώς η ύπαρξη της Αρχής και το επιτελούμενο έργο της τώρα αρχίζουν να γίνονται ευρύτερα γνωστά στους πολίτες.

Από τις αναφορές που έλαβε ο Κύκλος Ποιότητας Ζωής κατά το 1999, οι 489 (ποσοστό 23,45% του συνόλου που ο Κύκλος χειρίστηκε στην ίδια περίοδο) κρίθηκαν, κατόπιν μελέτης, ως εκτός του αντικειμένου αρμοδιότητας του Συνηγόρου του Πολίτη, όπως αυτό προσδιορίζεται στις σχετικές διατάξεις του ιδρυτικού νόμου της Αρχής (Ν. 2477/97 και ΠΔ 273/99) και τέθηκαν στο αρχείο. Το σχετικά υψηλό αυτό ποσοστό δείχνει ότι ο ρόλος και τα όρια αρμοδιότητας του Συνηγόρου του Πολίτη δεν είναι επακριβώς γνωστά στο ευρύτερο κοινό, με αποτέλεσμα συχνά να δημιουργούνται υπέρμετρες προσδοκίες αλλά και παρανοήσεις. Προφανώς η Αρχή θα πρέπει να προσαρμόσει ανάλογα την επικοινωνιακή της πολιτική.

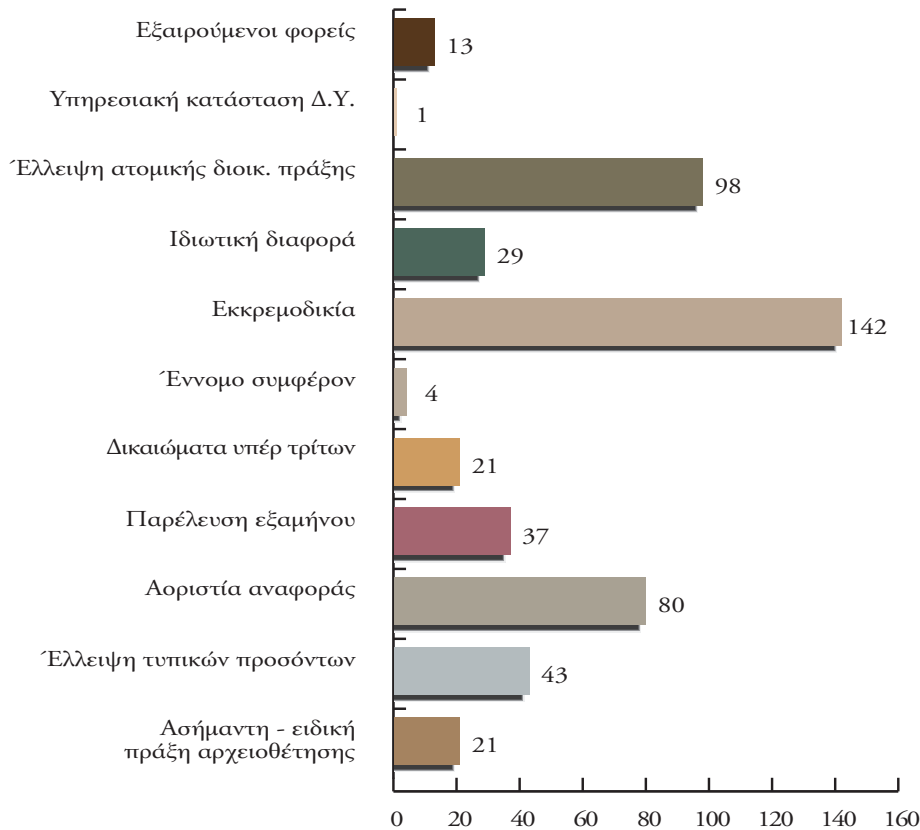
Στο ακόλουθο Γράφημα Ε.24 παρουσιάζεται η κατάταξη των 489 αναφορών αυτών ανά κατηγορία αναρμοδιότητας.

ΓΡΑΦΗΜΑ Ε.23
ΜΗΝΙΑΙΑ ΡΟΗ ΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ 1999

ΓΡΑΦΗΜΑ Ε.24

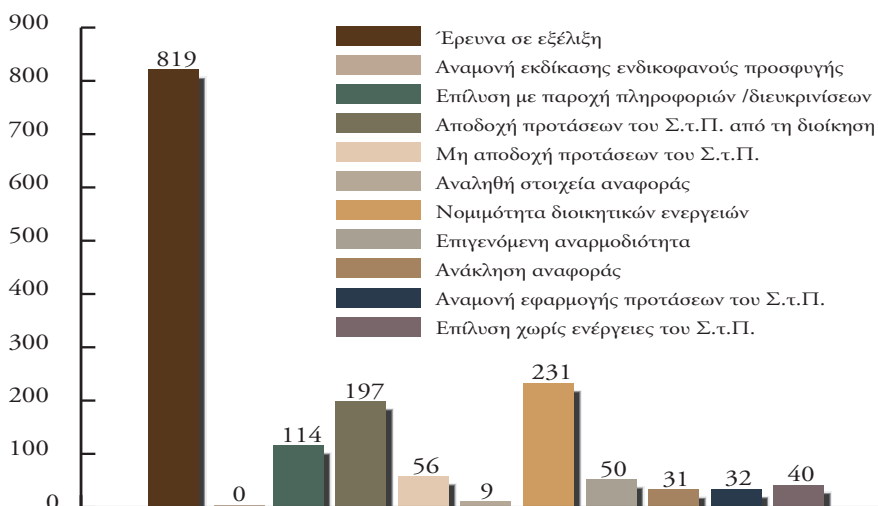
ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΡΕΥΝΗΘΗΚΑΝ ΛΟΓΩ ΑΝΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ Ή ΓΙΑ ΤΥΠΙΚΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ

Από τις συνολικά 2068 υποθέσεις που χειρίστηκε ο Κύκλος Ποιότητας Ζωής κατά το 1999, βρέθηκαν εντός αρμοδιότητας οι 1529 (73,97%). Η κατάταξή τους μαζί με τις 50 υποθέσεις που χαρακτηρίστηκαν «επιγενόμενης αναρμοδιότητας» παρουσιάζεται στο Γράφημα Ε.25.

ΓΡΑΦΗΜΑ Ε.25

ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΕΡΕΥΝΗΘΕΙΣΩΝ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΩΜΕΝΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ

Από το σύνολο των 2068 υποθέσεων, οι 1217 (58,85%) ολοκληρώθηκαν, όπως φαίνεται στον επόμενο Πίνακα Ε.7, ενώ εκκρεμούν οι 851 υποθέσεις (41,15%) και παρουσιάζονται στον Πίνακα Ε.8.

ΠΙΝΑΚΑΣ Ε.7
ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΠΕΡΑΙΩΘΕΙΣΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΕΡΑΙΩΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΝΑΦΟΡΩΝ
Επίλυση χωρίς ενέργειες του Συνηγόρου του Πολίτη (βλ. γράφημα Ε.25)	40
Επίλυση με παροχή πληροφοριών και διευκρινίσεων (ομοίως)	114
Επίλυση με αποδοχή προτάσεων του Συνηγόρου του Πολίτη (ομοίως)	197
Μη αποδοχή προτάσεων του Συνηγόρου του Πολίτη (ομοίως)	56
Τα στοιχεία της αναφοράς του πολίτη αποδείχθηκαν αναληθή (ομοίως)	9
Νομιμότητα διοικητικών ενεργειών (ομοίως)	231
Επιγενόμενη αναρμοδιότητα (ομοίως)	50
Ανάκληση αναφοράς (ομοίως)	31
Υποθέσεις εκτός αρμοδιότητας (βλ. γράφημα Ε.24)	489
Σύνολο περαιωθεισών υποθέσεων	1217

ΠΙΝΑΚΑΣ Ε.8
ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΕΚΚΡΕΜΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ

ΕΙΔΟΣ ΕΚΚΡΕΜΟΤΗΤΑΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΝΑΦΟΡΩΝ
Αναμονή εφαρμογής προτάσεων του Συνηγόρου του Πολίτη	32
Αναμονή εκδίκασης ενδικοφανούς προσφυγής	0
Έρευνα σε εξέλιξη	819
Σύνολο εκκρεμών υποθέσεων	851

ΠΙΝΑΚΑΣ Ε.9
ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1999

ΔΕΝ ΕΡΕΥΝΗΘΗΚΑΝ/ ΕΚΤΟΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ		
Εξααιρούμενοι φορείς	13	0,6%
Υπηρεσιακή κατάσταση δημοσίων υπαλλήλων	1	0,0%
Έλλειψη ατομικής διοικητικής πράξης	98	4,7%
Ιδιωτική διαφορά	29	1,4%
Εκκρεμότητα ενώπιον δικαστικής αρχής	142	6,9%
Έλλειψη έννομου συμφέροντος	4	0,2%
Δικαιώματα υπέρ τρίτων	21	1,0%
Παρέλευση εξαμήνου	37	1,8%
Λοριστία αναφοράς	80	3,9%
Έλλειψη τυπικών στοιχείων	43	2,1%
Ασήμαντη, ειδική πράξη αρχειοθέτησης	21	1,0%
ΕΡΕΥΝΗΘΗΚΑΝ		
Επίλυση χωρίς ενέργειες του Συνηγόρου του Πολίτη	40	1,9%
Επίλυση με παροχή πληροφοριών/διευκρινίσεων	114	5,5%
Αποδοχή προτάσεων του του Συνηγόρου του Πολίτη από τη διοίκηση	197	9,5%
Μη αποδοχή προτάσεων του Συνηγόρου του Πολίτη	56	2,7%
Αναληθή στοιχεία αναφοράς	9	0,4%
Νομιμότητα διοικητικών ενεργειών	231	11,2%
Επιγενόμενη αναρμοδιότητα	50	2,4%
Ανάκληση αναφοράς	31	1,5%
Αναμονή εφαρμογής προτάσεων του Συνηγόρου του Πολίτη	32	1,5%
Αναμονή εκδίκασης ενδικοφανούς προσφυγής	0	0,0%
Έρευνα σε εξέλιξη	819	39,6%

Από τα στοιχεία του Πίνακα Ε.8 φαίνεται, αυτό που σημειώνεται και σε άλλα σημεία της έκθεσης, ότι η φύση των προβλημάτων που χειρίζεται ο Κύκλος Ποιότητας Ζωής είναι πολύπλοκη (αφού οι περισσότερες αναφορές αφορούν σε ιδιοκτησιακά θέματα), η δε επίλυσή τους απαιτεί χρονοβόρες διαδικασίες. Επιπλέον, θα πρέπει να σημειωθεί ότι είναι επιλογή της υπηρεσίας να διατηρεί τις χρονίζουσες υποθέσεις ανοικτές ώστε να τεκμηριώνει τη βαρύτητά τους μέσω των επιμέρους συλλεγόμενων στατιστικών στοιχείων, αλλά και να προωθεί την εξέλιξη συγκεκριμένων ειδικών προβλημάτων. Η τακτική αυτή ήδη έχει αποδώσει τα πρώτα θετικά της αποτελέσματα. Τα παραπάνω στοιχεία των Γραφημάτων και Πινάκων παρουσιάζονται συγκριτικά στον Πίνακα Ε.9.

Συμπερασματικά,

- 489 υποθέσεις (23,65%) δεν ερευνήθηκαν λόγω αναρμοδιότητας,
- 407 υποθέσεις (19,68%) θεωρήθηκαν βάσιμες¹,

- 240 υποθέσεις (11,60%) θεωρήθηκαν αβάσιμες²,
- σε 81 υποθέσεις (3,92%) διακόπηκε η έρευνα³, και
- 851 υποθέσεις (41,15%) εκκρεμούσαν στις 31.12.1999⁴.
- Τέλος, από τις 407 υποθέσεις που χαρακτηρίστηκαν ως βάσιμες οι 351⁵ είχαν θετική έκβαση για τον πολίτη. Τα παραπάνω στοιχεία προκύπτουν από την παρακάτω θεματική άθροιση.

2.2.2 Γεωγραφική κατανομή των αναφορών

Η καταγραφή και η επεξεργασία των σχετικών στοιχείων των αναφορών που υποβλήθηκαν δημιούργησε τους ακόλουθους Πίνακες, Γραφήματα και Χάρτες:

α) Στον Πίνακα Ε.10 και στους Χάρτες Ε.2 και Ε.3 καταγράφεται η γεωγραφική διασπορά των αναφερόμενων πολιτών, με βάση τον τόπο διαμονής τους (διεύθυνση κατοικίας).

ΠΙΝΑΚΑΣ Ε.10

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ (1998+1999)
ΤΟΠΟΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ

Περιφέρειες	% στο σύνολο	Νομοί	% της περιφέρειας
Αττική	62%	Αθήνα	41%
		Πειραιάς	11%
		Νομαρχία Αθηνών	40%
		Υπόλοιπο Αττικής	8%
Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	2%	Δράμα	10%
		Έβρος	30%
		Καβάλα	38%
		Ξάνθη	11%
		Ροδόπη	11%
Κεντρική Μακεδονία	9%	Ημαθία	6%
		Θεσσαλονίκη	73%
		Κιλκίς	5%
		Πέλλα	3%
		Πιερία	6%
		Σέρρες	3%
		Χαλκιδική	4%

1 Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι ακόλουθες υποκατηγορίες από τον πίνακα Ε.9: «Επίλυση χωρίς ενέργειες του ΣτΠ», «Επίλυση με παροχή πληροφοριών/διευκρινίσεων» και «Αποδοχή προτάσεων ΣτΠ».

2 Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι ακόλουθες υποκατηγορίες από τον πίνακα Ε.9: «Αναληθή στοιχεία αναφοράς» και «Νομιμότητα διοικητικών ενεργειών».

3 Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι ακόλουθες υποκατηγορίες από τον πίνακα Ε.9: «Επιγενομένη αναρμοδιότητα» και «Ανάκληση αναφοράς».

4 Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι ακόλουθες υποκατηγορίες από τον πίνακα Ε.9: «Αναμονή εφαρμογής προτάσεων ΣτΠ», «Αναμονή εκδίκασης ενδικοφανούς προσφυγής» και «Έρευνα σε εξέλιξη».

5 Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι ακόλουθες υποκατηγορίες από τον πίνακα Ε.9: «Επίλυση χωρίς ενέργειες του ΣτΠ», «Επίλυση με παροχή πληροφοριών» και «Αποδοχή προτάσεων του ΣτΠ».

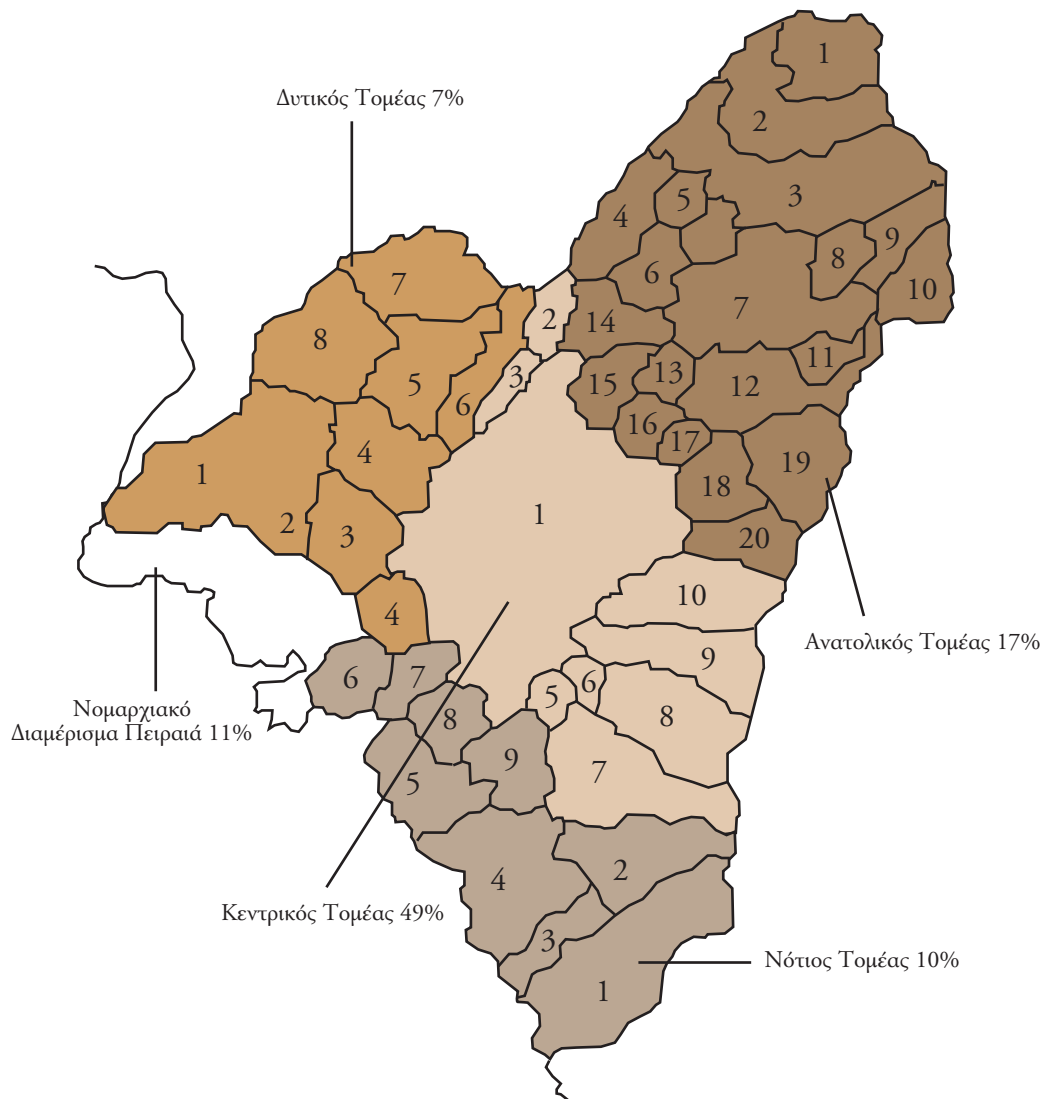
ΠΙΝΑΚΑΣ Ε.10 (συνέχεια)

Περιφέρειες	% στο σύνολο	Νομοί	% της περιφέρειας
Δυτική Μακεδονία	1%	Γρεβενά Καστοριά Κοζάνη Φλώρινα	15% 32% 39% 14%
Θεσσαλία	2%	Καρδίτσα Λάρισα Μαγνησία Τρίκαλα	8% 31% 45% 16%
Στερεά Ελλάδα	3%	Βοιωτία Εύβοια Ευρυτανία Φθιώτιδα Φωκίδα	22% 38% 2% 23% 15%
Ήπειρος	2%	Άρτα Θεσπρωτία Ιωάννινα Πρέβεζα	7% 35% 49% 24%
Δυτική Ελλάδα	4%	Αιτωλοακαρνανία Αχαΐα Ηλεία	31% 49% 20%
Πελοπόννησος	5%	Αργολίδα Αρκαδία Κορινθία Λακωνία Μεσσηνία	12% 18% 31% 9% 30%
Κρήτη	3%	Ηράκλειο Λασιθί Ρέθυμνο Χανιά	26% 22% 34% 18%
Νότιο Αιγαίο	2%	Δωδεκάνησα Κυκλάδες	55% 45%
Βόρειο Αιγαίο	2%	Λέσβος Σάμος Χίος	48% 12% 40%
Ιόνια Νησιά	2%	Ζάκυνθος Κέρκυρα Κεφαλλονιά Λευκάδα	6% 55% 15% 24%
Εξωτερικό	1%		

ΧΑΡΤΗΣ Ε.2**ΤΟΠΟΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ**

Επειδή το 62% του συνόλου των αναφορών προήλθε από τη μείζονα περιοχή της πρωτεύουσας, θεωρείται σκόπιμη η περαιτέρω ανάλυση των σχετικών στοιχείων στις επιμέρους ζώνες της. Προϊόν αυτής της ανάλυσης είναι ο Χάρτης Ε.3.

ΧΑΡΤΗΣ Ε.3
ΤΟΠΟΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

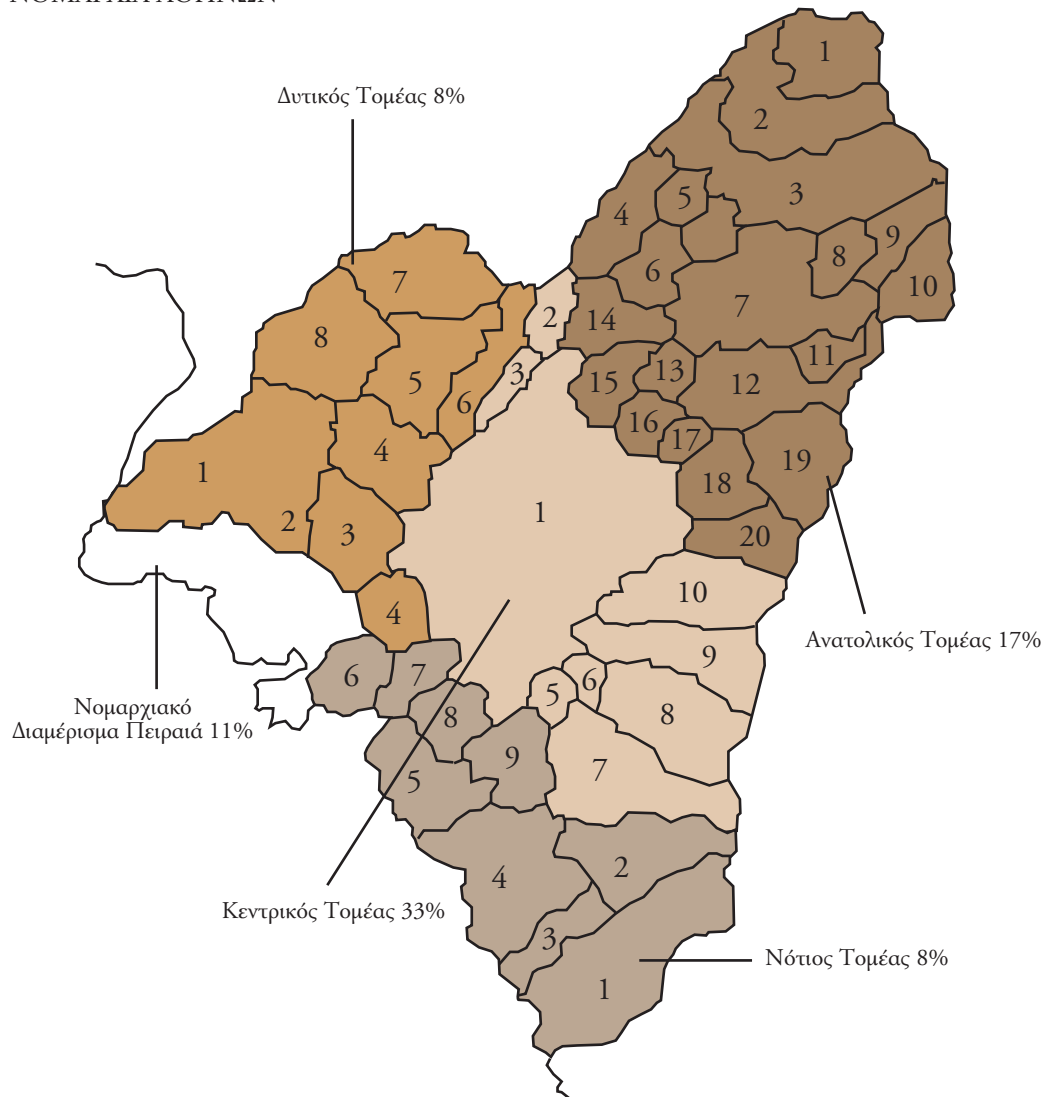

ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ 17%	ΠΑΠΑΓΟΥ	4%	ΝΕΑ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑ	1%	ΝΟΤΙΟΣ ΤΟΜΕΑΣ 10%
ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	ΠΕΝΤΕΛΗ	2%	ΤΑΥΡΟΣ	0%	ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
ΒΡΙΑΝΗΣΣΙΑ	ΠΕΥΚΗ	5%	ΥΜΗΤΤΟΣ	1%	ΑΛΙΜΟΣ
ΕΚΑΛΗ	ΦΙΛΟΘΕΗ	1%	ΧΑΛΚΗΔΟΝΑ	0%	ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΗ
ΚΗΦΙΣΙΑ	ΧΑΛΑΝΔΡΙ	10%			ΓΛΥΦΑΔΑ
ΛΥΚΟΒΡΥΣΗ	ΧΟΛΑΡΓΟΣ	14%	ΔΥΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ 7%		ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΜΑΡΟΥΣΙ			ΑΓΙΑ ΒΑΡΒΑΡΑ	1%	ΚΑΛΛΙΘΕΑ
ΜΕΛΙΣΣΙΑ	ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ 49%		ΑΓΙΟΙ ΑΝΑΡΓΥΡΟΙ	5%	ΜΟΣΧΑΤΟ
ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ	ΒΥΡΩΝΑΣ	3%	ΑΙΓΑΛΕΩ	17%	ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ
Ν. ΕΡΥΘΡΑΙΑ	ΓΑΛΑΤΣΙ	1%	ΙΛΙΟΝ (Ν. ΛΙΟΣΙΩΝ)	19%	ΠΑΛΑΙΟ ΦΑΛΗΡΟ
Ν. ΗΡΑΚΛΕΙΟ	ΔΑΦΝΗ	1%	ΚΑΜΑΤΕΡΟ	6%	ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΟ
Ν. ΙΩΝΙΑ	ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ	86%	ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ	25%	ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ ΠΕΙΡΑΙΑ 11%
Ν. ΠΕΝΤΕΛΗ	ΖΩΓΡΑΦΟΥ	3%	ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗ	9%	ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΑΤΤΙΚΗΣ 6%
Ν. ΨΥΧΙΚΟ	ΗΛΙΟΥΠΟΛΗ	4%	ΧΑΪΔΑΡΙ	11%	
Π. ΨΥΧΙΚΟ	ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ	0%			

β) Στον Πίνακα Ε.11 και στους Χάρτες Ε.4 και Ε.5 καταγράφεται η γεωγραφική διασπορά των εμπλεκόμενων δημόσιων υπηρεσιών στις οποίες παρουσιάζονται τα προβλήματα που εκθέτουν οι αναφερόμενοι πολίτες.

ΠΙΝΑΚΑΣ Ε.11**ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ (1998+1999)
ΕΔΡΑ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ**

Περιφέρεια	% στο σύνολο	Νομοί	% της περιφέρειας
Αττική	44%	Αθήνα	26%
		Πειραιάς	12%
		Νομαρχία Αθηνών	39%
		Υπόλοιπο Αττικής	23%
Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	3%	Δράμα	14%
		Έβρος	31%
		Καβάλα	39%
		Ξάνθη	8%
		Ροδόπη	8%
Κεντρική Μακεδονία	9%	Ημαθία	8%
		Θεσσαλονίκη	60%
		Κιλκίς	4%
		Πέλλα	5%
		Περίαι	9%
		Σέρρες	5%
		Χαλκιδική	9%
Δυτική Μακεδονία	2%	Γρεβενά	14%
		Καστοριά	21%
		Κοζάνη	47%
		Φλώρινα	18%
Θεσσαλία	3%	Καρδίτσα	14%
		Λάρισα	21%
		Μαγνησία	47%
		Τρίκαλα	18%
Στερεά Ελλάδα	6%	Βοιωτία	14%
		Εύβοια	39%
		Ευρυτανία	4%
		Φθιώτιδα	24%
		Φωκίδα	19%
Ήπειρος	3%	Άρτα	20%
		Θεσπρωτία	27%
		Ιωάννινα	37%
		Πρέβεζα	16%
Δυτική Ελλάδα	6%	Αιτωλοακαρνανία	25%
		Αχαΐα	51%
		Ηλεία	24%
Πελοπόννησος	9%	Αργολίδα	12%
		Αρκαδία	18%
		Κορινθία	32%
		Λακονία	10%
		Μεσσηνία	28%
Κρήτη	4%	Ηράκλειο	22%
		Λασιθι	19%
		Ρέθυμνο	29%
		Χανιά	30%
Νότιο Αιγαίο	5%	Δωδεκάνησα	40%
		Κυκλάδες	60%
Βόρειο Αιγαίο	3%	Λέσβος	40%
		Σάμος	27%
		Χίος	33%
Ιόνια Νησιά	3%	Ζάκυνθος	13%
		Κέρκυρα	47%
		Κεφαλλονιά	16%
		Λευκάδα	24%

ΧΑΡΤΗΣ Ε.5ΕΔΡΑ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ 17%	ΠΑΠΑΓΟΥ	1%	ΝΕΑ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑ	2%	ΝΟΤΙΟΣ ΤΟΜΕΑΣ 8%	
ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	ΠΕΝΤΕΛΗ	4%	ΤΑΥΡΟΣ	0%	ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	13%
ΒΡΙΑΗΣΣΙΑ	ΠΕΥΚΗ	3%	ΥΜΗΤΤΟΣ	1%	ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΗ	11%
ΕΚΑΛΗ	ΦΙΛΟΘΕΗ	1%	ΧΑΛΚΗΔΟΝΑ	1%	ΜΟΣΧΑΤΟ	5%
ΚΗΦΙΣΙΑ	ΧΑΛΑΝΔΡΙ	10%	ΔΥΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ 8%		ΕΛΛΗΝΙΚΟ	1%
ΛΥΚΟΒΡΥΣΗ	ΧΟΛΑΡΓΟΣ	3%	ΑΓΙΑ ΒΑΡΒΑΡΑ	1%	ΠΑΛΑΙΟ ΦΑΛΗΡΟ	6%
ΜΑΡΟΥΣΙ	ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ 33%		ΑΓΙΟΙ ΑΝΑΡΓΥΡΟΙ	6%	ΚΑΛΛΙΘΕΑ	15%
ΜΕΛΙΣΣΙΑ	ΒΥΡΩΝΑΣ	3%	ΑΙΓΑΛΕΩ	14%	ΛΙΜΟΣ	15%
ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ	ΓΑΛΑΤΣΙ	3%	ΙΛΙΟΝ (Ν. ΛΙΟΣΙΩΝ)	35%	ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ	17%
Ν. ΕΡΥΘΡΑΙΑ	ΔΑΦΝΗ	2%	ΚΑΜΑΤΕΡΟ	13%	ΓΛΥΦΑΔΑ	17%
Ν. ΗΡΑΚΛΕΙΟ	ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ	82%	ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ	15%	ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ ΠΕΙΡΑΙΑ 11%	
Ν. ΙΩΝΙΑ	ΖΩΓΡΑΦΟΥ	2%	ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗ	6%	ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΑΤΤΙΚΗΣ 23%	
Ν. ΨΥΧΙΚΟ	ΗΛΙΟΥΠΟΛΗ	4%	ΧΑΪΔΑΡΙ	10%		
Π. ΨΥΧΙΚΟ	ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ	0%				

Από την επεξεργασία των παραπάνω στοιχείων εξάγονται τα ακόλουθα συμπεράσματα:

- Η συντριπτική πλειονότητα (62%) των πολιτών που προσφεύγουν στον Κύκλο διαμένει στην ευρύτερη περιοχή της πρωτεύουσας, ενώ στην ίδια ζώνη κατοικεί το 40% των κατοίκων της χώρας. Η ποσοστιαία διαφορά μπορεί να εξηγηθεί από το γεγονός ότι ένα μεγάλο μέρος των πολιτών αυτών προέρχεται από την επαρχία και επομένως διατηρεί εκεί περιουσιακά στοιχεία, ενώ, επίσης, αποτελεί ένδειξη ότι οι κάτοικοι της Αττικής είναι καλύτερα ενημερωμένοι για την ύπαρξη της Αρχής. Τέλος, η ευκολότερη πρόσβαση (αφού η έδρα του Συνηγόρου του Πολίτη είναι στην Αθήνα) δρα προφανώς ενθαρρυντικά.

- Τα χαμηλά ποσοστά αναφορών από τις άλλες αστικές περιοχές της χώρας αναδεικνύουν την ανάγκη για εντονότερη επικοινωνιακή δραστηριότητα, αλλά και για την ενεργοποίηση στο μέλλον των διατάξεων του ιδρυτικού νόμου της Αρχής σε ό,τι αφορά τη δημιουργία περιφερειακών μονάδων, ικανών να ανταποκριθούν στις ανάγκες και τις προσδοκίες των πολιτών που διαμένουν εκτός Αττικής.

- Από τα στοιχεία των Χαρτών Ε.3 και Ε.5, σε συνδυασμό με τα στοιχεία των Πινάκων Ε.7 έως Ε.9, συνάγεται ότι οι κάτοικοι στην περιφέρεια της περιοχής της πρωτεύουσας αντιμετωπίζουν συχνότερα προβλήματα κατά τις δοσοληψίες τους με τις δημόσιες υπηρεσίες. Αυτό είναι αναμενόμενο, αφού οι περιοχές αυτές είναι οι ζώνες που εντάχθηκαν ή εντάσσονται σχετικά πρόσφατα στα οικεία ρυμοτομικά σχέδια, με αποτέλεσμα να προκαλέσουν αναστάτωση, κατά τη διαδικασία τακτοποίησής τους, στις μέχρι πρότινος εκτός σχεδίου ιδιοκτησίες. Αντίθετα, στις πιο παγιωμένες περιοχές του κέντρου συνήθως καταγράφονται εκ των υστέρων παρατυπίες και προβλήματα (π.χ. αυθαίρετες κατασκευαστικές μικροεπεκτάσεις, προβλήματα που προκύπτουν από λειτουργία επιχειρήσεων κ.λπ.) ή εντελώς ειδικά προβλήματα (π.χ. διαφημιστικές πινακίδες, κυκλοφοριακές ρυθμίσεις).

- Από τη λεπτομερή κατάσταση που διατηρείται στον Κύκλο, στην οποία καταγράφονται ονομαστικά οι υπηρεσίες που εμπλέκονται σε αναφορές πολιτών, προκύπτει ότι αριθμός αυτών των υπηρεσιών είναι πολύ μεγάλος και καλύπτει όλα σχεδόν τα διαμερίσματα της χώρας σε κεντρικό, περιφερειακό, νομαρχιακό και τοπικό επίπεδο. Σημειώνεται ως αναμενόμενη η αναλογικά υψηλή, άμεση ή έμμεση, εμπλοκή των κεντρικών υπηρεσιών (κυρίως υπουργείων), αφού οι φορείς αυτοί ελέγχουν ή επηρεάζουν τον τρόπο και τους κανόνες λειτουργίας των περιφερειακών και τοπικών

υπηρεσιών, ενώ ταυτόχρονα από δικές τους ενέργειες ή ακολουθούμενη πολιτική (π.χ. αντιφατικοί νόμοι, εγκύκλιοι κ.λπ.) εκπορεύονται τα παρατηρούμενα προβλήματα.

2.3 ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΟΜΑΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ

Οι αναφορές που διερευνήθηκαν από τον Κύκλο Ποιότητας Ζωής διακρίνονται για την πολυπλοκότητά τους και κυρίως για το ευρύ φάσμα των θεματικών αντικειμένων που καλύπτουν. Για τον λόγο αυτόν, η ομαδοποίησή τους δεν είναι δυνατή, παρά σε έναν αριθμό θεματικών κατηγοριών ο οποίος ανέρχεται σε δεκαοκτώ.

Σημειώνεται ότι κατά τη διάρκεια της επί ένα χρόνο και πλέον λειτουργίας του Συνηγόρου του Πολίτη ο Κύκλος Ποιότητας Ζωής έχει δεχθεί μεγάλο αριθμό αναφορών από πολίτες για ένα ευρύ φάσμα υποθέσεων. Ειδικότερα, η κατάταξη των υποθέσεων σε κατηγορίες, αν και ακολουθεί κατά το δυνατόν ακριβή ταξινομικά κριτήρια, δεν ανταποκρίνεται με πληρότητα στο αίτημα της ακρίβειας, αφού αφενός η πραγματικότητα συχνά αψηφά την κατηγοριοποίηση και αφετέρου πληθώρα υποθέσεων παρουσιάζει χαρακτηριστικά που αντιστοιχούν σε περισσότερες από μία κατηγορίες κατάταξης.

Για λόγους που επιβάλλει η επιθυμία για συστηματική προσέγγιση αλλά και για μια τουλάχιστον μεσοσκοπική θεώρηση των μεγεθών, η κατάταξη των υποθέσεων στο παρόν κείμενο γίνεται, ως επί το πλείστον, σύμφωνα με τις κατηγορίες που χρησιμοποιήθηκαν στην Ετήσια Έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη για τα πεπραγμένα του έτους 1998. Έτσι, οι υποθέσεις που απασχόλησαν τον Κύκλο Ποιότητας Ζωής κατά το 1999 αρθρώνονται στις ακόλουθες ενότητες, που παρουσιάζονται συνοπτικά στον Πίνακα Ε.12:

1) Λειτουργία υπηρεσιών (κακοδιοίκηση).

Εξετάζονται περιπτώσεις στις οποίες διαπιστώνεται μη εύρυθμη λειτουργία δημόσιων υπηρεσιών, που οφείλεται σε παράνομες πράξεις ή παραλείψεις των εμπλεκόμενων υπηρεσιών της διοίκησης. Στην κατηγορία αυτή καταγράφηκαν 223 υποθέσεις, δηλαδή 10,8% επί του συνόλου των 2068 αναφορών που διερεύνησε ο Κύκλος Ποιότητας Ζωής.

2) Εφαρμογή ρυμοτομικών/πολεοδομικών σχεδίων.

Εξετάζονται προβλήματα που προκύπτουν από εντάξεις ιδιοκτησιών σε σχέδια πόλεως. Στην κατηγορία αυτή καταγράφηκαν 235 αναφορές, δηλαδή 11,4% επί του συνόλου.

3) Παραδοσιακοί οικισμοί, διατηρητέα κτίρια, μνημεία.

Εξετάζονται θέματα προστασίας

παραδοσιακών οικισμών, καθώς και κηρυγμένων διατηρητέων κτιρίων και μνημείων σε συνάρτηση με την ελληνική νομοθεσία αλλά και τις διεθνείς δεσμεύσεις της χώρας. Στην κατηγορία αυτή καταγράφηκαν 42 αναφορές, δηλαδή 2% επί του συνόλου.

4) Απαλλοτριώσεις. Εξετάζονται θέματα που προκύπτουν από τη μη καταβολή αποζημιώσεων σε ιδιοκτήτες των οποίων οι ιδιοκτησίες δεσμεύονται από αποφάσεις της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, του δασαρχείου ή από χωροθετήσεις δημόσιων και κοινωφελών λειτουργιών των ρυμοτομικών σχεδίων (π.χ. πλατείες, κοινόχρηστο αστικό πράσινο, αθλητικές εγκαταστάσεις κ.ά.). Στην κατηγορία αυτή καταγράφηκαν 199 αναφορές, δηλαδή 9,6% επί του συνόλου.

5) Παράνομες οικοδομικές άδειες, αυθαίρετα, κατεδαφίσεις. Εξετάζονται θέματα που προκύπτουν από την έκδοση παράνομων οικοδομικών αδειών, από την υπέρβαση των κατασκευών σε σχέση με την εκδοθείσα οικοδομική τους άδεια, την αυθαίρετη δόμηση, καθώς και τα προβλήματα από τη μη κατεδάφιση κατεδαφιστέων κατασκευών και τη μη επιβολή/είσπραξη των σχετικών προστίμων. Στην κατηγορία αυτή καταγράφηκαν 409 αναφορές, δηλαδή 19,8% επί του συνόλου. Τονίζεται ότι η πλειονότητα των περιπτώσεων αυτής της κατηγορίας αφορούν αυθαίρετα κτίσματα εντός και όχι εκτός σχεδίου πόλεως.

6) Άδειες λειτουργίας επιχειρήσεων. Εξετάζονται προβλήματα που προκύπτουν από την ύπαρξη ή την κακή λειτουργία καταστημάτων ή μονάδων που λειτουργούν είτε χωρίς άδεια είτε καθ' υπέρβαση της αδειάς τους ή κατά παράβαση κείμενων ειδικών διατάξεων (επιτρεπόμενες χρήσεις γης, κανόνες υγιεινής και πυρασφάλειας, κοινής ησυχίας κ.ά.). Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται 133 αναφορές, δηλαδή 6,4% επί του συνόλου.

7) Ρέματα, διαχείριση υδάτινων πόρων. Εξετάζονται προβλήματα οριοθέτησης και διευθέτησης ρεμάτων, γεωτρήσεων, εκμετάλλευσης επιφανειακών και υπόγειων υδάτων. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται 25 αναφορές, δηλαδή 1,2% επί του συνόλου.

8) Προστασία δασών. Εξετάζονται θέματα που ανακύπτουν από πράξεις χαρακτηρισμού ή αποχαρακτηρισμού δασών, παράνομες υλοτομήσεις, καταπατήσεις εκτάσεων και παράνομες χωροθετήσεις δράσεων μέσα σε δασικές εκτάσεις. Στην κατηγορία αυτή καταγράφηκαν 84 αναφορές, δηλαδή 4,1% επί του συνόλου.

9) Χωροθετήσεις, μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων και λοιπά ζητήματα, σχετικά με τις ρυθμίσεις του Ν. 1650/86 «Για την Προστα-

σία του Περιβάλλοντος». Εξετάζονται περιπτώσεις παράνομων χωροθετήσεων, δραστηριοτήτων ή έργων που δεν συνοδεύονται από τις οριζόμενες από τον νόμο μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων και την τήρηση των περιβαλλοντικών όρων ενός έργου. Στην κατηγορία αυτή καταγράφηκαν 111 αναφορές, δηλαδή 5,4% επί του συνόλου.

10) Διαχείριση υγρών και στερεών αποβλήτων. Εξετάζονται θέματα που αφορούν στις περιβαλλοντικές επιπτώσεις που δημιουργούνται από τη διαχείριση των αποβλήτων. Στην κατηγορία αυτή καταγράφηκαν 36 αναφορές, δηλαδή 1,7% επί του συνόλου.

11) Ζώνες αιγιαλού. Εξετάζονται θέματα καταπατήσεων και παράνομων δραστηριοτήτων σε ζώνες αιγιαλού και παραλιών. Στην κατηγορία αυτή καταγράφηκαν 34 αναφορές, δηλαδή 1,6% επί του συνόλου.

12) Αμφισβητήσεις ιδιοκτησιακού καθεστώτος. Στην κατηγορία αυτή, που αφορά κοινόχρηστους αστικούς χώρους (πλατείες, αθλητικές εγκαταστάσεις κ.λπ.), καταγράφηκαν 78 αναφορές, δηλαδή 3,8% επί του συνόλου.

13) Αποκατάσταση ζημιών και συναφείς αποζημιώσεις. Στην κατηγορία αυτή καταγράφηκαν 76 αναφορές, δηλαδή 3,7% επί του συνόλου.

14) Δημόσια έργα. Εξετάζονται περιπτώσεις βλαβών από την κατασκευή δημόσιων έργων, καθώς και περιπτώσεις που αφορούν τη μη καταβολή οφειλόμενων ποσών μετά την αποπεράτωση των μελετών ή των έργων ή διαφωνίες για τον τρόπο υπολογισμού των αμοιβών. Στην κατηγορία αυτή καταγράφηκαν 73 αναφορές, δηλαδή 3,5% επί του συνόλου.

15) Διαφημιστικές πινακίδες. Εξετάζονται προβλήματα που προκύπτουν από παράνομες ή παράνομα τοποθετημένες διαφημιστικές πινακίδες. Στην κατηγορία αυτή καταγράφηκαν 17 αναφορές, δηλαδή 0,8% επί του συνόλου.

16) Κυκλοφοριακές ρυθμίσεις. Εξετάζονται αναφορές που εντοπίζουν συγκεκριμένα προβλήματα κυκλοφοριακής φύσης (π.χ. υπάρχουσα σήμανση ή έλλειψη κατάλληλης σήμανσης). Στην κατηγορία αυτή καταγράφηκαν 41 αναφορές δηλαδή 2% επί του συνόλου.

17) Συνδέσεις (ΕΥΛΑΠ, ΔΕΗ, ΟΤΕ κ.λπ.). Εξετάζονται προβλήματα από τις συνδέσεις σε δίκτυα ή περιπτώσεις όπου δεν πραγματοποιείται η σύνδεση ή η σύνδεση είναι παράνομη. Στην κατηγορία αυτή καταγράφηκαν 49 αναφορές, δηλαδή 2,4% επί του συνόλου.

18) Λοιπές περιπτώσεις. Εδώ εντάσσονται όλες οι περιπτώσεις που δεν εμπίπτουν στις προηγούμενες θεματικές κατηγορίες. Στην κατηγορία αυτή καταγράφηκαν 203 αναφορές, δηλαδή 9,8%

ΠΙΝΑΚΑΣ Ε.12
ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΝΑΦΟΡΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Λειτουργία υπηρεσιών (κακοδιοίκηση)	223	10,8%
Εφαρμογή ρυμοτομικών/πολεοδομικών σχεδίων	235	11,4%
Παραδοσιακοί οικισμοί, διατηρητέα κτίρια, μνημεία	42	2,0%
Απαλλοτριώσεις	199	9,6%
Παράνομες οικοδομικές άδειες, αυθαίρετα, κατεδαφίσεις	409	19,8%
Άδειες λειτουργίας επιχειρήσεων	133	6,4%
Ρέματα, διαχείριση υδάτινων πόρων	25	1,2%
Προστασία δασών	84	4,1%
Χωροθετήσεις, μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων, περιβάλλον	111	5,4%
Διαχείριση υγρών και στερεών αποβλήτων	36	1,7%
Ζώνες αιγιαλού	34	1,6%
Αμφισβητήσεις ιδιοκτησιακού καθεστώτος	78	3,8%
Αποκατάσταση ζημιών και συναφείς αποζημιώσεις	76	3,7%
Δημόσια έργα	73	3,5%
Διαφημιστικές πινακίδες	17	0,8%
Κυκλοφοριακές ρυθμίσεις	41	2,0%
Συνδέσεις (ΕΥΔΑΠ, ΔΕΗ, ΟΤΕ κ.λπ.)	49	2,4%
Λοιπές περιπτώσεις	203	9,8%

του συνόλου. Στον Πίνακα Ε.12 παρουσιάζεται συγκεντρωτικά η κατανομή των αναφορών ανά κατηγορία.

Όπως σαφώς προκύπτει και από τον συγκεκριμένο Πίνακα Ε.12, ο μεγαλύτερος αριθμός αναφορών (περίπου το 20% επί του συνόλου) παρατηρείται στην κατηγορία που αφορά τις «παράνομες οικοδομικές άδειες, αυθαίρετα, κατεδαφίσεις», ενώ ακολουθούν, με 10% περίπου η καθεμία, οι κατηγορίες οι οποίες αφορούν την «εφαρμογή ρυμοτομικών/πολεοδομικών σχεδίων» και τη «λειτουργία υπηρεσιών». Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι εν λόγω κατηγορίες όχι μόνο παρουσιάζουν τα μεγαλύτερα αριθμητικά μεγέθη αλλά και υψηλό βαθμό αναποτελεσματικότητας, κρίνεται αναγκαία η συστηματική και κατά ομάδες λυσιτελής αντιμετώπισή τους. Η αντιμετώπιση αυτή δεν μπορεί να περιοριστεί στο επίπεδο των απλών επαναλαμβανόμενων παραστάσεων σε υπηρεσίες που δεν συνεργάζονται. Αντίθετα, υποδεικνύει την ανάγκη να τεθούν τα σχετικά προβλήματα υπόψη της πολιτικής ηγεσίας, και μάλιστα σε ανώτατο επίπεδο, προκειμένου να επιδιωχθεί η ριζική επίλυσή τους.

3. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ
**ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΚΑΤΑ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ**

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί παρατίθενται χαρακτηριστικές περιπτώσεις αναφορών κατά θεματική

κατηγορία αντικειμένου. Η επιλογή των υποθέσεων, καθώς και η, κατά περίπτωση, ποικίλης έκτασης ανάπτυξή τους, απηχεί τόσο το εύρος της περιπτώσιολογίας όσο και την πολυπλοκότητα των θιγόμενων ζητημάτων. Οι υποθέσεις του Κύκλου Ποιότητας Ζωής που χαρακτηρίζονται από αυξημένη πολυπλοκότητα και χρονοβόρες διαδικασίες για την επίλυσή τους αποτελούν αντικείμενο εκτενούς ενασχόλησης και σχολιασμού στην παρούσα έκθεση. Ιδιαίτερη δε μνεία επιφυλάσσεται σε υποθέσεις που είχαν αρνητική έκβαση, προκειμένου να τονιστεί η ανάγκη για εξεύρεση αποτελεσματικού τρόπου αντιμετώπισής τους.

Οι σχετικές προτάσεις του Συνηγόρου του Πολίτη παρουσιάζονται στο υποκεφάλαιο 4 «Προτάσεις Νομοθετικών και Οργανωτικών Ρυθμίσεων».

Η παράθεση υποθέσεων αυτού του είδους δεν πρέπει σε καμία περίπτωση, να οδηγήσει σε εσφαλμένες αποτιμήσεις του όλου έργου του Κύκλου Ποιότητας Ζωής και να μειώσει το γεγονός ότι, όπως προαναφέρθηκε στο υποκεφάλαιο 2.2, στη συντριπτική πλειονότητα των βάσιμων αναφορών, η διαμεσολαβητική επέμβαση του Συνηγόρου του Πολίτη κατέληξε στην ικανοποίηση των αιτημάτων των πολιτών. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται και από την πληθώρα των ευχαριστήριων επιστολών που λαμβάνει η Αρχή, ιδιαίτερα από πολίτες χωρίς προσβάσεις σε κέντρα αποφάσεων ή άσκησης εξουσίας.

3.1 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ - ΚΑΚΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

3.1.1 Άρση παράνομης χρέωσης παροχής ύδατος

Κατά το περιεχόμενο της αναφοράς (υπόθεση 1419/10.12.98), ο Δήμος Λουτρακίου χρέωνε τον αναφερόμενο με πάγια τέλη κατανάλωσης ύδατος, παρά το γεγονός ότι ο πολίτης δεν είχε παροχή νερού και υδρομετρητή. Η έγγραφη αίτηση του αναφερομένου για απαλλαγή από τα τέλη υδροδότησης έγινε την 1.7.1994. Παρ' όλα αυτά, δεν ακολούθησε απαλλαγή του από την υποχρέωση πληρωμής των πάγιων τελών, έως την ημέρα της υποβολής της αναφοράς στον Συνήγορο του Πολίτη.

Ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε την απαλλαγή του αναφερομένου από την υποχρέωση να καταβάλει το ποσό που προκύπτει από τα πάγια τέλη κατανάλωσης νερού από το 1991 και εντεύθεν, τόσο με βάση την αρχή της απαγόρευσης του αδικαιολόγητου πλουτισμού που ισχύει και για τις δημόσιες υπηρεσίες όσο και την αρχή της χρηστής διοίκησης που επιτάσσει την επεικική αντιμετώπιση ανάλογων περιπτώσεων. Ως αποτέλεσμα της παρέμβασης του Συνηγόρου του Πολίτη και της σχετικής εισήγησης του τμήματος ύδρευσης του Δήμου Λουτρακίου σταμάτησε η χρέωση και ταυτόχρονα ο ενδιαφερόμενος απηλλάγη αναδρομικά από την υποχρέωση καταβολής πάγιων τελών για το διάστημα μετά το 1991.

3.2 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΡΥΜΟΤΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ

3.2.1 Έλεγχος τήρησης διαδικασίας προσδιορισμού ορίων κοινότητας

Πολίτης ζήτησε με αναφορά της (υπόθεση 4339/24.5.99) τη διαμεσολαβητική παρέμβαση του Συνηγόρου του Πολίτη, ώστε να ελεγχθεί η νομιμότητα της διαδικασίας προσδιορισμού των ορίων της πρώην κοινότητας και νυν δημοτικού διαμερίσματος Αγίου Νικολάου του Δήμου Καρπενησίου, στον νομό Ευρυτανίας. Πιο συγκεκριμένα, με απόφαση του νομάρχη καθορίστηκαν τα όρια του οικισμού, στα οποία δεν συμπεριλήφθηκε το οικόπεδο της αναφερομένης, καθώς επίσης και τέσσερα άλλα ακίνητα γειτονικά με αυτό της αναφερομένης, των οποίων όμως οι ιδιοκτήτες είχαν προλάβει να οικοδομήσουν με άδεια της κοινότητας μεταξύ των ετών 1952-1958. Η προσφεύγουσα στον Συνήγορο του Πολίτη δήλωσε ότι πληροφορήθηκε τα περί του καθορισμού των ορίων της κοινότητας αφού είχε ολοκληρωθεί η σχετική διαδικασία.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της αναφοράς, η κοινότητα ουδέποτε κοινοποίησε τη σχετική απόφαση του νομάρχη στην αναφερόμενη ή στους άλλους ενδιαφερόμενους, ούτε ανήρτησε στο κοινοτικό κατάστημα την παραπάνω απόφαση, ώστε να τους παρασχεθεί η δυνατότητα υποβολής τυχόν ενστάσεων. Το γεγονός της μη τήρησης της προβλεπόμενης από τον νόμο διαδικασίας επιβεβαιώνεται και από τους υπόλοιπους ιδιοκτήτες, αλλά και από το πρακτικό της σχετικής συνεδρίας της πολεοδομίας, στο οποίο αναφέρεται ότι οι ενστάσεις των ενδιαφερομένων για τους εν λόγω οικισμούς δεν έχουν διαβιβαστεί από τις κοινότητες.

Ο Συνήγορος του Πολίτη απηύθυνε στις 15.7.1999 έγγραφο στον δήμαρχο, στη δικαιοδοσία του οποίου είχε εν τω μεταξύ περιέλθει η προαναφερόμενη κοινότητα, ζητώντας την αποστολή των αποδεικτικών στοιχείων της οριοθέτησης η οποία είχε γίνει και της γνωστοποίησής της προς τους δημότες, με γενική πρόσκληση που, σύμφωνα με το ΠΔ 24.4/3.5.1985, άρθρο 3, παράγρ. 4 (ΦΕΚ Δ' 181), έπρεπε να είχε τοιχοκολληθεί στα «δημοσιότερα σημεία του οικισμού». Επίσης έστειλε έγγραφο στη Διεύθυνση Πολεοδομίας και Περιβάλλοντος της αρμόδιας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης με το οποίο ζητήθηκε από την πολεοδομική υπηρεσία να λάβει υπόψη της σχετικό έγγραφο του δήμου, σύμφωνα με το οποίο θα έπρεπε να γίνει επαναπροσδιορισμός των ορίων του οικισμού.

Το πολεοδομικό γραφείο, με τη σειρά του, απάντησε στον Συνήγορο του Πολίτη ότι «...το διάγραμμα οριοθέτησης του οικισμού εστάλη στην Κοινότητα προς ανάρτηση και συλλογή ενστάσεων...». Παράλληλα όμως ζήτησε από τον δήμαρχο να αποστείλει τα αποδεικτικά της οριοθέτησης που είχε γίνει τότε και της γνωστοποίησής της προς τους δημότες της τότε κοινότητας. Ύστερα από σχετική έρευνα, ο δήμος απηύθυνε έγγραφο προς τη Διεύθυνση Πολεοδομίας και Περιβάλλοντος με κοινοποίηση στον Συνήγορο του Πολίτη, στο οποίο αναφέρει ότι «δεν βρέθηκε αποδεικτικό της γενόμενης τότε ανάρτησης, σύμφωνα με την απόφαση του κοινοτικού συμβουλίου» και γι' αυτό πρότεινε τον επαναπροσδιορισμό των ορίων του συγκεκριμένου δημοτικού διαμερίσματος του δήμου.

Από τη διαμεσολαβητική προσπάθεια του Συνηγόρου του Πολίτη αποδείχθηκε ότι δεν είχε τηρηθεί από την τότε κοινότητα η νόμιμη διαδικασία ανάρτησης της απόφασης του νομάρχη, ώστε να μπορέσουν να υποβληθούν τυχόν ενστάσεις από τους ενδιαφερόμενους. Ο Δήμος Καρπενησίου εκδήλωσε την ετοιμότητά του να υιοθετήσει την πρόταση του Συνηγόρου του Πολίτη για επα-

ναπροορισμό των ορίων του δημοτικού διαμερισματος και, μετά τη θετική για την αναφερόμενη πολιτίδα έκβαση της υπόθεσης, αυτή τέθηκε στο αρχείο.

3.2.2 Μεμονωμένες πράξεις εφαρμογής στον οικισμό Περιβόλια Ρεθύμνου

Η κατ' εξαίρεση ιδιαίτερα εκτενής παρουσίαση της περίπτωσης που ακολουθεί καταδεικνύει τη σπουδαιότητα του συγκεκριμένου ζητήματος, αποτελεί δε περιλήψη εκτενέστερου ειδικού πορίσματος του Συνηγόρου του Πολίτη που αφορά συναφή θέματα.

Ο Συνήγορος του Πολίτη έλαβε έξι αναφορές (υποθέσεις 1129/23.11.98, 126/18.1.99, 3638/5.5.99, 3852/12.5.99, 5543/21.6.99 και 5729/ 23.6.99) σχετικά με τη σύνταξη και την κύρωση Μεμονωμένων Πράξεων Εφαρμογής (ΜΠΕ) στην περιοχή Περιβόλια του Δήμου Ρεθύμνου. Οι αναφορές των πολιτών που προσέφυγαν στον Συνήγορο του Πολίτη εστιάζονταν κυρίως στη μη τήρηση του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου που αφορά τη διαδικασία σύνταξης και κύρωσης των ΜΠΕ. Με τις αναφορές αυτές ζητήθηκε η παρέμβαση του Συνηγόρου του Πολίτη για την επίλυση μιας σειράς προβλημάτων τα οποία δημιουργούνται από τις εν λόγω ΜΠΕ και ιδίως για την αντιμετώπιση των άνισων καταστάσεων που συνεπάγονται για τους θιγόμενους πολίτες.

Κατά την άσκηση του διαμεσολαβητικού και διερευνητικού του έργου, ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε από τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες (Νομαρχία Ρεθύμνης, Διεύθυνση Πολεοδομίας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ρεθύμνης και Δήμο Ρεθύμνου) πληροφορίες σχετικά με τη ΜΠΕ 25. Από την απάντηση των τεχνικών υπηρεσιών του Δήμου Ρεθύμνου προέκυψαν ερωτήματα αφενός ως προς την τήρηση του νομοθετικού πλαισίου των ΜΠΕ και αφετέρου ως προς την ποιότητα των ελέγχων που διενεργήθηκαν από τη Διεύθυνση Πολεοδομίας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ρεθύμνης, προκειμένου να διαπιστωθούν περιπτώσεις αυθαίρετης δόμησης.

Ειδικότερα, από την απάντηση της Διεύθυνσης Πολεοδομίας της Νομαρχίας δεν προέκυψαν παρά γενικές αιτιολογίες και παράλληλη επίκληση της «ιδιαιτερότητας της περιοχής» (αντίδραση των κατοίκων στην εφαρμογή του Ν. 1337/83).

Επίσης, από το απαντητικό έγγραφο του Δήμου Ρεθύμνου προέκυψε ότι, ενώ καταβλήθηκε προσπάθεια επίλυσης του προβλήματος της αυθαίρετης δόμησης με την τροποποίηση του σχεδίου πόλεως, δεν αποσαφηνίστηκαν τα ζητήματα της νόμιμης ή μη έκδοσης της 395/97 οικοδομικής

άδειας ή της μη τήρησης του εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου.

Τέλος, πρέπει να επισημανθεί ότι σε σχετικό έγγραφο της Διεύθυνσης Πολεοδομίας της Νομαρχίας επισημαίνεται ότι «επειδή στα Περιβόλια υπήρξε πρόβλημα (αντιδράσεις των κατοίκων στην εφαρμογή του σχετικού νόμου), η υπηρεσία, από του έτους 1994, προχώρησε στην τμηματική κύρωση κάποιων τετραγώνων».

Παρά τους ισχυρισμούς των εν λόγω υπηρεσιών, από τη διερεύνηση των φακέλων των συγκεκριμένων ΜΠΕ, της υπάρχουσας νομοθεσίας και του από 29.10.1998 εγγράφου της Διεύθυνσης Τοπογραφικών Εφαρμογών του ΥΠΕΧΩΔΕ, διαφάνηκε ότι δεν ακολουθήθηκε η νόμιμη διαδικασία για τη σύνταξη και την κύρωση των ΜΠΕ.

Από την παράθεση των απόψεων που προηγήθηκαν κατέστη σαφής η ανάγκη διοργάνωσης μιας σύσκεψης μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων φορέων και προσώπων, με σκοπό την ανταλλαγή απόψεων και τη συναγωγή συμπερασμάτων για την πρακτική επίλυση του ζητήματος και την αποτελεσματική αντιμετώπιση των πιθανών παρατυπιών που σημειώθηκαν. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του και ιδίως της συγκεκριμένης διάταξης του ιδρυτικού του νόμου, η οποία επιτάσσει τη διαμεσολάβηση «με κάθε πρόσφορο μέσο» (άρθρο 4, παράγρ. 6, Ν. 2477/97) για την επίλυση των προβλημάτων των πολιτών, ο Συνήγορος του Πολίτη ανέλαβε την πρωτοβουλία να διοργανώσει αυτή τη σύσκεψη σε συνεργασία με τον Νομάρχη Ρεθύμνης. Για τον σκοπό αυτόν και με στόχο τη συναινετική επίλυση του ζητήματος, ζήτησε τη συμμετοχή όλων των αρμόδιων φορέων και ενδιαφερόμενων πολιτών.

Κατόπιν τούτου, ο Συνήγορος του Πολίτη κάλεσε τους εμπλεκόμενους φορείς να συμμετάσχουν στη σύσκεψη, με αντικείμενο τα ακόλουθα ζητήματα:

α) αποσαφήνιση του νομικού πλαισίου που διέπει τη σύνταξη των ΜΠΕ, προκειμένου να διαπιστωθεί εάν τηρήθηκαν οι νόμιμες διαδικασίες από τη διοίκηση, και

β) δρομολόγηση των νόμιμων διαδικασιών για την επίλυση των προβλημάτων που έχουν δημιουργηθεί από την έγκριση των ΜΠΕ, ώστε να διασφαλιστεί ταυτόχρονα η κοινωνική αποδοχή εκ μέρους των κατοίκων και η τήρηση της νομιμότητας.

Αυτή η πράξη εφαρμογής δεν κυρώθηκε στο σύνολό της από τον νομάρχη, αλλά έγιναν «τμηματικές κυρώσεις» ανά οικοδομικό τετράγωνο. Συνεπώς, με την 5849/95 απόφαση του νομάρχη δεν πραγματοποιήθηκε «επικύρωση ΜΠΕ», αλλά «τμηματική επικύρωση της συνολικής πράξης

εφαρμογής», γεγονός που επιβάλλει τη «φραστική διόρθωση» της παραπάνω απόφασης.

Από τη σχετική έρευνα στην οποία προέβη ο Συνήγορος του Πολίτη, προκύπτει ότι η «τακτική των τμηματικών κυρώσεων» ή, αλλιώς, η διαδικασία της «τμηματικής επικύρωσης της συνολικής πράξης εφαρμογής» δεν προβλέπεται από καμία διάταξη νόμου. Εξάλλου, η τήρηση της αρχής της νομιμότητας της διοικητικής δράσης επιτάσσει να υπάρχει συγκεκριμένο νομοθετικό έρεισμα για οποιαδήποτε πρακτική ακολουθεί η διοίκηση, προϋπόθεση που ουδόλως συνέτρεξε.

Στην αρ. 73166/2396/34/9.7.92 εγκύκλιο του ΥΠΕΧΩΔΕ, παρέχονται σαφείς οδηγίες για τη διαδικασία σύνταξης των ΜΠΕ, οι οποίες δεν φαίνεται να τηρήθηκαν στην εξεταζόμενη περίπτωση. Ειδικότερα, από την εξέταση των στοιχείων που τέθηκαν υπόψη του Συνηγόρου του Πολίτη και τις σχετικές απαντήσεις των υπηρεσιών προέκυψε ότι δεν τηρήθηκαν οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) Σαφής αναφορά στην αίτηση των ενδιαφερομένων των λόγων για τους οποίους ζητήθηκε η σύνταξη ΜΠΕ.

β) Εκτίμηση από την πολεοδομική υπηρεσία για την έκταση και τον ελάχιστο χρόνο εκπόνησης της ΜΠΕ.

γ) Επισύναψη της εκτίμησης στην εισήγηση που υποβάλλεται στον νομάρχη για έκδοση της απόφασης κύρωσης της ΜΠΕ.

δ) Εμπεριστατωμένη αιτιολόγηση, στην απόφαση του νομάρχη, της ανάγκης σύνταξης της ΜΠΕ.

ε) Προσκόμιση, από τους επισπεύδοντες, αξιόπιστων στοιχείων για τις ιδιοκτησίες που περιλαμβάνονται στη ΜΠΕ.

στ) Συναινέση των εμπλεκόμενων ιδιοκτητών, των οποίων η τακτοποίηση δεν υλοποιείται με την τμηματική κύρωση.

Από τη διερεύνηση της δαιδαλώδους αυτής περίπτωσης, ο Συνήγορος του Πολίτη κατέληξε στα ακόλουθα συμπεράσματα:

Από την ουσιαστική και νομική διερεύνηση των αναφορών διαπιστώθηκε ότι η μη τήρηση των νόμιμων προϋποθέσεων σύνταξης και των διατυπώσεων δημοσιότητας των ΜΠΕ στην πολεοδομική ενότητα των Περιβολίων συνιστά «πράξη κακοδιοίκησης», από την οποία θίγονται έννομα αγαθά και συμφέροντα συγκεκριμένων πολιτών.

Στην εξεταζόμενη περίπτωση, η αρχή της νομιμότητας επιτάσσει την κατ' αρχήν κύρωση της ενιαίας πράξης εφαρμογής, η οποία έχει ήδη συνταχθεί και αναρτηθεί, με στόχο τη συνολική αντιμετώπιση των πολεοδομικών αναγκών της περιοχής και την ταυτόχρονη ικανοποίηση του δημόσιου και ιδιωτικού συμφέροντος.

Εξάλλου, όπως ήδη τονίστηκε, η διαδικασία των ΜΠΕ δεν μπορεί, ακριβώς λόγω του εξαιρετικού της χαρακτήρα, να υποκαταστήσει τη συνολική έγκριση της πράξης εφαρμογής, ιδιαίτερα όταν αυτή έχει ήδη συνταχθεί και αναρτηθεί. Στην περίπτωση δε που το σύνολο της πολεοδομικής μελέτης εφαρμοστεί με ΜΠΕ, τότε καταστρατηγείται πλήρως το πλαίσιο του Ν. 1337/83, άρθρο 12, καθώς και η αντίληψη από την οποία διαπνέεται για τη συνολική τακτοποίηση των ακινήτων της περιοχής στην οποία εφαρμόζεται η πολεοδομική μελέτη.

Κρίσιμη είναι η επισήμανση ότι η πρακτική της εφαρμογής σημαντικού μέρους της πολεοδομικής μελέτης με ΜΠΕ (για τη σύνταξη των οποίων δεν ακολουθήθηκε η προβλεπόμενη διαδικασία) έχει συμβάλει στη δημιουργία τετελεσμένων καταστάσεων, από τις οποίες πιθανόν να προκύψουν προβλήματα, σε περίπτωση απόπειρας συνολικής κύρωσης της ενιαίας πράξης εφαρμογής. Στην περίπτωση αυτή, η διοίκηση θα πρέπει να αναλογιστεί τις μη αναστρέψιμες συνέπειες που προκύπτουν. Σε κάθε περίπτωση όμως, προτείνεται εφεξής η αυστηρή τήρηση των προϋποθέσεων σύνταξης των ΜΠΕ και των νόμιμων διαδικασιών, όπως έχουν περιγραφεί παραπάνω.

Στην περίπτωση δε που λόγω των παρατυπιών που έχουν σημειωθεί (π.χ. παράλειψη επίδοσης ατομικών προσκλήσεων) έχουν δημιουργηθεί καταστάσεις άνισης μεταχείρισης των διοικουμένων που προσβάλλουν συγκεκριμένα ιδιοκτησιακά δικαιώματα, προτείνεται η τροποποίηση ή η ανάκληση των επίμαχων ΜΠΕ, όπως, εξάλλου, είχε εισηγηθεί και το Τμήμα Κρίσεως Προσφυγών του ΥΠΕΧΩΔΕ, έτσι ώστε να αποκατασταθεί η αρχή της νομιμότητας.

Πρέπει, ωστόσο, να ελεγχθεί εάν η τροποποίηση του προεδρικού διατάγματος, που αφορά την έγκριση της πολεοδομικής μελέτης με σκοπό την ολική ή μερική κατάργηση της απόφασης «περί υπαγωγής της περιοχής Περιβολίων» του Ν. 1337/83, άρθρο 13 αποτελεί μια «πρακτικά εφικτή ρύθμιση», όπως προτείνει η Διεύθυνση Πολεοδομικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΧΩΔΕ, για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που έχουν δημιουργηθεί σε ορισμένα οικοδομικά τετράγωνα από τις ήδη κυρωμένες ΜΠΕ της μελέτης. Στην περίπτωση που επιλεγεί αυτή η λύση, θα πρέπει να ακολουθηθεί η διαδικασία που ορίζεται στο προμνημονευθέν έγγραφο της Διεύθυνσης Πολεοδομικού Σχεδιασμού και να διερευνηθεί η δυνατότητα του δήμου να διαθέσει τις αναγκαίες πιστώσεις για την απαλλοτρίωση των προβλεπόμενων κοινόχρηστων και κοινωφελών χώρων. Τέλος, στο πλαίσιο της διερεύνησης των ΜΠΕ, πρέπει να ελεγχθεί και το

αληθές του περιεχομένου των αναφορών σχετικά με την καταγγελθείσα πλαστογράφηση των υπεύθυνων δηλώσεων.

Όπως προκύπτει από τα παραπάνω, ο θεσμός των συσκέψεων του Συνηγόρου του Πολίτη με τους εμπλεκόμενους φορείς αποτελεί πρόσφορο μέσο για την προώθηση της διαδικασίας λυσιτελούς αντιμετώπισης φλεγόντων θεμάτων γενικότερου ενδιαφέροντος, όπως το ζήτημα των ΜΠΕ, των ΧΥΤΑ κ.ά.

3.2.3 Περιορισμοί χρήσεων γης σε αμυντικές περιοχές

Κατά το περιεχόμενο της αναφοράς (υπόθεση 836/99), περιορίζεται υπερβολικά η δυνατότητα χρήσης ιδιοκτησίας η οποία βρίσκεται κοντά σε εγκαταστάσεις «ναυτικού οχυρού» του Πολεμικού Ναυτικού στη Σούδα. Επιπλέον, ο αναφερόμενος έθεσε θέμα ασφάλειας, δεδομένου ότι, όπως ισχυρίστηκε, είχαν παρατηρηθεί κρούσματα αστοχίας υλικού κατά τη διενέργεια βολών από τα πυροβόλα, γεγονός το οποίο έθετε σε κίνδυνο την ασφάλεια προσώπων και εγκαταστάσεων.

Το αίτημα συνίστατο είτε στην κατά το δυνατόν άρση των περιορισμών που έχουν επιβληθεί στην ιδιοκτησία του επί 30 και περισσότερα χρόνια είτε στην απαλλοτρίωση της ιδιοκτησίας του είτε στην καταβολή σχετικής αποζημίωσης.

Με βάση τον ΑΝ 376/36 (ΦΕΚ Α' 546), οι περιοχές στις οποίες βρίσκονται ή πρόκειται να εκτελεστούν έργα οχύρωσης χαρακτηρίζονται ως «αμυντικές περιοχές» ή «ναυτικά οχυρά». Με βάση το άρθρο 2 του παραπάνω διατάγματος, κάθε ναυτικό οχυρό περιβάλλεται από δύο ομόκεντρες περιμετρικές ζώνες με διαφορετική διάμετρο. Η εσωτερική αποτελεί την «απαγορευμένη ζώνη» και η εξωτερική την «επιτηρούμενη ζώνη».

Η είσοδος και η κυκλοφορία προσώπων και οχημάτων μέσα στην επιτηρούμενη ζώνη, καθώς και η διέλευση οδών που την τέμνουν γίνεται υπό όρους, διατυπώσεις και περιορισμούς. Επιπλέον, επιτρέπεται να τεθούν περιορισμοί κυκλοφορίας, οι οποίοι αφορούν την κυκλοφορία προσώπων κατά τη νύχτα, την κυκλοφορία ορισμένων κατηγοριών προσώπων ή ακόμη και τις πάσης φύσεως συκοινωνίες.

Τέλος, το άρθρο 11 προβλέπει ότι οι πάσης φύσεως ιδιοκτησίες μέσα στην επιτηρούμενη ζώνη μπορούν να απαλλοτριωθούν ή να υποβληθούν σε στρατιωτική δουλεία.

Ο Συνήγορος του Πολίτη απήλυσε έγγραφα προς το Γενικό Επιτελείο Ναυτικού (ΓΕΝ), από την απάντηση του οποίου προέκυψε ότι όταν εκλούνται πυρά δεν καλύπτεται το σύνολο της ιδιο-

κτησίας του πολίτη. Στο ίδιο έγγραφο το ΓΕΝ αρνήθηκε την ύπαρξη περιπτώσεων αστοχίας υλικού.

Επιπλέον, λόγω της διαβάθμισης του σχετικού υλικού, δεν στάθηκε δυνατή η χορήγηση ειδικού χάρτη που είχε ζητηθεί από τον Συνήγορο του Πολίτη, προκειμένου να εκτιμηθεί το σύνολο των δεδομένων και των προαναφερθέντων ισχυρισμών του ΓΕΝ. Σε ό,τι αφορά τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες το Πολεμικό Ναυτικό προβαίνει σε απαλλοτριώσεις εκτάσεων, η απάντηση που δόθηκε στον Συνήγορο του Πολίτη ήταν ότι πρέπει να τηρείται η προϋπόθεση της δημόσιας ωφέλειας.

Η έρευνα του Συνηγόρου του Πολίτη κατέληξε στα ακόλουθα συμπεράσματα:

Το γεγονός ότι οι περιορισμοί που έχουν επιβληθεί στην εν λόγω περιοχή ισχύουν για τρεις και πλέον δεκαετίες συνηγορεί για την αναθεώρηση του τρόπου αντιμετώπισης του ζητήματος αυτού, αλλά και όλων των παρόμοιων περιπτώσεων, αφού η μακροχρόνια επιβολή περιορισμών επί ατομικής ιδιοκτησίας πληροί την προϋπόθεση των μόνιμων και συγκεκριμένων αναγκών της διοίκησης, οι οποίες στοιχειοθετούν δημόσια ωφέλεια.

Επιπλέον, το συγκεκριμένο νομικό πλαίσιο (Α.Ν. 376/36) κρίνεται ως παρωχημένο, διότι, με βάση τα σημερινά τεχνολογικά δεδομένα, όπως για παράδειγμα τα δορυφορικά συστήματα κ.λπ., δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι εξυπηρετούνται οι ανάγκες της κάλυψης και της απόκρυψης των στρατιωτικών εγκαταστάσεων, για τις οποίες είχε θεσπιστεί η δημιουργία της επιτηρούμενης ζώνης (βλ. σχετικά κεφάλαιο 4.2).

3.3 ΠΑΡΑΛΟΣΙΑΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ, ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΑ ΚΤΙΡΙΑ, ΜΝΗΜΕΙΑ

Φαινόμενα ανακολουθίας μεταξύ επίσημα εκπροσώπησης πολιτικής βούλησης και ακολουθούμενης πρακτικής παρουσιάζονται σε θέματα προστασίας παραδοσιακών διατηρητέων οικισμών και κτιρίων, δασών και περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Συγκεκριμένα, ο Συνήγορος του Πολίτη έλαβε συνολικά 11 αναφορές πολιτών ή περιβαλλοντικο-πολιτιστικών συλλόγων, σχετικές με την ανεπαρκή προστασία που έχει διαπιστωθεί σε:

α) κηρυγμένους παραδοσιακούς οικισμούς, όπως για παράδειγμα στη Ναύπακτο Αιτωλοακαρνανίας (υπόθεση 21/24.9.98), στη Στεμνίτσα Αρκαδίας (υπόθεση 1121/23.11.98) και στην Πλάκα Αθηνών (υπόθεση 1595/21.12.98),

β) μεμονωμένα διατηρητέα κτίρια, όπως για παράδειγμα η Παλαιά Αγορά Ψυχικού (υπόθεση 2550/ 31.3.99), κτίρια στην Πλάκα (υπόθεση 364/26.1.99) και το Δημαρχείο Στεμνίτσας (υπόθεση 1121/23.11.98), και

γ) περιοχές χαρακτηρισμένες ως «διαίτητου φυσικού κάλλους», όπως για παράδειγμα το Φαράγγι του Λούσιου (υπόθεση 3651/6.5.99).

Σε μια από τις περιπτώσεις (Ναύπακτος), ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε και έλαβε την αρωγή του Σώματος Επιθεωρητών Ελεγκτών Δημοσίας Διοίκησης (ΣΕΕΔΔ). Οι δε εκθέσεις της Αρχής, που προέκυψαν από τη σχετική έρευνα, οδήγησαν το ΥΠΕΧΩΔΕ να αναστείλει τη λειτουργία του τοπικού πολεοδομικού γραφείου για ένα χρόνο, επικαλούμενο την ανάγκη μελέτης τρόπων θεραπείας των προβλημάτων. Σε άλλη περίπτωση (Στεμνίτσα), η παρέμβαση του Συνηγόρου του Πολίτη είχε ως αποτέλεσμα να διακοπεί η χρηματοδότηση επιδοτούμενων έργων που δεν πληρούσαν τις διατάξεις του νόμου, καθώς και τις συναφώς προβλεπόμενες περιβαλλοντικές προδιαγραφές.

Οι κοινωνικές εντάσεις που εκδηλώθηκαν σε σχέση με ορισμένες από τις προαναφερθείσες περιπτώσεις έχουν ήδη λάβει μεγάλες διαστάσεις, αφού και τα υποκρυπτόμενα οικονομικά συμφέροντα που θίγονται είναι επίσης μεγάλα. Ενδεικτική, εν προκειμένω, είναι η απόπειρα κατά της ζωής του πολίτη που προσέφυγε στην Αρχή με αφορμή την περίπτωση της Ναυπάκτου.

Από την έως τώρα διερεύνηση των προαναφερθεισών αναφορών, ο Συνήγορος του Πολίτη κατέληξε στα ακόλουθα γενικά συμπεράσματα:

Κύρια ευθύνη για αυτά που εκτέθηκαν παραπάνω φέρει η δημόσια διοίκηση, η οποία με την ανακόλουθη και αντιφατική στάση της όχι μόνο δεν θεραπεύει τις καταστάσεις παρανομίας, αλλά και ενθαρρύνει τη δημιουργία νέων σχετικών προβλημάτων. Τη νοσηρή αυτή κατάσταση υποθάλλει συστηματικά η παρατηρούμενη ανακολουθία μεταξύ επίσημα εκπεφρασμένης πολιτικής βούλησης και ακολουθούμενης πρακτικής. Παρατηρείται, μάλιστα, το παράδοξο, η «προστατευτική νομοθεσία» να δρα ως αιτία επιτάχυνσης της καταστροφής, αφού οι «θιγόμενοι» σπεύδουν να παρανομήσουν, προκειμένου να μην υποστούν τους περιορισμούς που προβλέπονται από τον νόμο. Στο θέμα αυτό αξιοσημείωτη είναι η σχετική σύμπτωση που διαπιστώνεται ότι υπάρχει μεταξύ των φορέων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (οι οποίοι, με όπλο την υλοποίηση της ασαφούς λαϊκής εντολής, θεωρούν ότι εκφεύγουν των υποχρεώσεων που απορρέουν από την αρχή της νομιμότητας) και των βαθμίδων της διοικητικής μηχανής (περιφέρειες, ΥΠΕΧΩΔΕ και ΥΠΠΟ) σε ό,τι αφορά την έμπρακτη επίδειξη πνεύματος κατανόησης προς την ανοχή της παρανομίας. Η ανοχή αυτή εκδηλώνεται με την έκδοση ειδικών ρυθμιστικών διατάξεων, ενίοτε κατά επιδεικτική παράκαμψη δικαστικών αποφάσεων του Συμβουλίου της Επικρατείας. Οι ειδικές αυτές

ρυθμιστικές διατάξεις συχνά αναιρούν τις γενικές προστατευτικές όμοιές τους, επιτρέποντας έτσι τη νομιμοφάνεια της συντελούμενης καταστροφής. Οι μη αναστρέψιμες αρνητικές επιπτώσεις που δημιουργούνται κατ' αυτόν τον τρόπο έχουν και την υπερεθνική τους διάσταση, αφού η χώρα εμφανίζεται να αθετεί δεσμεύσεις της που απορρέουν από διεθνείς συμβάσεις (π.χ. Σύμβαση της Γρανάδας), καθώς και δεσμεύσεις που απορρέουν από την ένταξη περιοχών σε περιβαλλοντικά προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (π.χ. Νατούρα 2000), με ορατό τον κίνδυνο της απώλειας πόρων από τα κατά καιρούς κοινοτικά πλαίσια στήριξης. Τέλος, ο Συνήγορος του Πολίτη διαπιστώνει ότι η ροή της πληροφόρησης και η προθυμία συνεργασίας μερικών αρμόδιων υπηρεσιών με την Αρχή παρουσιάζει μεγάλα κενά και πάντως δεν ανταποκρίνεται στο πνεύμα των διατάξεων του Ν. 2477/97 και του επακολουθήσαντος ΠΔ 229/99, που διέπουν την επικοινωνία της Αρχής με τις δημόσιες υπηρεσίες και αναδεικνύουν τη διαμεσολαβητική της αρμοδιότητα.

Το ίδιο ασύμπτωτο παρατηρείται και στον συντονισμό μεταξύ των Υπουργείων Περιβάλλοντος και Πολιτισμού, σε θέματα συναρμοδιότητάς τους (όπου π.χ. το ένα Υπουργείο κηρύσσει ένα κτίριο διατηρητέο, ενώ την ίδια περίοδο το άλλο εκδίδει άδεια κατεδάφισής του). Παρέχεται έτσι η δυνατότητα στους ενδιαφερόμενους ιδιώτες να καταφεύγουν στις υπηρεσίες του πιο πρόσφορου για τα συμφέροντά τους φορέα. Εξάλλου, όπως αποδεικνύεται από την προώθηση αντιφατικών σχεδίων προεδρικών διαταγμάτων για τη Ναύπακτο, αλυσιτελείς προσεγγίσεις διαπιστώνονται και στο θέμα της προστασίας της διατηρητέας πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας (βλ. σχετικά κεφάλαιο 4.3).

3.4 ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΙΣ

Το κεφάλαιο αυτό είναι ιδιαίτερα εκτενές, τόσο λόγω του μεγάλου αριθμού των σχετικών αναφορών όσο και της ποικιλίας των περιπτώσεων που καλύπτουν από την απλή δέσμευση ακινήτων χωρίς την κήρυξη της οφειλόμενης απαλλοτρίωσης μέχρι τη μη καταβολή της αποζημίωσης που επιδικάστηκε για το απαλλοτριωθέν ακίνητο. Ιδιαίτερη αιχμή παρουσιάζουν οι αναγκαστικές απαλλοτριώσεις, λόγω του χαρακτηρισμού των χώρων ως αρχαιολογικών, στις οποίες εμπλέκεται καθοριστικά το ΥΠΠΟ (βλ. 3.4.2).

3.4.1 Απαλλοτριώσεις από νομαρχίες, δήμους ή κοινότητες

Παρατίθενται χαρακτηριστικές περιπτώσεις απαλλο-

τριώσεων, η καθεμία από τις οποίες παρουσιάζει ιδιαιτερότητα.

3.4.1.1 Μη καταβολή αποζημίωσης για δέσμευση οικοπέδων

Ο Συνήγορος του Πολίτη έλαβε δύο αναφορές (υποθέσεις 5145/10.6.99 και 3420/30.4.99), σύμφωνα με τις οποίες το οικοδομικό τετράγωνο 26 του Δήμου Τριανδρίας στον νομό Θεσσαλονίκης, όπου βρίσκονται οι ιδιοκτησίες των αναφερομένων, έχει δεσμευθεί από το 1986 έως και σήμερα, αρχικά ως χώρος πρασίνου, αργότερα ως χώρος πρασίνου και στάθμευσης και πρόσφατα ως χώρος ανέγερσης σχολείου, χωρίς να έχει προχωρήσει η διαδικασία αποζημίωσης των ιδιοκτητών τους. Σύμφωνα δε με φωτογραφίες που συνοδεύουν τις αναφορές, ο Δήμος Τριανδρίας έχει τοποθετήσει πινακίδες στους χώρους αυτούς, στις οποίες αναγράφεται η ένδειξη «Ελεύθερο Δημοτικό Parking». Με αυτή την πρόδηλα παράνομη ενέργεια του Δήμου Τριανδρίας, η οποία χρήζει άμεσης θεραπείας, αμφισβητούνται τα ιδιοκτησιακά δικαιώματα των αναφερόμενων πολιτών.

Επιπλέον, το γεγονός ότι για δεκατρία συναπτά έτη οι ιδιοκτησίες των πολιτών αυτών υφίστανται νομικό και οικονομικό περιορισμό ως προς την εκμετάλλευσή τους, συνιστά χαρακτηριστική περίπτωση κακοδιοίκησης, αφού αντίκειται στο άρθρο 17 του Συντάγματος, το οποίο προβλέπει την προστασία της ατομικής ιδιοκτησίας από το ίδιο το κράτος.

Σύμφωνα και με το άρθρο 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το οποίο κυρώθηκε από την Ελλάδα με το ΝΔ 53/74, «...παν φυσικόν ή νομικό πρόσωπο δικαιούται σεβασμού της ιδιοκτησίας του. Ουδείς δύναται να στερηθεί της ιδιοκτησίας αυτού...». Σύμφωνα δε με πάγια νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, «...η προστασία της ιδιοκτησίας που προκύπτει από το άρθρο 17 του Συντάγματος δεν καλύπτει μόνο την ύπαρξη αυτής, αλλά, κατά κανόνα, εγγυάται αυτήν ως νομικό θεσμό με το κατά περιουσιακό δίκαιο περιεχόμενο του...» (ΣτΕ 3521 και 3522/92).

Ο Συνήγορος του Πολίτη, χωρίς να παραγνωρίζει τη σοβαρότητα ανέγερσης δημοτικού σχολείου στον εν λόγω χώρο, δεν μπορεί να παραβλέψει δικαιώματα πολιτών κατοχυρωμένα από το Σύνταγμα. Γι' αυτό και απηύθυνε έγγραφο στις 27.7.1999 προς τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Θεσσαλονίκης και προς τον Δήμο Θεσσαλονίκης αναφορικά με το θέμα. Στην από 29.7.1999 απάντηση της νομαρχίας αναφέρεται ότι η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Θεσσαλονίκης, έχοντας την ευθύνη

της εξαγοράς του επίμαχου οικοπέδου, το ενέταξε στο πρόγραμμα σχολικής στέγης και αποφάσισε τη διάθεση πίστωσης 200.000.000 δρχ. για την εξαγορά του. Όμως, έως και τις 31.12.1999 η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση δεν είχε προχωρήσει στην εξαγορά του οικοπέδου, διότι, όπως ανέφερε, τόσο κατά το 1998 όσο και κατά το 1999 σημειώθηκαν σημαντικότερες περικοπές στο ύψος της χρηματοδότησης του προγράμματος της σχολικής στέγης, οι οποίες πλησιάζουν σχεδόν το 50% του ποσού που είχε συνολικά προβλεφθεί. Ο Δήμαρχος Τριανδρίας, εξάλλου, στην από 30.7.1999 απάντησή του τονίζει την αναγκαιότητα ανέγερσης του 4ου δημοτικού σχολείου, αλλά και την αναγκαιότητα να εξευρεθεί από πλευράς νομαρχίας η απαιτούμενη πίστωση για την αγορά των οικοπέδων.

Επειδή από την κατάσταση αυτή εξακολουθούν προφανώς να θίγονται δικαιώματα πολιτών κατοχυρωμένα από το Σύνταγμα και δεδομένου ότι οι προαναφερθείσες απαντήσεις της διοίκησης δεν προσέφεραν λύση στο πρόβλημα των ιδιοκτησιών των πολιτών οι οποίοι προσέφυγαν, ο Συνήγορος του Πολίτη απηύθυνε έγγραφο στις 13.8.1999 προς τον Νομάρχη Θεσσαλονίκης, τον Δήμαρχο Τριανδρίας και τον Πρόεδρο του ΟΣΚ, με το οποίο ζήτησε τη συνεργασία των αρμόδιων φορέων, προκειμένου το θέμα να εξεταστεί κατ' απόλυτη προτεραιότητα και να αναζητηθεί άμεση λύση στο χρονίζον αυτό πρόβλημα. Ταυτόχρονα, στις 15.10.1999 απέστειλε άλλη επιστολή προς τον Νομάρχη Θεσσαλονίκης και τον Δήμαρχο Τριανδρίας, με την οποία ζητούσε την άρση της δέσμευσης των ιδιοκτησιών των αναφερομένων πολιτών, εκτός εάν η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Θεσσαλονίκης ενέτασσε την καταβολή του οφειλόμενου ποσού στον προγραμματισμό της, θεωρώντας την ως θέμα άμεσης προτεραιότητας. Ο Δήμος Τριανδρίας, στο από 18.10.1999 έγγραφό του προς τον Συνήγορο του Πολίτη, ανέφερε ότι κατέβαλε κάθε προσπάθεια προς την πλευρά της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Θεσσαλονίκης, προκειμένου να πραγματοποιηθεί η εξαγορά των συγκεκριμένων οικοπέδων, χωρίς όμως αποτέλεσμα. Στο ίδιο έγγραφο ο δήμος επιβεβαίωσε την εμμονή του στην προσπάθεια εξεύρεσης των απαιτούμενων πιστώσεων για την πραγματοποίηση της εξαγοράς. Ωστόσο, έως τις 31.12.99 η υπόθεση παρέμενε εκκρεμής.

3.4.1.2 Μη καταβολή αποζημίωσης για απαλλοτρίωση λόγω ρυμοτομίας

Ο Συνήγορος του Πολίτη έλαβε αναφορά (υπόθεση 815/5.2.99) με την οποία ζητείται η διαμεσολάβηση της Αρχής ώστε να καταβληθεί στον αναφερό-

μενο αποζημίωση από τον Δήμο Πολίχνης για οικόπεδο του στον συνοικισμό Μετεώρων Πολίχνης, έκτασης 170 τ.μ. Το οικόπεδο έχει δεσμευθεί από τον δήμο ως χώρος πρασίνου.

Τα ακόλουθα σχετικά με την υπόθεση στοιχεία τέθηκαν υπόψη του Συνηγόρου του Πολίτη:

α) η αρ. 6367/92 πράξη τακτοποίησης και αναλογισμού αποζημίωσης οικοπέδων από το αρμόδιο πολεοδομικό γραφείο,

β) η έγκριση του νομάρχη ΤΑ 3443/93,

γ) η αρ. 229/95 απόφαση του Εφετείου Θεσσαλονίκης που καθορίζει ως οριστική τιμή μονάδας τις 60.000 δρχ. ανά τ.μ. και, τέλος,

δ) η αρ. 25133/97 απόφαση του Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης περί αναγνώρισης του δικαιούχου.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι έχουν ολοκληρωθεί όλες οι σχετικές διαδικασίες και ότι ο δικαιούχος πρέπει να προσέλθει και να εισπράξει την αποζημίωσή του. Επειδή όμως ο δήμος κωλυσιεργούσε, ο Συνήγορος του Πολίτη απευθύνθηκε προς τον Δήμαρχο Πολίχνης με τα από 3.6.1999 και 30.6.1999 έγγραφά του. Στην απάντησή του ο δήμαρχος επισήμανε ότι με την αρ. 404/99 απόφαση του δημοτικού συμβουλίου έχει αρχίσει η διαδικασία έκδοσης πράξης αναθεώρησης για την περιοχή που βρίσκεται το οικόπεδο του αναφερομένου. Πρόσθεσε δε ότι με την εκπνοή της προθεσμίας υποβολής ενστάσεων στις 30.8.1999 ολοκληρώνεται η πρώτη φάση της διαδικασίας. Τέλος, επισήμανε ότι μελετάται μεταβολή στην αρχική κατάσταση του οικοπέδου επ' ωφελεία του δικαιούχου και ότι το θέμα επρόκειτο να τακτοποιηθεί έως το τέλος του 1999. Ταυτόχρονα όμως επισήμανε ότι «ο δήμος αδυνατεί να ανταποκριθεί σε γενικότερα συναφή ζητήματα αποζημιώσεως». Παρά ταύτα, έως τις 31.12.1999 δεν είχε σημειωθεί εξέλιξη στην υπόθεση (βλ. σχετικά κεφάλαιο 4.4).

3.4.1.3 Μη καταβολή αποζημίωσης για δέσμευση οικοπέδων

Δύο ιδιοκτήτριες, διαφορετικών μεταξύ τους αλλά συνεχόμενων οικοπέδων, τα οποία βρίσκονται στη θέση «Κοτρώνι» επί της οδού Παύλου Νιρβάνα 31 και 33, στην Πάτρα, ζήτησαν τη διαμεσολάβηση της Αρχής (υπόθεση 2446/29.3.99) με στόχο την επίλυση της διαφοράς τους με τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αχαΐας.

Το ιστορικό της υπόθεσης έχει ως εξής: Ως αποτέλεσμα της εφαρμογής της επέκτασης του σχεδίου πόλεως Πατρών, τα οικόπεδα των προφειγουσών δεσμεύθηκαν το 1978 προκειμένου να χρησιμοποιηθούν για την ανέγερση σχολικού κτιρίου. Έκτοτε το θέμα εκκρεμεί. Το αίτημά τους

ήταν να προχωρήσει η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αχαΐας στην τελική φάση της υπογραφής του συμβολαίου μεταβίβασης των οικοπέδων σε αυτήν, προκειμένου να καταστεί εφικτή η ανέγερση σχολικού κτιρίου από τον Οργανισμό Σχολικών Κτιρίων και η καταβολή του αντίστοιχου τιμήματος στις δικαιούχους.

Από τη διερεύνηση της υπόθεσης προέκυψε ότι το 1997 η νομαρχία πρότεινε στις ενδιαφερόμενες να μεταβιβάσουν τα οικόπεδα με τιμή μονάδας 30% κάτω από την αντικειμενική τους αξία. Αυτές την αποδέχθηκαν και κατέθεσαν τα απαραίτητα δικαιολογητικά. Όμως, παρόλο που οι ιδιοκτήτριες κλήθηκαν από τους αρμόδιους εκπροσώπους της νομαρχίας ώστε να παρευρεθούν στην οριστική σύνταξη του συμβολαίου μεταβίβασης και παρόλο που το συμβόλαιο είχε συνταχθεί από τη συμβολαιογράφο που υπέδειξε η νομαρχία, η υπογραφή του συμβολαίου δεν ακολούθησε λόγω προβαλλόμενης από τη νομαρχία πρόσκαιρης οικονομικής αδυναμίας.

Ταυτόχρονα, ωστόσο, προέκυψε ότι ο Οργανισμός Σχολικών Κτιρίων έχει κατ' επανάληψη χορηγήσει πιστώσεις στη νομαρχία, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από την αρ. 311/14.6.99 απάντηση της τελευταίας προς τον Συνήγορο του Πολίτη. Στο ίδιο έγγραφο όμως διευκρινίζεται ότι οι επιχορηγήσεις από τον Οργανισμό Σχολικών Κτιρίων προς τη νομαρχία δεν γίνονται για συγκεκριμένα οικόπεδα, αλλά για τις εκπαιδευτικές ανάγκες του νομού, τις οποίες ιεραρχεί η ίδια. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η νομαρχία έκρινε ότι η προς απαλλοτρίωση οικοπεδική έκταση είναι μεγάλη και αποτελείται από έξι οικόπεδα διαφορετικών ιδιοκτητών, άρα απαιτείται μεγάλη αποζημίωση. Επιπλέον, το προβλεπόμενο έργο ανέγερσης νηπιαγωγείου δεν αξιολογήθηκε ως άμεσης προτεραιότητας, διότι προς το παρόν το νηπιαγωγείο λειτουργεί στον χώρο του δημοτικού σχολείου.

Ο Συνήγορος του Πολίτη θεώρησε ανεπαρκή την απάντηση της νομαρχίας, διότι αφενός δεν έθετε ελάχιστο χρονοδιάγραμμα υπογραφής του συμβολαίου μεταβίβασης των εν λόγω οικοπέδων στη νομαρχία και αφετέρου απέφυγε να προτείνει την αποδέσμευση των ιδιοκτησιών, λόγω άπρακτης παρέλευσης εύλογου χρονικού διαστήματος. Σε νέα επιστολή του στις 14.9.1999, προς τον Νομάρχη Αχαΐας, αλλά και προς τον Πρόεδρο του Οργανισμού Σχολικών Κτιρίων, ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε τη συνεργασία τους για την προώθηση άμεσης λύσης. Έως τις 31.12.1999 δεν είχε σημειωθεί περαιτέρω εξέλιξη στην υπόθεση (βλ. σχετικά κεφάλαιο 4.4).

3.4.1.4 Μη καταβολή αποζημίωσης για απαλλοτρίωση

Ζητήθηκε η διαμεσολάβηση της Αρχής ώστε να προχωρήσουν οι διαδικασίες αποζημίωσης του αναφερομένου για απαλλοτρίωση αγροτεμαχίου, έκτασης 800 τ.μ., στη θέση Άγιος Γεώργιος (Σουλνάρεξι) της Κοινότητας Καπανδριτίου, που του ανήκει (υπόθεση 4076/17.5.99). Πριν από τέσσερα χρόνια, η κοινότητα δέσμευσε το παραπάνω αγροτεμάχιο, το οποίο βρίσκεται δίπλα σε κοινοτικό γήπεδο ποδοσφαίρου, με σκοπό την επέκταση του αθλητικού της κέντρου. Ο αναφερόμενος είχε επίσης υποβάλει αίτηση προς την Κοινότητα Καπανδριτίου για την ίδια υπόθεση στις 2.3.1999.

Για το θέμα αυτό, ο Συνήγορος του Πολίτη απηύθυνε τέσσερα έγγραφα στον πρόεδρο της κοινότητας στις 23.5.1999, 16.6.1999, 1.11.1999 και 13.12.1999, χωρίς έως τις 31.12.1999 να έχει λάβει έγγραφη απάντηση. Σε τηλεφωνική επικοινωνία στις 3.8.1999 με τον κοινοτάρχη, παρασχέθηκε η πληροφορία ότι έχει κινηθεί η διαδικασία αναγκαστικής απαλλοτρίωσης και ότι έχει εκδοθεί απόφαση του κοινοτικού συμβουλίου, η οποία δεν έχει ανακοινωθεί ακόμη στους ενδιαφερόμενους, ώστε να υποβάλουν τυχόν ενστάσεις, διότι αναμένεται περαίωση του ελέγχου νομιμότητας της απόφασης από την Περιφέρεια.

Σε νέα τηλεφωνική επικοινωνία στις 20.9.1999, ο Πρόεδρος της Κοινότητας ενημέρωσε τον Συνήγορο του Πολίτη ότι δεν έχει προχωρήσει η διαδικασία της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης και ότι ελπίζει, έως το τέλος Σεπτεμβρίου 1999, να είναι σε θέση να κοινοποιήσει την απόφαση του κοινοτικού συμβουλίου στους ενδιαφερόμενους πολίτες.

Είναι προφανές στη συγκεκριμένη περίπτωση ότι, αν και έχουν παρέλθει τέσσερα περίπου χρόνια από τη δέσμευση του συγκεκριμένου ακινήτου, η κοινότητα καθυστερεί σημαντικά την προώθηση της διαδικασίας της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης, με αποτέλεσμα την ύπαρξη οικονομικού και νομικού περιορισμού στην εκμετάλλευση της προαναφερθείσας ιδιοκτησίας. Συναφώς παρατηρείται ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση όχι μόνο δεν προχωρεί η διαδικασία αποζημίωσης των δικαιούχων, αλλά έως και τις 31.12.1999 δεν είχε ακόμη υπάρξει έγγραφη απάντηση του εμπλεκόμενου προέδρου της κοινότητας προς την Αρχή.

3.4.1.5 Μη κήρυξη απαλλοτρίωσης οικοπέδου

Ζητήθηκε η διαμεσολάβηση της Αρχής ώστε να τεθεί σε κίνηση η διαδικασία απαλλοτρίωσης οικο-

πέδου στην περιοχή Άγιος Ιωάννης του Δήμου Άνω Λιοσίων Αττικής (υπόθεση 4780/3.6.99). Σύμφωνα με τα στοιχεία της συγκεκριμένης αναφοράς, η αναφερόμενη πολίτις ενημερώθηκε προφορικά από τον Δήμο Άνω Λιοσίων ότι το οικόπεδο της έχει δεσμευθεί, με σκοπό τη δημιουργία σε αυτό αθλητικής εγκατάστασης. Από τότε έχουν παρέλθει 13 χρόνια, χωρίς να έχει πραγματοποιηθεί έργο στο εν λόγω οικόπεδο και χωρίς να έχει τηρηθεί η διαδικασία αποζημίωσης της δικαιούχου.

Ο Συνήγορος του Πολίτη απηύθυνε έγγραφο προς τον Δήμαρχο Άνω Λιοσίων στις 8.6.1999, στο οποίο ζήτησε να ενημερωθεί για τις ενέργειες του δήμου σχετικά με την πορεία διευθέτησης του ζητήματος. Με το αρ. 12079/8.7.99 έγγραφό του ο δήμος απάντησε ότι, όπως εμφανίζεται στον πίνακα της πράξης εφαρμογής, αντίγραφο του οποίου και επισυνάφθηκε, υπόχρεος φορέας για την καταβολή της αποζημίωσης είναι η Γενική Γραμματεία Αθλητισμού. Στον συγκεκριμένο πίνακα όμως αναγράφεται χειρόγραφα η ένδειξη «Γενική Γραμματεία Αθλητισμού, Γήπεδο Ακραπήτου».

Ο Συνήγορος του Πολίτη απηύθυνε στις 6.8.1999 νέο έγγραφο στον δήμο, το οποίο κοινοποίησε και στον προϊστάμενο του Γραφείου Αθλητικού Σχεδιασμού. Με το έγγραφο αυτό, ο Συνήγορος του Πολίτη ζητάει τη γνωστοποίηση της συγκεκριμένης πράξης εφαρμογής στην οποία αναγράφεται ο υπόχρεος προς αποζημίωση, έτσι ώστε να πιστοποιηθεί ότι υπόχρεος είναι όντως η Γενική Γραμματεία Αθλητισμού. Ο δήμος απέστειλε μέσω τηλεομοιοτυπίας έγγραφο (αρ. πρωτ. 14492/6.9.99), το οποίο όμως δεν παραλήφθηκε σε ευανάγνωστη μορφή και δεν συνοδευόταν από τα συνημμένα του. Κατόπιν αυτού, ο Συνήγορος του Πολίτη απηύθυνε στις 29.11.1999 και νέο έγγραφο προς τον δήμο ζητώντας την εκ νέου αποστολή του παραπάνω εγγράφου μαζί με τα συνημμένα του, καθώς και της ίδιας της πράξης εφαρμογής. Έως τις 31.12.1999 δεν είχε ληφθεί απάντηση για το θέμα αυτό.

Είναι γεγονός ότι ο σεισμός στις 7.9.1999 επιδείνωσε τα προβλήματα του δήμου. Είναι όμως επίσης γεγονός ότι ο δήμος καθυστερεί σημαντικά την καταβολή αποζημιώσεων που προκύπτουν από αναγκαστικές απαλλοτρίώσεις. Αυτό προκύπτει και από τα στοιχεία άλλης αναφοράς που υποβλήθηκε στον Συνήγορο του Πολίτη, αλλά και από την από 8.7.1999 απάντηση του δήμου (αρ. πρωτ. 12079), στην οποία αναφέρεται ότι «ο Δήμος έχει οικονομικές υποχρεώσεις λόγω αποζημιώσεων ύψους περίπου 8 δισεκατομμυρίων δραχμών και έχει ένα πενταετές πρόγραμμα μέσα στο

οποίο προτίθεται να τις εξοφλήσει». Τίθεται, λοιπόν, και πάλι ζήτημα κακού προγραμματισμού από πλευράς του δήμου, ο οποίος προβαίνει σε δεσμεύσεις ιδιοκτησιών χωρίς να έχει προηγουμένως εξασφαλίσει τα απαραίτητα κονδύλια για να αποζημιώσει τους ενδιαφερόμενους ιδιοκτήτες.

3.4.1.6 Μη καταβολή αποζημίωσης για απαλλοτρίωση λόγω ρυμοτομίας

Ζητήθηκε διαμεσολάβηση της Αρχής ώστε να καταβληθεί αποζημίωση που επιδικάστηκε, ύψους 27.349.500 δρχ., για απαλλοτρίωση λόγω ρυμοτομίας τμήματος της ιδιοκτησίας της αναφερομένης, που βρίσκεται στην περιοχή Λαθέα Α' του Δήμου Αχαρνών (υπόθεση 664/3.2.99).

Ο Συνήγορος του Πολίτη απηύθυνε έγγραφο στον Δήμαρχο Αχαρνών ζητώντας να ενημερωθεί σχετικά με τους λόγους για τους οποίους δεν έχει, μέχρι σήμερα, αποζημιωθεί η δικαιούχος. Στην από 8.2.1999 απάντηση του δήμου αναφέρεται ότι οι υποχρεώσεις του είναι δυσανάλογα μεγαλύτερες της οικονομικής του δυνατότητας, ότι ανέρχονται σε δυσπρόσιτα ύψη («εκατοντάδες εκατομμύρια, ίσως και δισεκατομμύρια») και ότι αδυνατεί να καταβάλει αποζημίωση του ύψους που πέτυχε η αναφερόμενη μετά την προσφυγή της στο δικαστήριο. Πάντως, όπως αναφέρεται και στο ίδιο έγγραφο, εάν παρέλθουν 18 μήνες από τη δημοσίευση της απόφασης του δικαστηρίου περί καθορισμού της τιμής μονάδας της αποζημίωσης χωρίς να καταβληθεί η αποζημίωση, τότε αίρεται αυτοδίκαια η απαλλοτρίωση (βλ. απόφαση 18/87 Ολομέλειας Αρείου Πάγου).

3.4.1.7 Διακανονισμός οφειλής από προσκύρωση έκτασης μετά την εφαρμογή του σχεδίου πόλεως

Ο Συνήγορος του Πολίτη έλαβε αναφορά με την οποία η πολίτις ζητούσε να διακανονιστεί οφειλή της προς τον Δήμο Γέρακα που προερχόταν από προσκύρωση έκτασης, η οποία προέκυψε μετά την εφαρμογή του σχεδίου πόλης (υπόθεση 5878/28.6.99).

Ο Συνήγορος του Πολίτη απηύθυνε προς τον Δήμαρχο Γέρακα τέσσερα διαδοχικά έγγραφα (8.7.1999, 21.7.1999, 6.9.1999 και 28.9.1999) στα οποία δεν έλαβε απάντηση. Επιπλέον, σε δύο τηλεφωνικές επικοινωνίες τέθηκε υπόψη του δημάρχου το άρθρο 26 του Ν. 1828/89, σύμφωνα με το οποίο η οφειλή θα μπορούσε να πληρωθεί εφάπαξ με έκπτωση 20%, ρύθμιση με την οποία συμφώνησε και η αναφερόμενη. Ο Δήμαρχος Γέρακα αρνήθηκε παράνομα την καταβολή του ποσού με

εφάπαξ έκπτωση 20%, προβάλλοντας κατ' αρχάς την άποψη ότι ο δήμος δεν έχει το απαραίτητο προσωπικό για να αναπτύξει σύστημα δόσεων και στη συνέχεια ότι η παροχή της έκπτωσης θα επέφερε μείωση των εσόδων του δήμου.

Σύμφωνα με πληροφορίες που παρέσχε η ενδιαφερόμενη στον Συνήγορο του Πολίτη, ο δήμος, μετά τη συνδυασμένη παρέμβαση της Αρχής και της Περιφέρειας Αττικής, εκπλήρωσε μεν τις υποχρεώσεις του, πλην όμως αρνήθηκε να αναφερθεί σε οποιοδήποτε επίσημο έγγραφο του ότι η καταβολή του ποσού έγινε με την προβλεπόμενη από τον νόμο έκπτωση.

3.4.1.8 Επίταξη ακινήτου

Πολίτις ζήτησε τη διαμεσολάβηση του Συνηγόρου του Πολίτη για τον επανακαθορισμό ενοικίου που αφορούσε επιταγμένο ακίνητο στην Καλαμάτα Μεσσηνίας, το οποίο χρησιμοποιείται για τη στέγαση του Ταμείου Αποκαταστάσεως Σεισμοπλήκτων (υπόθεση 286/8.10.98). Ύστερα από εννεαετή ενοικίαση, όλες οι υπηρεσίες στις οποίες περιήλθε το σχετικό αίτημα αποποιούνται αρμοδιότητα, ενώ η νομαρχία ισχυρίζεται πως πρέπει να συσταθεί νέα επιτροπή για τον επανακαθορισμό του ενοικίου.

Ο Συνήγορος του Πολίτη επικοινωνήσε με τη νομαρχία και την Υπηρεσία Αποκατάστασης Σεισμοπλήκτων και διαπίστωσε την παροχή ανακριβών πληροφοριών για τον τρόπο αύξησης του ενοικίου. Εν τέλει, η αναφορά αποσύρθηκε από την αναφερόμενη προκειμένου να προσφύγει στα δικαστήρια (βλ. σχετικά κεφάλαιο 4.5).

3.4.1.9 Δεσμεύσεις και αναγκαστικές απαλλοτριώσεις ακινήτων περιουσιακών στοιχείων

Τέθηκε υπόψη του Συνηγόρου του Πολίτη έγγραφο αναφορά από πολίτες με την οποία ζητούνταν η διαμεσολάβηση της Αρχής προκειμένου οι ενδιαφερόμενοι να αποζημιωθούν για την απαλλοτρίωση οικοπέδων τους στη Γλυφάδα Αττικής, η οποία έγινε για λόγους ρυμοτομίας, όπως προβλέπεται στο ΠΔ της 22.7.75 (υπόθεση 1429/24.2.99).

Από τη διερεύνηση της υπόθεσης προέκυψε ότι από το 1975 ο Δήμος Γλυφάδας δεν είχε προβεί ούτε στην άρση της απαλλοτρίωσης ούτε στην καταβολή της αποζημίωσης στους δικαιούχους. Ούτε επίσης είχε επιδώσει στους ενδιαφερόμενους την 10/98 πράξη προσκύρωσης και αναλογισμού. Ο Συνήγορος του Πολίτη απηύθυνε έγγραφο προς τον δήμαρχο με το οποίο ζήτησε να ενημερωθεί γιατί καθυστερεί η καταβολή της αποζημίωσης

στους δικαιούχους και εάν η σύνταξη της πράξης αναλογισμού έχει ολοκληρωθεί.

Με έγγραφό της προς τον Συνήγορο του Πολίτη, η Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών του δήμου ανέφερε ότι δεν είχε ολοκληρωθεί η σύνταξη της συγκεκριμένης πράξης. Παρ' όλα αυτά, ύστερα από έρευνα που πραγματοποίησε ο Συνήγορος του Πολίτη, διαπιστώθηκε ότι η πράξη προσκύρωσης και αναλογισμού ήταν ήδη έτοιμη από το 1998, αλλά ότι το πολεοδομικό γραφείο δεν είχε προχωρήσει στην επίδοσή της στους ενδιαφερόμενους.

Σε συνάντηση των ειδικών επιστημόνων του Συνηγόρου του Πολίτη με τον δήμαρχο, τη νομική σύμβουλο του δήμου και τον πρόεδρο του δημοτικού συμβουλίου προέκυψε ιδιαίτερα θετικό κλίμα συνεργασίας και η διαβεβαίωση από τον δήμαρχο ότι ο δήμος διαθέτει τα κονδύλια για να προχωρήσει στην άμεση καταβολή των αποζημιώσεων στους δικαιούχους, εφόσον προχωρήσει η διαδικασία επίδοσης της πράξης αναλογισμού στους ενδιαφερόμενους από το πολεοδομικό γραφείο.

Κατόπιν αυτών, ο Συνήγορος του Πολίτη απηύθυνε έγγραφο προς τη Διεύθυνση ΠΕΧΩ της Γενικής Διεύθυνσης Περιφέρειας στο οποίο ανέφερε ότι το πολεοδομικό γραφείο δεν προχωρεί, μεταξύ άλλων, τη διαδικασία επίδοσης και κύρωσης της πράξης αναλογισμού για το συγκεκριμένο οικοδομικό τετράγωνο. Η Διεύθυνση ΠΕΧΩ έθεσε εγγράφως προθεσμία στο πολεοδομικό γραφείο να απαντήσει στην ίδια, αλλά και στον Συνήγορο του Πολίτη, τόσο για το συγκεκριμένο θέμα όσο και για κάποια άλλα ζητήματα.

Σε νέα συνάντηση των ειδικών επιστημόνων του Συνηγόρου του Πολίτη με τους υπαλλήλους της πολεοδομίας και τη νομική σύμβουλο του δήμου, αναφέρθηκε από τον προϊστάμενο του Τμήματος Πολεοδομικών Εφαρμογών του Δήμου Γλυφάδας ότι ξεκίνησε η επίδοση της συγκεκριμένης πράξης προσκύρωσης και αναλογισμού στους ενδιαφερόμενους, ώστε να τους δοθεί η δυνατότητα υποβολής τυχόν ενστάσεων. Το γεγονός αυτό πιστοποιήθηκε και με έγγραφο της Διεύθυνσης Πολεοδομίας του Δήμου Γλυφάδας προς τη Διεύθυνση ΠΕΧΩ. Έτσι, μετά τις διαμεσολαβητικές ενέργειες του Συνηγόρου του Πολίτη και έπειτα από παρέλευση 24 ετών από την επιβολή της απαλλοτρίωσης, ολοκληρώθηκε η σύνταξη της εν λόγω πράξης προσκύρωσης και αναλογισμού και ξεκίνησε η επίδοσή της στους ενδιαφερόμενους.

3.4.1.10 Μη καταβολή επιδικασθείσας αποζημίωσης για απαλλοτρίωση ακινήτων

Το 1986, με την αρ. 1178/86 απόφαση του Δημο-

τικού Συμβουλίου και την αρ. 23/86 απόφαση του Συμβουλίου του 4ου Δημοτικού Διαμερίσματος του Δήμου Αθηναίων, δεσμεύθηκε οικοδομικό τετράγωνο προκειμένου να χρησιμοποιηθεί για τη δημιουργία χώρου πρασίνου και παιδικής χαράς και την πεζοδρόμηση οδού (υπόθεση 7201/27.9.1999). Παρά την επιδίκαση του ποσού της αποζημίωσης από τα δικαστήρια για τον καθένα από τους προσφεύγοντες ιδιοκτήτες, η οφειλόμενη αποζημίωση δεν είχε καταβληθεί κατά τον χρόνο της υποβολής της αναφοράς.

Από τη διερεύνηση της υπόθεσης προέκυψε επιπλέον ότι ο συγκεκριμένος χώρος παραμένει ανοικτός και σκαμμένος και ότι έχει μετατραπεί σε τάφρο που καθημερινά δέχεται «μπάζα» και απορρίματα παντός είδους. Η μακρόχρονη καθυστέρηση για την πραγματοποίηση των αρχικών σχεδίων του δήμου έχει μεταλλάξει τον μελλοντικό χώρο πρασίνου και αναψυχής σε εστία μόλυνσης για την περιοχή, η οποία απειλεί την υγεία των κατοίκων, και έχει συμβάλει καθοριστικά στην περιβαλλοντική υποβάθμιση της περιοχής.

Στο πλαίσιο της διαμεσολαβητικής του προσπάθειας, ο Συνήγορος του Πολίτη απηύθυνε επιστολή προς τον Δήμο Αθηναίων, ο οποίος απάντησε, μεταξύ άλλων, ότι «...ο Δήμος λόγω πολλών υποχρεώσεων καθυστέρησε την παρακατάθεση, αλλά και οι τρίτοι δεν παρακάτεθαν τις δικές τους υποχρεώσεις... [και ότι]...ο Δήμος κάλεσε τους δικαιούχους προτείνοντάς τους συμβιβαστική λύση αφού δεν είχε τη δυνατότητα παρακατάθεσης...». Στο έγγραφό του ο δήμος δεν αναφέρεται στην αποκατάσταση της περιοχής, αλλά παραπέμπει «...στο ΥΠΕΧΩΔΕ όπου βρίσκεται η υπόθεση για έκδοση νέου ρυμοτομικού διατάγματος».

Ο Συνήγορος του Πολίτη επανήλθε στο θέμα με νέο του έγγραφο στο οποίο τόνιζε τη σημασία του θέματος τόσο για τους ιδιοκτήτες όσο και για τους κατοίκους της περιοχής και ζήτησε την επίσημη επίλυση της επίλυσης. Έως τις 31.12.1999 δεν είχε σημειωθεί εξέλιξη στην υπόθεση.

3.4.1.11 Απαλλοτριώσεις εκτάσεων πλησίον αερολιμένων

Οι ιδιοκτήτες κτημάτων που βρίσκονται προς τη νότια πλευρά του διαδρόμου του αερολιμένα Χίου κατέθεσαν αναφορά στον Συνήγορο του Πολίτη με την οποία ζητούσαν τη διαμεσολάβηση του προκειμένου να διασφαλιστεί η απαλλοτρίωση των ακινήτων τους (υπόθεση 1104/99).

Οι λόγοι που προέβλεπαν για το αίτημά τους ήταν η μη δυνατότητα οικοδόμησης στις εκτάσεις αυτές, αφού η Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας, η οποία είναι αρμόδια για τη χορήγηση γνωμάτευ-

σης υψομέτρου, πριν από την έκδοση οικοδομικών αδειών σε περιοχές πλησίον αερολιμένων, είχε εγκρίνει για λόγους ασφάλειας των πτήσεων μηδενικό ή ελάχιστο ύψος (20 εκατοστά) κατασκευών στις περιοχές αυτές. Επιπλέον, κατήγγειλαν την αυθαίρετη τοποθέτηση φωτιστικών σωμάτων μέσα στις ιδιοκτησίες τους, γεγονός που, κατά την άποψή τους, δημιουργεί πρόβλημα ασφάλειας στους ίδιους κατά την καλλιέργεια των κτημάτων τους.

Σύμφωνα με άλλη αναφορά (αρ. πρωτ. 10709/99) ιδιοκτήτη κτήματος, που βρίσκεται στα ανατολικά του διαδρόμου του αερολιμένα, υποστηρίχθηκε ότι η Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας έχει επιβάλει παρόμοιους περιορισμούς στην ιδιοκτησία του λόγω της παρουσίας ραδιοβοηθήματος (VOR). Ζητήθηκε δε η διαμεσολάβηση του Συνηγόρου του Πολίτη για τη διευθέτηση του προβλήματος.

Κατά τη διερεύνηση της υπόθεσης, ο Συνήγορος του Πολίτη, με βάση το άρθρο 4, παράγρ. 2 του Ν. 2477/97, απηύθυνε έγγραφο στην Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας με το οποίο, μεταξύ άλλων, έθεσε και ζήτημα ασφάλειας των γύρω κατοίκων από τα εκπεμπόμενα κατά την απογείωση των αεροσκαφών καυσαέρια.

Η έγγραφη απάντηση της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας υπήρξε επαρκής κατά το σκέλος που αφορούσε το ύψος δόμησης, διότι εξέθεσε το σύνολο των λόγων οι οποίοι, σύμφωνα με τα πρότυπα και τις απαιτήσεις του Οργανισμού Διεθνούς Πολιτικής Αεροπορίας (ICAO) και για την ασφάλεια των πτήσεων, απαιτούν τη λήψη παρόμοιων μέτρων. Στο ίδιο έγγραφο αναφέρεται επίσης ότι, εκτός από τους περιορισμούς για το ύψος δόμησης, οι ιδιοκτησίες επηρεάζονται αρνητικά λόγω του κύματος των καυσαερίων των αεροσκαφών (jet-blast), το οποίο φτάνει σε απόσταση 250-300 μέτρων από τα άκρα των διαδρόμων του αεροδρομίου.

Αξιοσημείωτη, εξάλλου, είναι η αναφορά, στο έγγραφο αυτό, της διαπίστωσης ότι σε αρκετά αεροδρόμια της χώρας το πεδίο κίνησης αεροσκαφών συνορεύει άμεσα ή βρίσκεται σε μικρή απόσταση από οδικά δίκτυα, με αποτέλεσμα, προκειμένου να αποφεύγεται ο επηρεασμός της οδικής κυκλοφορίας, να διακόπτεται προσωρινά η κυκλοφορία ή να απαιτείται κατά την απογείωση των αεροσκαφών η εγκατάσταση σηματοδοτών και/ή η παρουσία αστυνομικών οργάνων.

Τέλος, η Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας εκδήλωσε την πρόθεσή της να προβεί στην απαλλοτρίωση των συγκεκριμένων εκτάσεων για τη δημιουργία της απαιτούμενης «νεκρής ζώνης» και όχι για την επέκταση του διαδρόμου, διότι αυτό θα μετατόπιζε απλώς το υπάρχον πρόβλημα. Με νεότε-

ρο έγγραφό της εξέθεσε το πλήρες χρονοδιάγραμμα υλοποίησης των απαιτούμενων μέτρων.

Τέλος, σε ό,τι αφορά την εξέλιξη της υπόθεσης 10709/99, η Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας διαβεβαίωσε τον Συνήγορο του Πολίτη ότι εξετάζει τη δυνατότητα απαλλοτρίωσης της συγκεκριμένης ιδιοκτησίας, πάλι για επιχειρησιακούς λόγους. Έως τις 31.12.1999 οι υποθέσεις παρέμεναν εκκρεμείς.

3.4.2 Αποζημιώσεις από αναγκαστικές απαλλοτριώσεις αρχαιολογικών χώρων

Στην *Ετήσια Έκθεση του 1998* του Συνηγόρου του Πολίτη, υπήρξε διεξοδική αναφορά στο θέμα της έντονης δυσανεξικίας μεγάλου αριθμού πολιτών για τις πολύχρονες καθυστερήσεις που παρατηρούνται στην καταβολή αποζημιώσεων, οι οποίες προκύπτουν από αναγκαστικές απαλλοτριώσεις αρχαιολογικών χώρων και από τις διαδικασίες κήρυξης ως απαλλοτριωτέων εκτάσεων που είναι ήδη δεσμευμένες με βάση τον αρχαιολογικό νόμο. Οι σχετικές αναφορές ανέρχονται σε 80, πολλές δε αφορούν περισσότερους από έναν δικαιούχους. Ας σημειωθεί επίσης ότι οι αναφερόμενοι πολίτες δικαιούνται τις αποζημιώσεις από το Υπουργείο Πολιτισμού (ΥΠΠΟ), με βάση τελεσίδικες δικαστικές αποφάσεις.

Η επίμονη διαμεσολαβητική προσπάθεια του Συνηγόρου του Πολίτη ξεκίνησε με την έναρξη της λειτουργίας του θεσμού, τον Οκτώβριο του 1998. Έως τις 31.12.1999, τα ποσά που είχαν διατεθεί από το ΥΠΠΟ για τον σκοπό αυτόν ήταν ελάχιστα. Σε ό,τι αφορά το θέμα αυτό, ο Συνήγορος του Πολίτη επισήμανε σε όλους τους τόνους και προς όλες τις κατευθύνσεις ότι η διαιώνιση του προβλήματος έχει ιδιαίτερα δυσμενείς επιπτώσεις όχι μόνο για τους δυσανεστημένους πολίτες αλλά και για τη διαφύλαξη και την προστασία του αρχαιολογικού πλούτου, ο οποίος απειλείται κυρίως από τη δόμηση.

Από τη διερεύνηση του θέματος προέκυψε ότι τα έσοδα που διαθέτει το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων (ΤΑΠΑ) για αποζημιώσεις ανέρχονται σε ένα περίπου δισεκατομμύριο δραχμές, οι δε αντίστοιχες υποχρεώσεις του σε ποσό 27 δισεκατομμυρίων δραχμών, περίπου. Οι ελάχιστες εκταμιεύσεις, που πραγματοποιούνται με αποκλειστικό κριτήριο τη χρονική σειρά προτεραιότητας, προξενούν μεγαλύτερη αγανάκτηση στους δικαιούχους πολίτες, επειδή πιστεύουν ότι αυτές γίνονται με αδιαφανή κριτήρια. Εξάλλου, χρήματα του ΤΑΠΑ, αντί να κατευθύνονται προς την πληρωμή αποζημιώσεων, χρησιμοποιούνται για την πληρωμή λειτουργικών εξόδων του ΥΠΠΟ

(π.χ. μισθοί εποχιακών υπαλλήλων). Το ποσό αυτό δεν επιτρέπει προφανώς την άσκηση οποιασδήποτε πολιτικής από το ΤΑΠΑ προκειμένου να ικανοποιηθεί άμεσα ένας μεγαλύτερος αριθμός δικαιούχων. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι δεν είναι δυνατή η ύστερα από συμφωνία του δικαιούχου κατά προτεραιότητα καταβολή αποζημιώσεων με μειωμένο το αρχικό ποσό.

Η διαμεσολαβητική προσπάθεια του Συνηγόρου του Πολίτη συνεχίστηκε σε όλη τη διάρκεια του 1999 και πήρε τη μορφή πρότασης σειράς μέτρων προς τον κατ' εξοχήν αρμόδιο φορέα (ΥΠΠΟ), με τα οποία θα μπορούσε να αρχίσει να αντιμετωπίζεται το σοβαρό αυτό θέμα. Παράλληλα τονίστηκε ιδιαίτερα ότι η σταδιακή μείωση των αρχαιολογικών χώρων και η απειλούμενη καταστροφή τους από τη δόμηση έχουν γενικότερες επιπτώσεις τόσο στο φυσικό περιβάλλον και την ποιότητα ζωής (προστασία τοπίων, ελεύθερων χώρων) όσο και στην οικονομία (τουρισμός). Το ζήτημα τέθηκε από τον ίδιο τον Συνήγορο του Πολίτη στον Υπουργό και τον Υφυπουργό Εθνικής Οικονομίας, σε συναντήσεις που είχε μαζί τους τον Δεκέμβριο του 1999, στο πλαίσιο των γενικότερων επαφών του με υπουργούς για την προώθηση εκκρεμοτήτων που εμπίπτουν στις αρμοδιότητές τους. Το συγκεκριμένο θέμα έτυχε θετικής αντιμετώπισης και παρασχέθηκε η διαβεβαίωση ότι θα εξασφαλιστούν οι απαιτούμενοι πόροι με τη νομοθέτηση εισπραξης προσόδων. Συγκεκριμένα, η ηγεσία του ΥΠΠΘ ανακοίνωσε ότι οι εν λόγω αποζημιώσεις θα καταβληθούν με την έκδοση τίτλων προσόδων του ελληνικού δημοσίου. Διαβεβαίωσε δε ότι οι σχετικές διαδικαστικές λεπτομέρειες θα ήταν έτοιμες τον Φεβρουάριο του 2000, ενώ τον Μάρτιο του ίδιου έτους θα ολοκληρωνόταν η διαδικασία έκδοσης των τίτλων [σχετική διάταξη (Ν. 2801, ΦΕΚ Α' 46/3.3.2000) ψηφίστηκε ήδη από τη Βουλή]. Η εξέλιξη αυτή συνιστά απτή απόδειξη της αποτελεσματικότητας του διαμεσολαβητικού έργου του Συνηγόρου του Πολίτη. Δικαιώνει δε την πολιτική του επιλογή να διατηρεί σε εκκρεμότητα για μακρύ χρονικό διάστημα μεγάλο αριθμό υποθέσεων, προκειμένου μέσω συνεχών παρεμβάσεων να διασφαλίζει την επίλυσή τους.

Σε κάθε περίπτωση και σε ό,τι αφορά το θέμα των απαλλοτριώσεων, τονίζεται ότι εκκρεμεί πάντοτε ο καθορισμός κριτηρίων πολιτικής σε θέματα αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, με βάση τα οποία θα μπορούσαν αφενός μεν να αναθεωρηθούν ορισμένες απαλλοτριώσεις αφετέρου δε να προχωρήσουν οι διαδικασίες κήρυξης αρχαιολογικών χώρων, που επίσης εκκρεμούν για μεγάλο χρονικό διάστημα και δημιουργούν έντονη δυσαρέσκεια σε μεγάλο αριθμό πολιτών, αφού οι περιου-

σίες τους, σύμφωνα με τον αρχαιολογικό νόμο, είναι ήδη δεσμευμένες (βλ. σχετικά κεφάλαιο 4.7).

3.5 ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΕΣ ΑΔΕΙΕΣ, ΑΥΘΑΙΡΕΤΑ, ΚΑΤΕΔΑΦΙΣΕΙΣ

Τον Κύκλο Ποιότητας Ζωής απασχόλησε σωρεία περιπτώσεων τις οποίες, παρά τον τελεσίδικο χαρακτηρισμό κατασκευών ως αυθαίρετων και κατεδαφιστέων, η διοίκηση συστηματικά αποφεύγει να αντιμετωπίσει λυσιτελώς. Ενδεικτικές μέθοδοι τις οποίες μετέρχεται προκειμένου να αποφύγει την αντιμετώπιση του ακανθώδους αυτού θέματος είναι είτε η μη σύσταση συνεργείων κατεδάφισης, επικαλούμενη οικονομικούς κυρίως λόγους, είτε η αναστολή της κατεδάφισης με προφορική εντολή του αρμόδιου νομάρχη και με την αόριστη επίκληση «κοινωνικών λόγων», που στηρίζεται σε αμφίβολης νομικής ισχύος έγγραφο του ΥΠΕΧΩΔΕ.

Η διερεύνηση των αναφορών αυτών οδηγεί στην επισήμανση αναντιστοιχίας μεταξύ πολιτικής πρακτικής και κείμενης νομοθεσίας. Έτσι, αν και έχει διατυπωθεί μέσω των ΜΜΕ επίσημα η πρόθεση του αρμόδιου Υπουργείου Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων να προβεί στην υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις μαζική νομιμοποίηση αυθαίρετων κτισμάτων, η προσπάθεια του Συνηγόρου του Πολίτη προς την κατεύθυνση της πολεοδομικής ευταξίας συναντά ανυπέβλητα εμπόδια. Η μεγάλη χρονοτριβή κατά τη διαδικασία διάγνωσης και πιστοποίησης του αυθαίρετου χαρακτήρα κατασκευών, ο πιθανολογούμενος δεκασμός δημόσιων λειτουργών των πολεοδομικών και αστυνομικών αρχών, η χρονοβόρος και, κατά ταύτα, αναποτελεσματική παρέμβαση της δικαιοσύνης (αποφάσεις που συχνά αίρονται από πολιτικές παρεμβάσεις), αλλά και η απροθυμία των νομαρχών να συστήνουν συνεργεία κατεδαφίσεων, όπως επίσης και η αντίστοιχη σπουδή αναστολής ήδη υπαρχόντων συμβάλλον καθοριστικά στην επικράτηση εν τέλει της αυθαιρεσίας και στην παγίωση της κοινής πεποίθησης ότι η παρανομία επιβραβεύεται, επομένως και επιβάλλεται.

Αξιοσημείωτο εν προκειμένω είναι το γεγονός ότι η αναστολή και των ελάχιστων συνεργείων κατεδάφισης γίνεται, όπως εκτέθηκε, με αμφισβητούμενης νομιμότητας και αόριστης αιτιολογίας (κοινωνικοί λόγοι ή οικονομική δυσπραγία) προφορικές πράξεις νομαρχών που, κατά άκρως διασταλτική ερμηνεία, βρίσκουν το ελεγχόμενο νομικό τους θεμέλιο σε ένα αόριστης διατύπωσης έγγραφο του ΥΠΕΧΩΔΕ. Το ζήτημα της ευθύνης δεν περιορίζεται φυσικά στους νομάρχες, αφού και οι εντεταλμένοι με την εποπτεία τους γενικοί γραμματείς των περιφερειών, εντασσόμενοι στο

υπόγειο κλίμα ενθάρρυνσης των προσδοκιών για νομιμοποίηση αυθαιρέτων (αλλά και για μια ακόμη σειρά λόγων), απέχουν συστηματικά από την άσκηση του οφειλόμενου ελέγχου νομιμότητας.

Αποτέλεσμα αυτής της ασύμβατης πορείας μεταξύ αφενός της κείμενης νομοθεσίας για τον έλεγχο της αυθαιρέτης δόμησης και αφετέρου τόσο των συμπληρωματικών διατάξεων που αναιρούν τον έλεγχο (π.χ. διατάξεις που επιτρέπουν κατά παρέκκλιση τη νομιμοποίηση, ηλεκτροδότηση, υδροδότηση αυθαιρέτων κατασκευών κ.ά.) όσο και της πολιτικής πρακτικής της εμβλωματικής αντιμετώπισης της αυθαιρέτης δόμησης στο σύνολό της, είναι η ουσιαστική αδυναμία ελέγχου του φαινομένου. Η εξέλιξη αυτή έχει απογοητευτικά αποτελέσματα τόσο για τον Συνήγορο του Πολίτη όσο και για την εν γένει λειτουργία του κράτους δικαίου (βλ. σχετικά κεφάλαιο 4.8). Οι περιπτώσεις που ακολουθούν αναδεικνύουν με σαφήνεια τα προβλήματα αυτά.

3.5.1 Παράνομες οικοδομικές εργασίες

Ιδιοκτήτης οικίας σε χωριό του νομού Καστοριάς κατήγγειλε ως παράνομες οικοδομικές εργασίες που άρχισαν να εκτελούνται σε οικόπεδο μπροστά από το σπίτι του, με βάση την αρ. 104/98 οικοδομική άδεια που εξέδωσε το αρμόδιο πολεοδομικό γραφείο (υπόθεση 8954/ 17.9.99). Πραγματοποιήθηκε αυτοψία που οδήγησε στη διακοπή των οικοδομικών εργασιών και αναθεώρηση της οικοδομικής άδειας. Μολαταύτα, ο αναφερόμενος καταγγέλλει ότι δεν υπήρξε διακοπή των εργασιών κατά το διάστημα που παρήλθε, ενώ ταυτόχρονα δημιουργήθηκε γύρω από την οικοδομή αυθαιρέτη επίκλιση ύψους πέντε περίπου μέτρων, με στόχο να καλύψει και να μειώσει εικονικά το ύψος αυτής, πράγμα που από μόνο του αντίκειται στις πολεοδομικές διατάξεις [βλ. Γενικό Οικοδομικό Κανονισμό (ΓΟΚ), άρθρο 17, παράγρ. 1].

Ο Συνήγορος του Πολίτη απηύθυνε έγγραφο προς την πολεοδομία σχετικά με πιθανή υπερκάλυψη του συντελεστή δόμησης της οικοδομής, καθώς και για τον επιτρεπόμενο αριθμό ορόφων στο συγκεκριμένο κτίσμα. Ο προϊστάμενος της πολεοδομίας απάντησε αόριστα και ο Συνήγορος του Πολίτη επανήλθε με νέο έγγραφο του ζητώντας άμεση αυτοψία στη συγκεκριμένη οικοδομή. Έως τις 31.12.1999 το πολεοδομικό γραφείο Καστοριάς δεν είχε απαντήσει στα έγγραφα της Αρχής.

3.5.2 Καταστρατήγηση των διατάξεων περί οικοδόμησης σε επικλινή οικόπεδα

Η αναφορά είχε ως αντικείμενο πολεοδομικές πα-

ραβάσεις σε παρακείμενη οικοδομή στον Δήμο Αχαρνών και περιείχε καταγγελία για καταστρατήγηση των διατάξεων περί επικλινών οικοπέδων (υπόθεση 2999/16.4.99). Στο πλαίσιο της έρευνας ζητήθηκαν από τον Συνήγορο του Πολίτη έγγραφες πληροφορίες από το πολεοδομικό γραφείο Αχαρνών και διενεργήθηκε αυτοψία από τον Συνήγορο για τη διακρίβωση των πραγματικών συνθηκών. Διαπιστώθηκε καταστρατήγηση των διατάξεων του νόμου αναφορικά με τα επικλινή οικόπεδα, δηλαδή, παρά το γεγονός ότι δεν διαπιστώθηκαν αξιοσημείωτες κλίσεις του εδάφους, έχουν, ωστόσο, διενεργηθεί τέτοιες εργασίες για τη διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου, που μεταβάλλουν ουσιαστικά το ανάγλυφο του εδάφους.

Ο Συνήγορος του Πολίτη απηύθυνε επανειλημμένα έγγραφα στις εμπλεκόμενες υπηρεσίες, ενώ διενήργησε και δεύτερη σχετική αυτοψία. Οι μέχρι στιγμής διαπιστώσεις του, που αφορούν γενικότερα τις άδειες «διαμόρφωσης του περιβάλλοντος χώρου» και την αφετηρία για τη μέτρηση του ύψους της οικοδομής, τον οδηγούν στο συμπέρασμα ότι με τεχνητό χειρισμό του νόμου και με τη μεταβολή των σχετικών δεδομένων, μέσω εκκαφών ή επιχώσεων, κατασκευάζονται υπόγεια, τα οποία ενδεχομένως να χρησιμοποιηθούν και ως ισόγεια. Η υπόθεση εκκρεμούσε έως τις 31.12.1999.

3.5.3 Μη εφαρμογή αποφάσεων του ΣτΕ - Υπέρβαση όρων δόμησης

Ο Συνήγορος του Πολίτη δέχθηκε αναφορά πολίτη στην οποία επισημαίνεται η υπέρβαση του συντελεστή δόμησης σε ιδιοκτησία όμορη εκείνης του προσφεύγοντος στο Αίγιο Αχαΐας (υπόθεση 1797/8.3.99). Συγκεκριμένα, ενώ για τον οικισμό ισχύει συντελεστής δόμησης 0,8, δόθηκε άδεια οικοδομής με συντελεστή δόμησης 2,4 (δηλαδή 300% υπέρβαση), με αποτέλεσμα να χτιστεί μια πενταώροφη οικοδομή, ύψους 17,5 μ., η οποία υπερβαίνει κατά πολύ το προβλεπόμενο μέγιστο ύψος (7,5 μ.). Επιπλέον, δεν τηρήθηκαν οι από τον νόμο απαιτούμενες πλάγιες αποστάσεις, με αποτέλεσμα η οικοδομή να άπτεται των ορίων του οικοπέδου. Σχεδόν ταυτόχρονα με την έναρξη των οικοδομικών εργασιών, ο αναφερόμενος προσέφυγε στο Συμβούλιο της Επικρατείας και ζήτησε ακύρωση της αρ. 327/7.6.85 οικοδομικής άδειας που εκδόθηκε από το Πολεοδομικό Γραφείο Αιγιαλείας και Καλαβρύτων. Παρά την έκδοση τεσσάρων αποφάσεων του ΣτΕ (αρ. 4298/86, 1753/88, 2731/89, 718/96), οι οποίες έκαναν δεκτές τις αιτήσεις του αναφερομένου, καθώς και την αίτηση ακύρωσης άδειας που υποβλήθηκε προς το ΥΠΕ-

ΧΩΔΕ, οι οικοδομικές εργασίες συνεχίστηκαν έως την αποπεράτωση της οικοδομής. Επισημαίνεται ότι, κατά τον αναφερόμενο, η μη εφαρμογή των αποφάσεων του ΣτΕ έγινε από το τοπικό πολεοδομικό γραφείο, με την κάλυψη διαδοχικών υπουργικών εντολών.

Η διερεύνηση της υπόθεσης από τον Συνήγορο του Πολίτη ως προς το σκέλος του ιδιοκτησιακού καθεστώτος δεν προωθήθηκε, διότι, σύμφωνα με τον καταστατικό νόμο της Αρχής (Ν. 2477/97, άρθρο 4, παράγρ. 2), «...Ο Συνήγορος του Πολίτη δεν επιλαμβάνεται περιπτώσεων, κατά τις οποίες η διοικητική ενέργεια έχει γεννήσει δικαιώματα ή έχει δημιουργήσει εννοϊκές καταστάσεις υπέρ τρίτων που ανατρέπονται μόνον με δικαστική απόφαση...». Ως προς το σκέλος όμως της μη εφαρμογής του νόμου, και στην προκειμένη περίπτωση των αποφάσεων του ΣτΕ, η διερεύνηση της υπόθεσης συνεχιζόταν έως τις 31.12.1999.

3.5.4 Οικοδομή πάνω στο κύμα, στο Τολό Αργολίδας

Στον Συνήγορο του Πολίτη καταγγέλθηκε η κατασκευή επιταύροφου κτιρίου, επί της ζώνης της παραλίας στο Τολό, σε απόσταση ενός μέτρου από το κύμα, κατά παράβαση κάθε διάταξης που αφορά τις υποχρεωτικές αποστάσεις από τη γραμμή του αιγιαλού (υπόθεση 4713/2.6.99). Σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις, σε περίπτωση παραλιακών οικισμών, «... η οικοδομή τοποθετείται εις απόσταση δέκα πέντε μέτρων τουλάχιστον, από της κατά τις κείμενες διατάξεις καθοριζομένης γραμμής αιγιαλού...» (ΠΔ στις 13.3.81, άρθρο 8, παράγρ. 8, ΦΕΚ 138/13.4.81).

Συγκεκριμένα, με βάση ανακριβή τοπογραφικά στοιχεία (όπου εν γνώσει του αρμόδιου πολεοδομικού γραφείου σημειώνονταν ως απόσταση της οικοδομής από το χειμέριο κύμα τα 15 μ.) εκδόθηκε αρχικά οικοδομική άδεια ισογείου και τριών ορόφων. Αργότερα, και κατά παρέκκλιση του οικοδομικού κανονισμού, χορηγήθηκε άδεια δύο επιπλέον ορόφων, καθώς και λειτουργίας του ως ξενοδοχείου. Έπειτα από παρέλευση αρκετών ετών, το πολεοδομικό γραφείο Ναυπλίου ενέκρινε νέα αλλαγή χρήσης, από ξενοδοχείο σε κατοικία και καταστήματα, κατά παρέκκλιση των όρων δόμησης της περιοχής. Σήμερα έχει σχεδόν ολοκληρωθεί το κτίριο και πολλά από τα διαμερίσματα έχουν ήδη πουληθεί.

Τα παραπάνω συνιστούν σειρά πολεοδομικών παραβάσεων που έγιναν εν γνώσει των πολεοδομικών αρχών. Αυτό τεκμηριώνεται από το γεγονός ότι για το συγκεκριμένο κτίριο, για το οποίο και εγκρίθηκαν παρεκκλίσεις, δεν επιτρεπόταν η έκδο-

ση άδειας αναθεώρησης, εφόσον η μεταβολή αυτή αντίκειται στους όρους δόμησης της περιοχής, οι οποίοι τροποποιήθηκαν με το ΠΔ στις 29.11.1983 και εξακολουθούν να ισχύουν. Κατά την έκδοση της αρχικής άδειας (296/67) δεν ίσχυαν συγκεκριμένοι όροι για τους προ του 1923 οικισμούς. Η άδεια όμως αυτή αντικαταστάθηκε με την 177/75 οικοδομική άδεια προσθήκης και αναθεώρησης μελέτης υφιστάμενου κτίσματος (δηλαδή, νομιμοποίηση υφιστάμενου αυθαίρετου), κατά την έκδοση της οποίας η περιοχή είχε ενταχθεί στο σχέδιο πόλεως με καθορισμένους όρους και περιορισμούς δόμησης. Επιπλέον, από το σχετικό διάγραμμα της 1005/96 απόφασης «περί καθορισμού οριογραμμών αιγιαλού-παραλίας στη θέση Ψιλή Άμμος μέχρι το λιμάνι κοινότητας Τολού (687Δ')» προέκυψε ότι το κτίριο βρίσκεται μέσα στη ζώνη της παραλίας και του παλαιού αιγιαλού. Συνεπώς, η αλλαγή χρήσης σε κατοικία με καταστήματα, που προβλεπόταν με τις 177/75 και 341/87 οικοδομικές άδειες, αντιβαίνει στους ισχύοντες όρους δόμησης για την περιοχή.

Με το αρ. πρωτ. 18803/4087/15.5.99 έγγραφο της Διεύθυνσης Νομοθετικού Έργου του ΥΠΕΧΩΔΕ στο οποίο είχε προσφύγει το πολεοδομικό γραφείο Ναυπλίου αμφισβητήθηκε η νομιμότητα της αλλαγής χρήσης αλλά και ο χαρακτηρισμός του κτιρίου ως εντός σχεδίου. Στη συνέχεια, με έγγραφο της Γενικής Διευθύντριας του Πολεοδομικού Γραφείου Αργολίδας, στην οποία υπάγεται το πολεοδομικό γραφείο Ναυπλίου, και στην οποία έφθασε ιεραρχικά το θέμα, διακόπηκαν οι εργασίες. Η διακοπή των εργασιών έγινε κατά τη φάση της διερεύνησης της υπόθεσης από τον Συνήγορο του Πολίτη και πριν ξεκινήσει τη διαμεσολαβητική του προσπάθεια στο πολεοδομικό γραφείο Αργολίδας. Στις 31.12.1999 η υπόθεση παρέμενε εκκρεμής.

3.6 ΑΔΕΙΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

3.6.1 Παρανομίες λειτουργίας εστιατορίου στην Πλάκα Αθηνών

Μέλη κοινωφελούς σωματείου επισήμαναν παρανομίες στη λειτουργία εστιατορίου-μπαρ στην Πλάκα (υπόθεση 5175/10.6.99). Συγκεκριμένα, έγινε αναφορά για την ανέγερση αυθαίρετων κατασκευών, παράνομη κατάληψη δημόσιου χώρου και παράνομη λειτουργία μεγαφωνικών εγκαταστάσεων. Για την υπόθεση αυτή οι αναφερόμενοι είχαν ήδη υποβάλει αιτήματα στο Αστυνομικό Τμήμα Ακροπόλεως και στο Τμήμα Ανακλήσεων Αδειών Καταστημάτων του Δήμου Αθηναίων.

Οι παραπάνω υπηρεσίες προέβησαν στην ανάκληση της άδειας λειτουργίας, αλλά, ύστερα από αυτοψία της διεύθυνσης του πολεοδομικού γραφείου του δήμου, ακυρώθηκε η παραπάνω ανάκληση «λόγω ελλείψεως στοιχείων παρανομίας». Οι αναφερόμενοι επισήμαναν εκ νέου την παράνομη λειτουργία του καταστήματος και την προσωρινή απομάκρυνση των αυθαίρετων κατασκευών, επανήλθαν δε με αιτήματα στις αρμόδιες υπηρεσίες και ζήτησαν τη διαμεσολάβηση του Συνηγόρου του Πολίτη για την αποκατάσταση της νομιμότητας.

Μετά τη διαμεσολάβηση του Συνηγόρου του Πολίτη στο Τμήμα Ανακλήσεων και Αφαιρέσεων Αδειών Λειτουργίας Καταστημάτων του Δήμου Αθηναίων, ανακλήθηκε η άδεια. Οι ενδιαφερόμενοι πληροφορήσαν την Αρχή ότι δεν υπήρξε συμμόρφωση από την πλευρά των ιδιοκτητών και η υπηρεσία προέβη στη σφράγιση του καταστήματος.

3.6.2 Λειτουργία μεταφορικών εταιρειών χωρίς άδεια

Σύμφωνα με το περιεχόμενο των παραπάνω αναφορών, μεταφορικές εταιρείες στη Χίο λειτουργούν χωρίς άδεια (υποθέσεις 1729/31.12.98, 1143/16.2.99, 1328/19.2.99 και 12647/2.12.99). Οι εταιρείες άσκησαν προσφυγή στο Συμβούλιο της Επικρατείας κατά της απόφασης σφράγισης από τη Νομαρχία Χίου, με τον ισχυρισμό ότι λειτουργούν ως αποθήκες. Ο Υπουργός Μεταφορών έδωσε αναστολή εκτέλεσης της σφράγισης έως την εκδίκαση από το ΣτΕ.

Το ζήτημα είναι αρκετά σύνθετο και αναδεικνύει ένα γενικότερο πρόβλημα συναρμοδιότητας και έλλειψης προγραμματισμού. Αν και αφορά τη χωροθέτηση των δραστηριοτήτων και την εφαρμογή του γενικού πολεοδομικού σχεδίου, ωστόσο, το θέμα υπάγεται στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Μεταφορών. Από πολεοδομικής άποψης, υπήρξε αλλαγή χρήσης σε μη συμβατή με το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Χίου. Στο ερώτημα εάν το γενικό πολεοδομικό σχέδιο ισχύει, το ΥΠΕΧΩΔΕ έδωσε αντιφατικές απαντήσεις, με αφετηρία τον Ν. 2508/97, άρθρο 4, παράγρ. 9. Σύμφωνα με το γενικό πολεοδομικό σχέδιο, ο χώρος που προβλέπεται για την εγκατάσταση των εταιρειών ουδέποτε διαμορφώθηκε, γιατί ουδέποτε εκπονήθηκε η σχετική πολεοδομική μελέτη, εξαιτίας της άρνησης των κατοίκων να συνεργαστούν και λόγω του φόβου τους ότι η εκπόνηση της σχετικής μελέτης θα τους υποχρέωνε σε εισφορά γης και χρημάτων. Το αποτέλεσμα είναι να μην καταστεί δυνατή σε αρκετές περιοχές η εφαρμογή του σχεδιασμού που

προβλέπει το γενικό πολεοδομικό σχέδιο και να μην προχωρήσει η πολεοδομική μελέτη. Η Νομαρχία Χίου θεωρεί ότι με τη μεταφορά του εμπορικού λιμανιού στο λιμάνι Μεστών το πρόβλημα θα λυθεί. Παράλληλα, οι υποθέσεις αυτές αναδεικνύουν την ασάφεια που υπάρχει σχετικά με τον χαρακτηρισμό μιας εκμετάλλευσης ως σταθμού αυτοκινήτων ή ως αποθήκης. Ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε από τον Υπουργό Μεταφορών να ανακαλέσει τις σχετικές αποφάσεις του, λαμβάνοντας υπόψη τη νομολογία του ΣτΕ και την πολεοδομική νομοθεσία. Μετά την παρέμβαση του Συνηγόρου του Πολίτη, ο Υπουργός ανακάλεσε την απόφασή του στη μία των περιπτώσεων. Τέλος, σημειώνεται ότι ο Συνήγορος του Πολίτη κατέβαλε κάθε δυνατή προσπάθεια, προκειμένου να προσδιοριστεί χώρος για τη μετεγκατάσταση των εταιρειών, χωρίς όμως αποτέλεσμα (βλ. σχετικά κεφάλαιο 4.11).

3.6.3 Έλεγχος νομιμότητας άδειας εγκατάστασης και λειτουργίας επαγγελματικού εργαστηρίου επιμετάλλωσης

Ο Συνήγορος του Πολίτη εξέτασε αναφορά με την οποία ζητούνταν η διαμεσολάβησή του προκειμένου να διεξαχθεί έλεγχος νομιμότητας άδειας εγκατάστασης και λειτουργίας, σε περιοχή γενικής κατοικίας, επαγγελματικού εργαστηρίου επιμετάλλωσης μικρών αντικειμένων και κατασκευής φωτομέτρων, στον Ταύρο Αττικής (υπόθεση 10478/21.10.99).

Ο Συνήγορος του Πολίτη απηύθυνε έγγραφο προς το Πολεοδομικό Γραφείο Δήμου Ταύρου, καθώς και δύο έγγραφα στη Διεύθυνση Ορυκτού Πλούτου και Βιομηχανίας της Νομαρχίας Αθηνών, με τα οποία ζητούσε διευκρινίσεις για στοιχεία του σχετικού φακέλου. Έως τις 31.12.1999 τα έγγραφα αυτά παρέμεναν αναπάντητα.

Όπως προέκυψε από την έρευνα που διεξήχθη, στον ιδιοκτήτη των εν λόγω εργαστηρίων είχαν χορηγηθεί από τη Διεύθυνση Ορυκτού Πλούτου και Βιομηχανίας της Νομαρχίας Αθηνών δύο άδειες εγκατάστασης και λειτουργίας, η μία για εργαστήριο επιμετάλλωσης μικρών αντικειμένων, με κινητήρια ισχύ 9,5 HP και θερμική ισχύ 50 KW, και η άλλη για επαγγελματικό εργαστήριο κατασκευής συσκευών μέτρησης, με κινητήρια ισχύ 10 HP και θερμική ισχύ 10 KW.

Σύμφωνα με το περιεχόμενο της αναφοράς αλλά και με τις απόψεις του Δήμου Ταύρου, τυπικά μεν φαίνεται ότι οι δύο άδειες χορηγήθηκαν σε δύο αυτόνομα εργαστήρια που έχουν τον ίδιο φορέα και λειτουργούν σε δύο πλήρως ανεξάρτητους χώ-

ρους. Στην πραγματικότητα όμως, οι δύο δραστηριότητες αλληλοσυμπληρώνονται και ασκούνται στο ίδιο κτίριο, η δε συνολική κινητήρια δύναμη του μηχανολογικού τους εξοπλισμού υπερβαίνει τους 15 HP και τα 50 KW, κατά παράβαση του ΠΔ 84/84, άρθρο 5, παράγρ. 3.

Οι απόψεις των υπηρεσιών του δήμου που εκτέθηκαν, ευνοούν, κατά τα συμπεράσματα του Συνηγόρου του Πολίτη, την καταστρατήγηση της ισχύουσας νομοθεσίας, αφού οι δύο άδειες εγκατάστασης αφορούν δραστηριότητες που επιτρέπεται μεν να ιδρυθούν και να εγκατασταθούν σε περιοχή γενικής κατοικίας, πλην όμως εν προκειμένω αφορούν δραστηριότητες του ίδιου φορέα που στεγάζονται σε ένα και το αυτό κτίριο.

Ο Δήμος Ταύρου προσέφυγε ανεπιτυχώς κατά των σχετικών αποφάσεων της Νομάρχου Αθηνών ενώπιον του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Αττικής. Στη συνέχεια προσέβαλε τις απορριπτικές αποφάσεις του Γενικού Γραμματέα στον αρμόδιο Υπουργό Ανάπτυξης, όπου έως τις 31 Δεκεμβρίου 1999 εκκρεμούσε η υπόθεση (βλ. σχετικά κεφάλαιο 4.12).

3.6.4 Άδεια λειτουργίας συνεργείου επισκευής και συντήρησης μοτοποδηλάτων και μοτοσικλετών

Αναφορά του διαχειριστή πολυκατοικίας της περιοχής Κάτω Πετραλώνων Αθηνών στρέφεται κατά της υπηρεσίας συγκοινωνιών της Νομαρχίας Αθηνών, με τον ισχυρισμό ότι είχε εκδώσει, κατά παράβαση του κανονισμού της πολυκατοικίας και παρά τις αντιδράσεις των ενοίκων, άδεια λειτουργίας συνεργείου επισκευής και συντήρησης μοτοποδηλάτων και μοτοσικλετών (υπόθεση 556/98).

Ο Συνήγορος του Πολίτη, αφού ζήτησε και έλαβε τον κανονισμό της πολυκατοικίας, ερμήνευσε τα σχετικά άρθρα του με τα οποία απαγορευόταν «...εν γένει εγκατάσταση προκαλούσα θόρυβο και δυσοσμία στους συνιδιοκτήτες, ... ή η εναπόθεση, έστω και προσωρινή, εύφλεκτων υλών...» και επικοινωνήσε σχετικά με τη νομαρχία. Η νομαρχία αντέδρασε με έγγραφο στο Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών, θέτοντας μια σειρά από ερωτήματα ερμηνείας των κείμενων διατάξεων και των όρων του κανονισμού. Το υπουργείο απάντησε ότι, κρίνοντας κατ' αρχήν, ο κανονισμός της πολυκατοικίας δεν απαγόρευε ρητά τη λειτουργία «συνεργείου». Κατόπιν τούτου πρότεινε τη διενέργεια αυτοψίας που θα καταδείκνυε την ύπαρξη θορύβων, δυσοσμίας και/ή εύφλεκτων υλών.

Ο Συνήγορος του Πολίτη επισήμανε ότι η

αναφορά συγκεκριμένων χρήσεων από τον κανονισμό ήταν ενδεικτική και δεν απέκλειε από τη γενική απαγορευτική ρήτρα άλλες χρήσεις, οι οποίες έχουν τα αποκλειόμενα αποτελέσματα. Φοβούμενος δε ότι τυχόν προαναγγελθείς επιτόπιος έλεγχος θα μπορούσε να οδηγήσει σε πόρισμα αφιστάμενο της πραγματικότητας, επανήλθε με έγγραφο του στο υπουργείο, θέτοντας το όλο θέμα τόσο στα «πραγματικά περιστατικά λειτουργίας» κάθε συνεργείου επισκευής οχημάτων όσο και στη νομικά κρίσιμη και εκπνερασμένη (διά της γενικής απαγορευτικής ρήτρας) βούληση των κατοίκων της πολυκατοικίας.

Το Υπουργείο Μεταφορών υιοθέτησε το πόρισμα του Συνηγόρου του Πολίτη και δεσμεύθηκε να διενεργήσει τα δέοντα για την ανάκληση της σχετικής άδειας λειτουργίας του συγκεκριμένου συνεργείου. Το αξιοσημείωτο της υπόθεσης και ενδεικτικό των δυσχερειών που παρουσιάζονται κατά την αντιμετώπιση παρόμοιων θεμάτων είναι το ιδιαίτερα μεγάλο χρονικό διάστημα (ένα ημερολογιακό έτος) που απαιτήθηκε για την επίλυσή της, παρ' ότι ως πρόβλημα παρουσιάζει απλότητα και θα όφειλε να είχε επιλυθεί νωρίτερα.

3.7 ΡΕΜΑΤΑ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ

3.7.1 Παράβλεψη ρέματος κατά την έγκριση πολεοδομικής μελέτης

Σύμφωνα με το περιεχόμενο της αναφοράς, στο οικοδομικό τετράγωνο όπου βρίσκεται το οικόπεδο του αναφερομένου στην Κηφισιά υπήρχε ρέμα, την ύπαρξη του οποίου παρέβλεψε η πολεοδομική μελέτη, με αποτέλεσμα μια νεροποντή να προκαλέσει ζημιές στην οικία του αναφερομένου (υπόθεση 632/23.10.98).

Ο Συνήγορος του Πολίτη διαπίστωσε ότι ακόμη και στα σχέδια της πολεοδομικής μελέτης εμφανίζονται τμήματα του ρέματος, ενώ άλλα εμφανίζονται μπαζωμένα, όπως στην περίπτωση της ιδιοκτησίας του αναφερομένου. Κατά τα φαινόμενα, η πολεοδομική μελέτη δεν περιλάμβανε υδραυλική μελέτη. Παρά ταύτα, εκδόθηκαν οικοδομικές άδειες αλλά δεν υπήρξε ταυτόχρονη πρόοδος στην κατασκευή των έργων υποδομής. Στο τέλος του 1999 ο Συνήγορος του Πολίτη βρισκόταν στο στάδιο σύνταξης σχετικού πορίσματος, στο οποίο επισημαίνεται ότι η ύπαρξη όλων των συνοδευτικών μελετών μιας πολεοδομικής μελέτης οφείλει να αποτελεί αναγκαίο όρο του κύρους της. Εξάλλου, η σχετική έγκριση θα πρέπει να περιλαμβάνει την πρόβλεψη των αναγκαίων κονδυλίων για να υλοποιηθούν οι βασικοί άξονες των δικτύων υποδο-

μής, ενώ επιβάλλεται να συμβαδίζει η υλοποίηση με την ανοικοδόμηση. Ο Συνήγορος του Πολίτη θεωρεί την υπόθεση αυτή τυπική των προβλημάτων που μπορούν να ανακύψουν (πλημμύρες, πλημμελής αποχέτευση κ.ά.) από μη πλήρεις τεχνικές μελέτες υποδομής σε περιοχές εντασσόμενες σε ρυμοτομικό σχέδιο.

3.7.2 Νομιμοποίηση και αλλαγή χρήσης φρέατος από αρδευτική σε βιομηχανική για εμφιάλωση νερού

Στο πλαίσιο διερεύνησης αναφοράς με αντικείμενο τη νομιμοποίηση και αλλαγή χρήσης φρέατος από αρδευτική σε βιομηχανική, προκειμένου να καταστεί δυνατή η χρήση του για εμφιάλωση νερού στη Χίο, ο Συνήγορος του Πολίτη πραγματοποίησε συνάντηση με τον αντινομάρχη, τον γεωλόγο της νομαρχίας, καθώς και με ιδιώτη γεωτεχνικό-γεωλόγο μηχανικό (υπόθεση 4821/3.6.99). Επίσης συνεκτίμησε την κανονιστική απόφαση του Νομάρχη Χίου, τις σχετικές πληροφορίες που χορηγήθηκαν από τις υπηρεσίες (παιλιότερες, καθώς και νεότερη περίληψη περιοριστικών, απαγορευτικών και λοιπών ρυθμιστικών μέτρων, για την προστασία του υδατικού δυναμικού του νομού Χίου) και το ΠΔ 256/88 (χρήσεις νερού).

Από τη σχετική έρευνα δεν διαπιστώθηκε πανομία ή παράλειψη των αρμόδιων υπηρεσιών. Το σχετικό συμπέρασμα γνωστοποιήθηκε στον αναφερόμενο με την παράλληλη επισήμανση ότι κριτήριο της διοικητικής δράσης και της συναφούς άσκησης δημόσιας εξουσίας πρέπει να είναι η βασική αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης της περιοχής, δηλαδή της ανάπτυξης που εν προκειμένω συνδυάζει την εκμετάλλευση του υδατικού δυναμικού με την προάσπιση της συνταγματικά κατοχυρωμένης προστασίας του περιβάλλοντος. Επομένως, επιβάλλεται η απαρύγκλιτη τήρηση της σχετικής νομοθεσίας και των απαγορευτικών μέτρων που θεσπίζονται με κανονιστικές αποφάσεις για τη συγκεκριμένη περιοχή και με σεβασμό της σχετικής νομολογίας του ΣτΕ, το οποίο χαρακτηρίζει ως νόμιμο τον περιορισμό του δικαιώματος της κυριότητας, με το αιτιολογικό ότι αποτελεί «... μέτρο που έχει τον χαρακτήρα νόμιμου περιορισμού της κυριότητας, είναι δηλαδή γενικής φύσεως και επιβάλλεται βάσει νόμου και με κριτήρια αντικειμενικά που αποβλέπουν στο γενικότερο κοινωνικό συμφέρον, όπως είναι ιδίως η προστασία του περιβάλλοντος, για την οποία ρητώς μεριμνά το ίδιο το Σύνταγμα, ορίζοντας, στο άρθρο 24 Σ παράγρ. 1, ότι η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους» (ΣτΕ 1029/85).

3.8 ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΑΣΩΝ: ΚΑΤΑΠΑΤΗΣΕΙΣ, ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΙ, ΥΛΟΤΟΜΗΣΕΙΣ

3.8.1 Νομιμότητα έκδοσης οικοδομικών αδειών και οριοθέτησης οικισμού Αγίου Στεφάνου Αττικής

Ο Συνήγορος του Πολίτη ανέλαβε τη διερεύνηση αναφοράς που κατέθεσε η Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος Αγίου Στεφάνου (υπόθεση 982/11.2.99). Με την εν λόγω αναφορά αμφισβητείται η νομιμότητα της έκδοσης οικοδομικών αδειών στην περιοχή με τους ευνοϊκούς όρους δόμησης που προβλέπονται για οικισμούς που υφίσταντο πριν από το 1923.

Ο Συνήγορος του Πολίτη προέβη σε λεπτομερή έρευνα του συνόλου των πραγματικών και νομικών δεδομένων που συνδέονται με την εξέταση της αναφοράς, προκειμένου να εντοπίσει το νομικό έρεισμα της έκδοσης των οικοδομικών αδειών και να διαπιστώσει την ύπαρξη και τα ακριβή όρια τυχόν οικισμού, προϋφιστάμενου του 1923, στην περιοχή όπου εκδίδονται οι οικοδομικές άδειες. Από την έρευνα αυτή ο Συνήγορος του Πολίτη συνήγαγε τα ακόλουθα συμπεράσματα:

α) Η πολεοδομική αρχή στηρίχθηκε για την έκδοση των οικοδομικών αδειών σε στοιχεία που προκύπτουν από κανονιστικές πράξεις, οι οποίες έχουν κριθεί ανίσχυρες από το ΣτΕ.

β) Στην περιοχή όπου εκδόθηκε η 34/99 οικοδομική άδεια δεν υπήρχε οικισμός πριν από το 1923.

γ) Στην επίμαχη περιοχή υπάρχουν δασικές εκτάσεις οι οποίες αναγνωρίζονται ως τέτοιες και στα επίσημα έγγραφα του Υπουργείου Γεωργίας.

δ) Οι παραπάνω δασικές εκτάσεις έχουν ενταχθεί στο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο του Δήμου Αγίου Στεφάνου, παρά την αντίθετη άποψη του Υπουργείου Γεωργίας.

Κατά την εκτίμηση του Συνηγόρου του Πολίτη, από τη διερεύνηση της υπόθεσης αυτής, στοιχειοθετούνται οι ακόλουθες πράξεις κακοδιοίκησης:

α) έκδοση της 34/99 οικοδομικής άδειας,

β) άρνηση της διοίκησης να ανακαλέσει την κριθείσα ως ανίσχυρη από το ΣτΕ νομαρχιακή απόφαση του 1976 περί οριοθέτησης του οικισμού,

γ) έγκριση του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου Αγίου Στεφάνου με το οποίο εντάσσονται δασικές εκτάσεις σε οικιστικές περιοχές χωρίς την προσυπογραφή του Υπουργού Γεωργίας.

Η διερεύνηση της αναφοράς οδήγησε στη διαπίστωση ότι στην περιοχή του Αγίου Στεφάνου

έχει διαμορφωθεί, εκ των πραγμάτων, με την αδράνεια και την ανοχή της διοίκησης, ένας οικισμός με ποικίλες δραστηριότητες, ο οποίος σε πολλές περιπτώσεις έχει επεκταθεί μέσα σε δασικές εκτάσεις. Η διαμεσολαβητική αποστολή του Συνηγόρου του Πολίτη δεν αντιτίθεται εν προκειμένω στην οικιστική ανάπτυξη της περιοχής, αλλά αποβλέπει στην τήρηση της αρχής της νομιμότητας, με σκοπό την προστασία των δασικών εκτάσεων που έχουν απομείνει και την εξαίρεση τους από οικιστικές περιοχές. Όπως άλλωστε επισημαίνει το ΣτΕ στο Πρακτικό Επεξεργασίας 64/1992 «η πολιτεία οφείλει να προγραμματίζει και να ελέγχει την πολεοδομική δραστηριότητα και όχι να ρυμουλκείται από την επενδυτική δραστηριότητα των ενδιαφερομένων στην ανάπτυξη και οικοπεδοποίηση της γης». Η βασική αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης της περιοχής, που συνδυάζει την οικιστική επέκταση με τον συνταγματικά κατοχυρωμένο σεβασμό στην προστασία του περιβάλλοντος, πρέπει να αποτελεί κριτήριο για τη διοικητική δράση και τη συναφή άσκηση της δημόσιας εξουσίας στον τομέα της οικιστικής δραστηριότητας.

Με βάση τις αρχές αυτές και στο πλαίσιο της διαμεσολαβητικής του αποστολής (Ν. 2477/97, άρθρο 4, παράγρ. 6 και άρθρο 3, παράγρ. 5), ο Συνήγορος του Πολίτη πρότεινε με το από 14.10.1999 πόρισμά του προς όλες τις εμπλεκόμενες δημόσιες υπηρεσίες μέτρα για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιουργήθηκαν από τα διαπιστωμένα φαινόμενα κακοδιοίκησης (βλ. σχετικά κεφάλαιο 4.9). Στο σχετικό πόρισμα ο Συνήγορος του Πολίτη επισήμανε ότι η διοίκηση οφείλει, κατά την υιοθέτηση των προτάσεών του, να συνεκτιμήσει το γεγονός ότι η εφαρμογή των παραπάνω προτάσεων ενδέχεται να θίξει ιδιοκτησιακά δικαιώματα τρίτων, μάλιστα καλόπιστων, οι οποίοι, όπως αναφέρεται στο αρ. 98690/3011/9.7.99 έγγραφο του Υπουργείου Γεωργίας, «με την πεποίθηση ότι αγοράζουν οικοπέδα, αγόρασαν στην πραγματικότητα δασικές εκτάσεις». Επισημαίνεται όμως ότι οι εφικτές λύσεις για την άρση των φαινομένων κακοδιοίκησης οδηγούν στην υιοθέτηση «νόμιμων μέτρων περιορισμού της κυριότητας», καθόσον αυτά αποβλέπουν, όπως επανειλημμένα έχει κριθεί από το ΣτΕ, «στο γενικότερο κοινωνικό συμφέρον, όπως είναι ιδίως η προστασία του περιβάλλοντος, για την οποία ρητώς μερμνά το ίδιο το Σύνταγμα, ορίζοντας, στο άρθρο 24 παράγρ. 1, ότι η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους» (ΣτΕ 1029/85).

Εκτιμάται, ωστόσο, ότι τα προτεινόμενα μέτρα δεν πρέπει να έχουν αναδρομική ισχύ και να ανα-

πτύξουν έννομες συνέπειες εις βάρος καλόπιστων τρίτων, οι οποίοι έχουν ήδη ανεγείρει κατοικίες στις περιοχές που περιλαμβάνονται στην κτηματογράφηση του Υπουργείου Γεωργίας. Πιο συγκεκριμένα, ο Συνήγορος του Πολίτη υποστηρίζει ότι σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει να θιγούν οι υπάρχουσες κατοικίες, οι οποίες ανεγέρθηκαν με άδειες που εκδόθηκαν από το αρμόδιο πολεοδομικό γραφείο, διότι μια τέτοια πρακτική θα αντέφασκε ευθέως προς τις δημοκρατικές αρχές της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικουμένου προς τη διοίκηση και της επιβαλλόμενης σταθερότητας των διοικητικών καταστάσεων.

Τέλος, επισημαίνεται ότι οι αρχές αυτές επιβάλλουν στη διοίκηση, λόγω της ανοχής και της αδράνειας που έχει επιδείξει στην αντιμετώπιση των έκνομων καταστάσεων, να μεριμνήσει για την περιουσιακή αποκατάσταση των πολιτών που καλόπιστα συναλλάσσονταν με αυτήν και απέκτησαν ιδιοκτησιακά δικαιώματα επί δασικών εκτάσεων με την προσδοκία της οικοδόμησής τους. Έως τις 31.12.1999, οι εμπλεκόμενοι φορείς δεν είχαν αντιδράσει στις προτάσεις του πορίσματος του Συνηγόρου του Πολίτη.

3.8.2 Δικαίωμα υλοτομίας σε ιδιωτικό δάσος

Ο αναφερόμενος επικαλείται τη νόμιμη κτήση δικαιώματος υλοτομίας σε ιδιόκτητο δάσος της περιοχής Σφηκιάς, ύστερα από εγκεκριμένη δασοπονική διαχειριστική μελέτη (υπόθεση 5239/11.6.99). Αν και κατά τους ισχυρισμούς του υποβλήθηκε σε σημαντικές δαπάνες για την πραγματοποίηση της υλοτόμησης, η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας προβάλλει εμπόδια στην πραγμάτωση του δικαιώματος, με πιο πρόσφατο παράδειγμα την αρ. 8942/98 πράξη της, σύμφωνα με το περιεχόμενο της οποίας αναστάλη επ' αόριστον και έως την ολοκλήρωση της διαδικασίας απαλλοτρίωσης η εφαρμογή για τη διαχειριστική μελέτη του συγκεκριμένου δάσους. Και αυτό παρά το γεγονός ότι ο αναφερόμενος προκειμένου να ξυλεύσει τον εγκεκριμένο ξυλώδη όγκο απέκτησε άδειες υλοτομίας, για τις οποίες κατέβαλε τόσο τον αναλογούντα δασικό φόρο για τα ιδιωτικά μερίδια όσο και τα αναλογούντα μισθώματα για το μερίδιο του δημοσίου.

Ο Συνήγορος του Πολίτη απηύθυνε επανειλημμένα έγγραφα προς τον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας χωρίς να τύχει απάντησης. Ύστερα από συνεχείς οχλήσεις, ο νομικός σύμβουλος του περιφερειάρχη υποσχέθηκε ότι θα αποσταλούν τα στοιχεία που ζητήθηκαν και επισήμανε ότι η υπόθεση θα κλείσει, εφόσον επίκειται απαλλοτρίωση του δάσους υπέρ του δη-

μοσίου. Την απόφαση απαλλοτρίωσης υπέγραψε ο Υπουργός Γεωργίας, αλλά τελικά από το Υπουργείο Γεωργίας έγινε γνωστό ότι η διαδικασία απαλλοτρίωσης αναστάλη και πιθανότατα θα προωθηθεί εκ νέου από το Υπουργείο Οικονομικών. Ο Συνήγορος του Πολίτη με έγγραφό του ζήτησε τη σχετική συνεργασία του Υπουργού Γεωργίας.

Στην περίπτωση αυτή εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι δεν υπήρξε συνεκτίμηση των δαπανών στις οποίες προέβη ο αναφερόμενος, με την προσδοκία πραγμάτωσης του δικαιώματος διαχείρισης-υλοτόμησης του δάσους. Ερωτήματα γεννήθηκαν κατά τη διεξαγωγή της έρευνας σχετικά με την επίτευξη της διαδικασίας απαλλοτρίωσης του δάσους της Σφηκιάς αλλά και με την αναγκαιότητά της. Στην περίπτωση που η διοίκηση διαπιστώσει εκ των υστέρων ότι για την προστασία του δάσους επιβάλλεται η μη υλοτόμησή του θα πρέπει να συνυπολογίσει τη ζημία που υπέστησαν όσοι καλόπιστα ενεπλάκησαν στο ζήτημα της απαλλοτρίωσης. Έως τις 31.12.1999 η υπόθεση παρέμεινε εκκρεμής.

3.9 ΗΧΟΡΥΠΑΝΣΗ, ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΕΙΣ, ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ, ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

3.9.1 Ηχορύπανση από λειτουργία καταστήματος που στερείται αδείας για εκπομπή μουσικής

Ο αναφερόμενος διατηρεί νόμιμη επιχείρηση τουριστικών καταλυμάτων στο Ρέθυμνο, η οποία υφίσταται σημαντική οικονομική ζημία από τη λειτουργία παρακείμενου καταστήματος «ταβέρνας-μπαρ» (υπόθεση 2927/ 16.4.99). Η άδεια λειτουργίας του καταστήματος αυτού είχε εκδοθεί για χρήση «ταβέρνας-μπαρ». Στην πράξη όμως το κατάστημα έχει μετατραπεί σε «κέντρο διασκέδασης», με ορχήστρα και ηχητικές εγκαταστάσεις μεγάλης έντασης, χωρίς, ωστόσο, να διαθέτει την απαιτούμενη άδεια λειτουργίας για μουσική και χωρίς να λαμβάνονται μέτρα ηχομόνωσης. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να προκαλείται έντονη ηχορύπανση, κατά τις νυχτερινές και τις πρώτες πρωινές ώρες, με δυσμενέστερες συνέπειες για τη λειτουργία της ξενοδοχειακής επιχείρησης του αναφερομένου. Παρά το γεγονός ότι το πρόβλημα της ηχορύπανσης έχει από μακρόν επισημανθεί από την αστυνομική αρχή και παρά τα συνεχή διαβήματα του αναφερομένου, ο ιδιοκτήτης του οχλούντος καταστήματος δεν είχε προβεί έως τις 31.12.1999 σε συγκεκριμένη ενέργεια για την ηχομόνωση του χώρου του. Ο αναφερόμενος ζήτησε να σταματήσει η παράνομη διατάραξη της επιχείρησής του

και να τηρηθεί η αρχή της νομιμότητας ως προς το καθεστώς λειτουργίας του οχλούντος καταστήματος.

Με έγγραφό του προς τον Δήμο Ρεθύμνου στις 11.5.1999 ο Συνήγορος του Πολίτη επισήμανε ότι «η λήψη της απόφασης ανάκλησης της άδειας συνιστά δέσμια αρμοδιότητα του Δημοτικού Συμβουλίου, ενώ η αναβολή της λήψης της σχετικής απόφασης συνιστά παράλειψη οφειλόμενης ενέργειας, η οποία προσβάλλεται αυτοτελώς στα ακυρωτικά δικαστήρια. Τυχόν επίκληση κοινωνικών λόγων, ικανών να δικαιολογήσουν την αναβολή της λήψης της απόφασης ή τη ρητή απόφαση περί μη ανάκλησης της άδειας, δεν ευσταθούν από νομική άποψη, δεδομένου ότι τέτοιοι λόγοι δεν περιγράφονται στο ισχύον νομοθετικό πλαίσιο ούτε συνάγονται από αυτό. Συνεπώς, η προβολή τους θα αποτελούσε καταχρηστική και επιλεκτική άσκηση δημόσιας εξουσίας και θα έκαμπε την αρχή της νομιμότητας».

Κατά την επίσκεψη κλιμακίου του Συνηγόρου του Πολίτη στο Ρέθυμνο τον Ιούνιο του 1999, ο Αντιδήμαρχος και ο Πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου Ρεθύμνου διαβεβαίωσαν ρητά τον Συνήγορο του Πολίτη ότι θα μεριμνούσαν για την άμεση εισαγωγή του ζητήματος σε συνεδρίαση του δημοτικού συμβουλίου, προκειμένου να ληφθεί η σχετική απόφαση ανάκλησης. Ωστόσο, η δέσμευση αυτή δεν τηρήθηκε από τον δήμο, με αποτέλεσμα την πρόκληση σημαντικής ζημίας στην επιχείρηση του αναφερομένου. Σημειώνεται ότι, μετά τη σχετική προσφυγή του αναφερομένου στην επιτροπή του Ν. 2218/94 άρθρο 18, ακυρώθηκε η άρνηση του Δημοτικού Συμβουλίου Ρεθύμνου να ανακαλέσει την άδεια λειτουργίας του επίμαχου καταστήματος. Παρά ταύτα, ο Δήμος Ρεθύμνου δεν προέβη στην εφαρμογή της απόφασης, ενώ παράλληλα άσκησε προσφυγή ενώπιον του Υπουργού. Η μη εφαρμογή της προαναφερθείσας απόφασης είχε ως αποτέλεσμα να πολλαπλασιάζεται η οικονομική ζημία που υφίσταται ο αναφερόμενος και να διαιωνίζεται η παράνομη κατάσταση που έχει δημιουργηθεί.

Σύμφωνα με τον ιδρυτικό του νόμο, ο Συνήγορος του Πολίτη έχει τη δυνατότητα να δημοσιοποιεί τη μη αποδοχή των προτάσεών του, εφόσον κρίνει ότι αυτή δεν αιτιολογείται επαρκώς. Ενεργοποιώντας αυτή τη δυνατότητα, ο Συνήγορος του Πολίτη προέβη σε σχετικές ενέργειες δημοσιοποίησης στον τοπικό Τύπο. Στη συνέχεια, ο νομικός σύμβουλος του Δήμου Ρεθύμνου απηύθυνε στις 15.9.1999 στον Συνήγορο του Πολίτη έγγραφο και σε σχετική τηλεφωνική επικοινωνία ενημέρωσε την Αρχή ότι κατά τη διάρκεια του θέρους ο ιδιοκτήτης του οχλούντος καταστήματος πραγμα-

τοποίησε εργασίες από τις οποίες προκύπτει ότι το κατάστημά του πληροί τους όρους υγειονομικής συγκρότησης «ταβέρνας-μπαρ». Παραδόξως όμως στο προαναφερθέν έγγραφο του νομικού συμβούλου προς τον Συνήγορο του Πολίτη γίνεται αποκλειστικά μνεία της εκκίνησης της διαδικασίας χορήγησης άδειας λειτουργίας μουσικής εντός του καταστήματος, καθώς και της σχετικής βεβαίωσης της υγειονομικής υπηρεσίας. Ως προς το ζήτημα όμως της αλλαγής χρήσης του καταστήματος, ο νομικός σύμβουλος επισήμανε ότι το ζήτημα अपα-ραδέκτως εισήχθη στο δημοτικό συμβούλιο, δεδομένου ότι «από δημόσια έγγραφα προκύπτει ότι δεν υπάρχει αλλαγή χρήσης και επομένως το Δημοτικό Συμβούλιο δεν είχε δικαίωμα να αφαιρέσει την εν λόγω άδεια». Όπως μάλιστα γνωστοποίησε στον Συνήγορο του Πολίτη το Γραφείο Εσόδων του Δήμου Ρεθύμνου, το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε «ρητώς» σε συνεδρίαση στις 4.10.1999 (απόφαση 401/99) να μην ανακαλέσει την άδεια λειτουργίας του εν λόγω καταστήματος με την αιτιολογία ότι δεν στοιχειοθετείται ουσιώδης τροποποίηση των όρων λειτουργίας του.

Ύστερα από τα παραπάνω, ο Συνήγορος του Πολίτη, στο πλαίσιο της διαμεσολαβητικής του αποστολής, προβαίνει στις ακόλουθες, κρίσιμες για την τήρηση της νομιμότητας, επισημάνσεις:

- Με την αρ. 9/99 απόφαση της επιτροπής του Ν. 2218/94, άρθρο 18, έγινε δεκτή η προσφυγή κατά της αρ. 258/99 απόφασης του δημοτικού συμβουλίου και, στο πλαίσιο του ελέγχου νομιμότητας των πράξεων της δημοτικής αρχής, ακυρώθηκε η άρνηση του Δημοτικού Συμβουλίου Ρεθύμνου να ανακαλέσει την άδεια λειτουργίας του καταστήματος.

Η απόφαση αυτή δεν έχει μέχρι σήμερα, εφαρμοστεί από το Δημοτικό Συμβούλιο Ρεθύμνου, γεγονός που συνιστά προσβολή της αρχής της νομιμότητας, δηλαδή παράνομη, άδικη και καταχρηστική συμπεριφορά, η οποία, πέρα από τη σημαντική οικονομική ζημία που προκαλεί στον θιγόμενο, ελέγχεται κατά τις διατάξεις του ποινικού και πειθαρχικού δικαίου.

- Το γεγονός ότι κατά της τελευταίας αυτής απόφασης ασκήθηκε και εκκρεμεί προσφυγή του Δήμου Ρεθύμνου ενώπιον του αρμόδιου υπουργού, δεν αναστέλλει αυτοδίκαια την ισχύ της απόφασης, όπως έχει κάνει δεκτό η Επιτροπή Αναστολών του ΣτΕ (ΕΑ 196/1998). Αξίζει να επισημανθεί ότι ο Συνήγορος του Πολίτη είχε θέσει υπόψη του Δημοτικού Συμβουλίου Ρεθύμνου την παραπάνω απόφαση της Επιτροπής Αναστολών του ΣτΕ, πριν από τη συνεδρίαση του, που έγινε στις 4.9.1999. Παρά ταύτα, η πλειοψηφία του δημοτικού συμβουλίου αρνήθηκε να ανακαλέσει την

άδεια λειτουργίας του καταστήματος και να εκτελέσει την απόφαση της επιτροπής του άρθρου 18, συμμορφούμενη προς τη σχετική νομολογία του ΣτΕ.

- Ο Συνήγορος του Πολίτη έθεσε υπόψη του Δημοτικού Συμβουλίου Ρεθύμνου σχετικές αποφάσεις του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, καθώς και διαταγές της Ελληνικής Αστυνομίας, που εκδόθηκαν ύστερα από γνωμοδότηση του Νομικού Συμβούλου του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, από τις οποίες προέκυψε ότι η αρμόδια αστυνομική αρχή διαπίστωσε ότι νόμιμα τροποποιήθηκαν οι υγειονομικοί όροι λειτουργίας του καταστήματος και ενημέρωσε σχετικά τη δημοτική αρχή, η οποία διά του δημοτικού συμβουλίου ήταν υποχρεωμένη να ανακαλέσει την άδεια λειτουργίας του καταστήματος. Στη διερευνηθείσα περίπτωση η αστυνομική αρχή είχε επανειλημμένα βεβαιώσει την αλλαγή χρήσης του καταστήματος από «ταβέρνα-μπαρ» σε «κέντρο διασκέδασης», ενώ διαπιστώθηκε ευχερώς και χωρίς να απαιτούνται για αυτό εξειδικευμένες επιστημονικές γνώσεις ότι το κατάστημα δεν λειτουργεί ως ταβέρνα (ενδεικτικά αναφέρεται η απουσία χώρου παρασκευής εδεσμάτων).

Δεδομένου ότι:

- α)** ο ιδιοκτήτης του συγκεκριμένου καταστήματος έχει προβεί σε ουσιώδη τροποποίηση των υγειονομικών όρων λειτουργίας του, γεγονός που επιβάλλει την ανάκληση της άδειας λειτουργίας του από το Δημοτικό Συμβούλιο Ρεθύμνου,

- β)** η άρνηση του δημοτικού συμβουλίου να ανακαλέσει την άδεια λειτουργίας έχει ακυρωθεί από την επιτροπή του Ν. 2218/94, άρθρο 18,

- γ)** το δημοτικό συμβούλιο ήταν υποχρεωμένο να εκτελέσει αμέσως την απόφαση της επιτροπής, και

- δ)** η άσκηση προσφυγής ενώπιον του αρμόδιου υπουργού δεν αναστέλλει αυτοδίκαια την εκτέλεση της απόφασης,

ο Συνήγορος του Πολίτη συμπέρανε ότι οι έως τις 31.12.1999 ενέργειες του Δημοτικού Συμβουλίου Ρεθύμνου συνιστούν πράξεις κακοδιοίκησης και επισύρουν την ποινική και πειθαρχική ευθύνη των υπαιτίων για την τέλεσή τους. Επισημαίνεται ότι η Διεύθυνση Τοπικής Αυτοδιοίκησης της Περιφέρειας Κρήτης απέστειλε προς τον πρόεδρο του Δημοτικού Συμβουλίου Ρεθύμνου τα από 25.10.1999 και 30.11.1999 έγγραφα, με τα οποία ζητούσε τη συμμόρφωση του δημοτικού συμβουλίου προς τις συστάσεις του Συνηγόρου του Πολίτη και την ανάκληση της άδειας λειτουργίας του καταστήματος. Στις 31.12.1999 η υπόθεση παρέμενε εκκρεμής.

3.9.2 Χορήγηση άδειας ίδρυσης βουστασίου

Η αναφορά είχε ως αντικείμενο τη χορήγηση άδειας δημιουργίας κτηνοτροφικής εγκατάστασης που εντάσσεται στην κατηγορία των «οχλουσών» (υπόθεση 1224/27.11.98). Συγκεκριμένα αφορά την ίδρυση βουστασίου σε περιοχή που διοικητικά υπάγεται στην κτηματική περιφέρεια Αταλάντης Λοκρίδας.

Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία περί διοικητικών αρμοδιοτήτων, ο Δήμος Αταλάντης, ύστερα από αίτηση του αναφερομένου η οποία συνοδεύταν από τα προβλεπόμενα δικαιολογητικά για τη χορήγηση της σχετικής άδειας, απευθύνθηκε με διαβιβαστικό έγγραφο προς τη Διεύθυνση Υγείας και Δημόσιας Υγιεινής της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Φθιώτιδας. Ήδη στο αρχικό αυτό στάδιο των διαδικασιών και στο ίδιο το διαβιβαστικό έγγραφο, ο Δήμος Αταλάντης επισήμανε προς τη Διεύθυνση Υγείας και Δημόσιας Υγιεινής τη διαφωνία του ως προς την πιθανή εγκατάσταση του βουστασίου στην προβλεπόμενη τοποθεσία λόγω των περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

Η Διεύθυνση Χωροταξίας και Περιβάλλοντος της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Φθιώτιδας, σύμφωνα πάντα με την κείμενη νομοθεσία (Ν. 1650/86, ΚΥΑ 69269/5387/25.10.90) και αφού έλαβε υπόψη της και την αντίθετη άποψη του δήμου για την ίδρυση της παραπάνω δραστηριότητας, χορήγησε ως αρμόδια υπηρεσία την έγκριση των περιβαλλοντικών όρων με την από 22.6.98 απόφασή της.

Σύμφωνα με τον Ν. 1579/85, άρθρο 15, «...ο έλεγχος και η γνωμοδότηση σε θέματα σταυλισμού και ίδρυσης και λειτουργίας κτηνοτροφικών ή πτηνοτροφικών επιχειρήσεων...» αποτελεί έργο της πρωτοβάθμιας επιτροπής που συγκροτείται σε κάθε νομό με απόφαση του οικείου νομάρχη. Στην προκειμένη περίπτωση, η επιτροπή συνήλθε και, αφού έλαβε υπόψη της την υγειονομική διάταξη 2000/95 «περί όρων ιδρύσεως και λειτουργίας πτηνοκτηνοτροφικών εγκαταστάσεων» και «εξέτασε τις τοπικές συνθήκες...επί τόπου», γνωμοδότησε θετικά.

Η Διεύθυνση Υγείας και Δημόσιας Υγιεινής της νομαρχίας με έγγραφό της προς τον Δήμο Αταλάντης ζήτησε τη χορήγηση της άδειας ίδρυσης του βουστασίου, την οποία ο δήμος απέρριψε με ομόφωνη απόφαση που έλαβε κατά τη συνεδρίαση του δημοτικού του συμβουλίου στις 16.11.98.

Στο πλαίσιο της διαμεσολαβητικής του αποστολής, ο Συνήγορος του Πολίτη απηύθυνε διαδοχικά έγγραφα προς τον Δήμο Αταλάντης και προκάλεσε απάντησή του, στην οποία επαναλήφθηκε η αρχική αρνητική θέση. Η αρνητική αυτή θέση διατυπώθηκε, παρά το γεγονός ότι:

α) Έγινε δεκτή η υποβληθείσα προσφυγή του ενδιαφερομένου στην επιτροπή του Ν. 2218/94, άρθρο 18, κατά της προαναφερθείσας απόφασης του δημοτικού συμβουλίου. Στην απόφασή της η επιτροπή του άρθρου 18 επισημαίνει ότι «...το ΔΣ Αταλάντης άνευ αιτιολογίας δε συμφωνεί με την οικεία πρόταση της Δ/νσης Δημ. Υγιεινής...», ότι «...ο οικείος ΟΤΑ δεσμεύεται από την καταφατική γνώμη της Α/βάθμιας Υγειονομικής Επιτροπής...», καθώς επίσης και ότι η σχετική απόφαση του δήμου παραβλέπει το γεγονός ότι

β) Η προσφυγή του Δημάρχου Αταλάντης ενώπιον της Υπουργού Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης κατά της αρ. 3/1999 απόφασης της επιτροπής του Ν. 2218/94, άρθρο 18 απορρίφθηκε ως αναρμοδίως ασκηθείσα, δεδομένου ότι «... σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγρ. 2 του άρθρου 111 του ΠΔ 410/95 η Δημαρχιακή Επιτροπή αποφασίζει μεταξύ άλλων για την υποβολή προσφυγών στις διοικητικές αρχές ...».

Παρά ταύτα, ο Δήμος Αταλάντης εξακολουθούσε έως τις 31.12.1999 να μη χορηγεί την άδεια ίδρυσης του βουστασίου. Στις 23.9.1999, ειδική επιστήμονας του Συνηγόρου του Πολίτη είχε προσωπική επαφή με τον Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, χωρίς να αποσπάσει την αιτιολογημένη άποψή του σχετικά με την άρνηση του Δήμου Αταλάντης να εφαρμόσει την απόφαση της επιτροπής του Ν. 2218/94, άρθρο 18. Κατόπιν αυτού, ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε την άμεση διενέργεια ελέγχου στον Δήμο Αταλάντης και τη διαβίβαση του σχετικού πορίσματος.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας αντέδρασε εν τέλει στην προσπάθεια της Αρχής για την επίλυση του υπάρχοντος προβλήματος, αλλά και για την αντιμετώπιση των γενικών θεμάτων του τρόπου λειτουργίας της αναφορικά με την «...επίτευξη του κοινού μας στόχου που είναι η εξυπηρέτηση των πολιτών...» και προσκάλεσε με το από 30.12.1999 έγγραφό της εκπροσώπους του Συνηγόρου του Πολίτη σε συνάντηση, η οποία ορίστηκε για τον Φεβρουάριο του 2000.

3.9.3 Λειτουργία σταθμού παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος της ΔΕΗ στο Κοκκάρι Σάμου

Σύμφωνα με το περιεχόμενο της αναφοράς, δεν εφαρμόστηκαν αποφάσεις του ΣτΕ που ανέστειλαν και τελικά ακύρωσαν την άδεια διευθέτησης χεμάρρου που διέρχεται από το εργοστάσιο της ΔΕΗ στο Κοκκάρι Σάμου (υποθέσεις 1114/ 20.11.98. και 894/9.2.99). Την άδεια είχε εκδώσει η πολεοδομική υπηρεσία της νομαρχίας, η οποία

εμπλέκεται στην υπόθεση παράλληλα με τον νομάρχη, τη ΔΕΗ, το ΥΠΕΧΩΔΕ (Ειδική Υπηρεσία Περιβάλλοντος) και το Υπουργείο Ανάπτυξης.

Ο Συνήγορος του Πολίτη έθεσε τόσο στη ΔΕΗ όσο και στη νομαρχία ερωτήματα που αφορούν τη μη εφαρμογή των περιβαλλοντικών νόμων και των δικαστικών αποφάσεων για τη διευθέτηση του χειμάρρου, καθώς και τον έλεγχο των περιβαλλοντικών συνθηκών που επικρατούν στην περιοχή. Ζητήθηκαν στοιχεία που να πιστοποιούν την ύπαρξη ή μη ρύπανσης και την άμεση εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας για την προστασία του περιβάλλοντος (Ν. 1650/86 κ.λπ.). Για το θέμα της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων οι αναφερόμενοι έχουν προσφύγει στο ΣτΕ.

Από τις απαντήσεις των υπηρεσιών συνάγεται η απροθυμία τους να προβούν σε περαιτέρω ενέργειες σχετικά με την αποκατάσταση της νομιμότητας (επαναφορά του χειμάρρου στην αρχική του θέση) και την τήρηση της νομοθεσίας περί προστασίας του περιβάλλοντος. Η νομαρχία ισχυρίστηκε πως δεν διαθέτει υπηρεσία περιβάλλοντος και άρα δεν έχει τη δυνατότητα «να προβεί σε εκτιμήσεις τεχνικής φύσης για την ρύπανση του περιβάλλοντος στην περιοχή». Παρ' όλα αυτά, παρέσχε τη διαβεβαίωση πως «...θα φροντίσει για την εφαρμογή της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων που έχει εγκριθεί από το ΥΠΕΧΩΔΕ μέσα στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων και δυνατοτήτων μας σαν φορέας διοίκησης...». Από τις παραπάνω αντιφατικές απαντήσεις διαφαίνεται η αδυναμία των υπηρεσιών να παρακολουθήσουν την εφαρμογή της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων και περιβαλλοντικών όρων. Το θέμα έχει περιέλθει στη Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία ζήτησε πρόσθετα στοιχεία από τις υπηρεσίες.

Ο Συνήγορος του Πολίτη διαπίστωσε ότι η νομαρχία και η ΔΕΗ αρνούνται να συμμορφωθούν με αποφάσεις του ΣτΕ, δηλαδή να εφαρμόσουν τους περιβαλλοντικούς νόμους και να παράσχουν στοιχεία σχετικά με την πιθανότητα ρύπανσης και τις περιβαλλοντικές συνθήκες της περιοχής του εργοστασίου. Επίσης, το ΥΠΕΧΩΔΕ ελέγχεται διότι κακώς γνωμάτευσε ότι δεν χρειάζεται προέγκριση χωροθέτησης και μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων για τη διευθέτηση του χειμάρρου, με τον ισχυρισμό ότι αποτελεί «...έργο εξαιρετικά μικρής κλίμακας που δεν επιφέρει ουσιαστικές διαφοροποιήσεις ως προς τις επιπτώσεις στο περιβάλλον». Στις 31.12.1999 εκκρεμούσε η ολοκλήρωση της επεξεργασίας των στοιχείων για τη σύνταξη σχετικού πόρισματος.

3.9.4 Περιβαλλοντικές επιπτώσεις από τη λειτουργία εργοστασίων στον Δήμο Μηδέας Αργολίδας

Σύμφωνα με την αναφορά, σε αγροτική περιοχή, που περιλαμβάνει τρία πυκνοκατοικημένα χωριά και βρίσκεται πίσω από τα μυκηναϊκά τείχη της Αρχαίας Τίρυνθας, λειτουργούν δύο εργοστάσια, ένα χυμοποιείο φρούτων και ένα λιθογραφείο, τα οποία δημιουργούν σοβαρά προβλήματα στην περιοχή από την έκλυση καρκινογόνων ουσιών στην ατμόσφαιρα, τη μόνιμη ηχορύπανση και τη ρύπανση του εδάφους και των υπόγειων υδάτων από την απόρριψη αποβλήτων σε ασκεπείς τάφρους (υπόθεση 8168/5.10.99). Εμπλεκόμενες υπηρεσίες είναι η νομαρχία Αργολίδας και το ΥΠΕΧΩΔΕ.

Από τα στοιχεία που παρατίθενται στην αναφορά προκύπτει ότι οι συγκεκριμένοι χώροι λειτουργούσαν και εξακολουθούν να λειτουργούν χωρίς τήρηση της σχετικής νομοθεσίας, δηλαδή, χωρίς τήρηση των μέτρων προστασίας του περιβάλλοντος και χωρίς συστηματική παρακολούθηση και έλεγχο (monitoring) της ποιότητας της ατμόσφαιρας, του εδάφους και των υπόγειων υδάτων (όπως ορίζεται από τον Ν. 1650/86, την ΥΑ 69269/90, τις σχετικές ΚΥΑ, τα ΠΔ και τις κοινοτικές οδηγίες).

Ύστερα από επικοινωνία με τον νομάρχη και τις υπηρεσίες του ΥΠΕΧΩΔΕ για τη συλλογή πρόσθετων πληροφοριών σχετικά με τη λειτουργία των εργοστασίων, παραγγέλθηκε πραγματογνωμοσύνη στην αρμόδια υπηρεσία του ΥΠΕΧΩΔΕ, η οποία, παρά την παρέλευση της προθεσμίας που έθεσε ο Συνήγορος του Πολίτη και η οποία ανανεώθηκε για δεύτερη φορά, δεν είχε διενεργηθεί έως τις 31.12.1999.

Εν αναμονή των εξελίξεων κατά τον χειρισμό της υπόθεσης, ο Συνήγορος του Πολίτη επισημαίνει ότι η νομαρχία και οι αρμόδιες υπηρεσίες της, ως υπεύθυνες για την παρακολούθηση και την εφαρμογή της νομοθεσίας σχετικά με τη ρύπανση του εδάφους, των υπόγειων υδάτων, της ατμόσφαιρας, καθώς και της γλωρίδας και της πανίδας, οφείλουν να διενεργούν συνεχή και προληπτικό έλεγχο, ούτως ώστε αφενός να παρέχεται η δυνατότητα άμεσης παρέμβασης για την αποτροπή εκτεταμένης ρύπανσης και αφετέρου να επιτυγχάνεται αποτελεσματικότερη θεραπεία, σε περίπτωση που διαπιστώνεται ρύπανση του περιβάλλοντος.

3.9.5 Προβλήματα ρύπανσης από τη λειτουργία ελαιουργείων και πυρηνελαιουργείων στην περιοχή Μεσσήνης και Καλαμάτας

Οι αναφορές έχουν ως αντικείμενο τη ρύπανση

από ελαιουργεία και πυρηνελαιουργεία στις περιοχές Μεσσηνίας και Καλαμάτας Μεσσηνίας (υποθέσεις 917/9.2.99 και 1104/2.11.99). Από τα στοιχεία των αναφορών προέκυψε ότι τα απόβλητα διατίθενται ανεξέλεγκτα στο περιβάλλον και ότι δεν επιβάλλονται οι κυρώσεις που προβλέπονται από τη σχετική νομοθεσία.

Η εκτεταμένη επικοινωνία με τις υπηρεσίες της νομαρχίας οδήγησε στην πραγματοποίηση σύσκεψης με τις αρμόδιες υπηρεσίες στην Καλαμάτα, με στόχο την εξεύρεση μεθόδων προστασίας του περιβάλλοντος και ελέγχου της τήρησης της ισχύουσας νομοθεσίας. Από την έρευνα προέκυψε ότι δεν τηρείται η νομοθεσία περί προστασίας του περιβάλλοντος και δεν επιβάλλονται οι προβλεπόμενες κυρώσεις. Οι περιβαλλοντικοί όροι για τη διαχείριση των αποβλήτων κρίνονται ανεπαρκείς, ενώ λόγω του μεγάλου αριθμού των σχετικών μονάδων δεν είναι δυνατή η διαπίστωση εάν όλα τα εργοστάσια είναι εφοδιασμένα με τις απαραίτητες άδειες. Εξάλλου, σημειώνεται ότι δεν προβλέπονται επαρκείς περιβαλλοντικοί όροι για τη συνεχή παρακολούθηση του αέρος, του εδάφους, των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων, καθώς και για την πρόληψη και τη διαπίστωση της ρύπανσης. Διαπιστώνεται επίσης ότι λόγω της πληθώρας των συναρμόδιων υπηρεσιών παρατηρείται μεγάλη καθυστέρηση στην αποτελεσματική αντιμετώπιση των προβλημάτων, με συνέπεια την εκτεταμένη ρύπανση του περιβάλλοντος. Οι αντιδράσεις των θυγόμενων επιχειρηματιών, καθώς και ο φόβος του κοινωνικού και πολιτικού κόστους έχουν οδηγήσει τους αιρετούς άρχοντες των Οργανισμών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στη μη λήψη των μέτρων που προτείνονται από τις υπηρεσίες (πρόστιμα, κλείσιμο εργοστασίων κ.λπ.). Ύστερα από παρέμβαση του Συνηγόρου του Πολίτη και συστηματική προσπάθεια ενός και πλέον χρόνου, οι υπηρεσίες της νομαρχίας εξέδωσαν εγκύκλιο για την αυστηρότερη παρακολούθηση των δραστηριοτήτων των εργοστασίων, ενώ ενημέρωσαν την Αρχή ότι έχουν επιβληθεί πρόστιμα σε ορισμένους από τους παρανομούντες.

3.9.6 Εφαρμογή απόφασης ΣτΕ - Ιχθυοκαλλιέργειες

Σύμφωνα με το περιεχόμενο της αναφοράς (υπόθεση 11701/15.11.99), ο Συνήγορος του Πολίτη κλήθηκε από τον «Σύλλογο Φίλων του Κόρφου» να διαμεσολαβήσει για την αποτροπή χορήγησης άδειας εγκατάστασης και λειτουργίας πέντε νέων μονάδων ιχθυοκαλλιέργειας στην ευρύτερη περιοχή του Κόρφου στον Νομό Κορινθίας. Η διαμεσολάβηση του Συνηγόρου του Πολίτη είχε επίσης

στόχο την εφαρμογή της 5521/96 απόφασης του ΣτΕ, η οποία ακύρωσε την αρ. 86097/ 15.3.93 κοινή απόφαση των Υπουργών ΠΕΧΩΔΕ και Γεωργίας «περί εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων διά την εγκατάσταση και λειτουργία μονάδος ιχθυοκαλλιέργειας εις την θέση Κόκκινο Χώμα Σοφικού» και την αρ. 226/2.4.93 απόφαση του Νομάρχη Κορινθίας «περί χορηγήσεως αδειάς ιδρύσεως και λειτουργίας της ως άνω ιχθυοτροφικής μονάδας».

Ο «Σύλλογος Φίλων του Κόρφου» είχε προσφύγει στο ΣτΕ στις 3.8.1993 ζητώντας να ακυρωθεί η άδεια σύστασης και λειτουργίας ιχθυοτροφείου στη θέση Κόκκινο Χώμα, με το αιτιολογικό ότι η εν λόγω περιοχή ήταν ήδη κορεσμένη από παρόμοιες δραστηριότητες και ταυτόχρονα ότι στην ευρύτερη περιοχή του Κόρφου είχε προκληθεί ιδιαίτερα σοβαρή υποβάθμιση του περιβάλλοντος λόγω του μη ορθού τρόπου λειτουργίας των 18, ήδη εγκατεστημένων στην περιοχή, μονάδων ιχθυοκαλλιέργειας. Επιπλέον, ο «Σύλλογος Φίλων του Κόρφου» είχε υποστηρίξει στην προαναφερθείσα αίτηση ακύρωσης ότι η περιοχή παρουσίαζε δυνατότητα σημαντικής τουριστικής ανάπτυξης, λόγω του ιδιαίτερου φυσικού της κάλλους και της γειτνιάσής της με την Επίδαυρο.

Το ΣτΕ, με την αρ. 5521/96 απόφασή του, ακύρωσε τις παραπάνω αποφάσεις επειδή «...1) κατά την έννοια του Ν. 1650/1986, άρθρο 24 ...δεν συγχωρείται η έκδοση διοικητικών πράξεων διά των οποίων καθορίζεται ειδική θέσις διά την λειτουργίαν συγκεκριμένης ιχθυοτροφικής μονάδος... 2)...εχώρησεν έγκριση των περιβαλλοντικών όρων διά την εγκατάστασιν και λειτουργίαν ιχθυοτροφικής μονάδος...χωρίς να έχουν προηγηθεί ουδέ θέσπισις ζώνης αναπτύξεως ιχθυοτροφείων εις την εν λόγω περιοχίν, ούτε πρόβλεψις χωροθετήσεως από εγκεκριμένην Ζώνην Οικιστικού Ελέγχου ή χωροταξικόν, πολεοδομικόν ή ρυθμιστικόν σχέδιον...».

Με το από 20.12.1999 έγγραφό του, ο «Συνήγορος του Πολίτη» απευθύνθηκε προς τον Νομάρχη Κορινθίας, ο οποίος προκάλεσε την από 24.1.2000 απάντηση της Διεύθυνσης Αλιείας και Υδατοκαλλιεργειών της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Κορινθίας, σύμφωνα με την οποία:

α) Η κοινοποιηθείσα στο Υπουργείο Γεωργίας αρ. 5521/96 απόφαση του ΣτΕ διαβιβάστηκε στη Διεύθυνση Αλιείας από τους ιθύνοντες του υπουργείου μόλις στις 16.6.1999. Στη συνέχεια, η Διεύθυνση Αλιείας, λαμβάνοντας υπόψη και την από 13.12.1999 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σολυγείας, ανακάλεσε την αρ. 226/ 2.4.1993 απόφασή της, επέτρεψε τη λειτουργία του ιχθυοτροφείου για χρονικό διάστημα τριών ετών και

απαγόρευσε την εισαγωγή νέου γόνου στη μονάδα.

β) Αποτελεί υποχρέωση της Διεύθυνσης Αλιείας να διαβιβάζει τις αιτήσεις των επενδυτών που επιθυμούν να ιδρύσουν μονάδα ιχθυοκαλλιέργειας στις συναρμόδιες υπηρεσίες (ΕΟΤ, ΓΕΝ, Λιμεναρχείο, Εφορία Ενάλιων Αρχαιοτήτων, Διεύθυνση Υγείας Πρόνοιας και ΥΠΕΧΩΔΕ) προκειμένου να γνωμοδοτήσουν. Εφόσον οι υπηρεσίες απαντήσουν θετικά και το ΥΠΕΧΩΔΕ εκδώσει απόφαση για την προέγκριση χωροθέτησης της δραστηριότητας, τότε υπογράφεται από τον νομάρχη η απόφαση για μίσθωση θαλάσσιου χώρου. Στη συνέχεια το ΥΠΕΧΩΔΕ, λαμβάνοντας υπόψη του τις απόψεις του νομαρχιακού συμβουλίου και της αρμόδιας Διεύθυνσης Αλιείας, αποφασίζει για την έγκριση ή μη των περιβαλλοντικών όρων. Κατόπιν ο νομάρχης υπογράφει απόφαση για χορήγηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας της μονάδας.

Προς το παρόν δεν έχει θεοπιστεί ζώνη ανάπτυξης ιχθυοτροφείων στην εν λόγω περιοχή και συνεπώς, σύμφωνα με το σκεπτικό της 5521/1996 απόφασης του ΣτΕ, θα μπορούσε να ακυρωθεί η άδεια σύστασης και λειτουργίας οποιασδήποτε μονάδας ιχθυοκαλλιέργειας. Μολαταύτα και όπως προέκυψε από την απάντηση της, η Διεύθυνση Αλιείας εξακολουθεί να συνηγορεί στην εγκατάσταση και τη λειτουργία νέων μονάδων ιχθυοκαλλιέργειας, εφόσον οι συναρμόδιες υπηρεσίες απαντήσουν θετικά. Έως τις 31.12.1999 η υπόθεση παρέμενε εκκρεμής.

3.10 ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΓΡΩΝ ΚΑΙ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ

Η διαχείριση υγρών και στερεών αποβλήτων συνεπάγεται μεγάλη επιβάρυνση του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος από τη λειτουργία των σχετικών έργων ή δραστηριοτήτων. Η εν λόγω επιβάρυνση αποτελεί θεματικό αντικείμενο ενασχόλησης του Κύκλου Ποιότητας Ζωής, το οποίο διακρίνεται από σημαντικά προβλήματα στο επίπεδο της θεσμικής, διοικητικής και νομοθετικής αποτελεσματικότητας. Σημειωτέον ότι η φύση των προβλημάτων που ανακύπτουν στον περιβαλλοντικό αυτόν τομέα απαιτεί την ταχεία και άμεση λήψη μέτρων από τις αρμόδιες υπηρεσίες, λόγω των κινδύνων που προκαλούνται για τη δημόσια υγεία και τα οικοσυστήματα.

Από τη συστηματική διερεύνηση των αναφορών που υποβλήθηκαν διαπιστώθηκε η ακόλουθη αντιφατική κατάσταση. Από τη μια πλευρά, με την καθιέρωση και τη χρησιμοποίηση κατάλληλων παραμέτρων και οριακών τιμών και με την εφαρμογή διεθνώς αναγνωρισμένων τεχνολογιών αντιμετώπισης έχει καθοριστεί επαρκώς η ποιότητα των φυ-

σικών αποδεκτών και των κάθε είδους επιτρεπόμενων εκπομπών αποβλήτων και έχει καταστεί τεχνικά εφικτή, έτσι ώστε να μην προκαλείται υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Από την άλλη όμως, εκκρεμεί η διασφάλιση ενός δεσμευτικού και αξιόπιστου συστήματος παρακολούθησης και ελέγχου, που αποτελεί και το πρώτο καθοριστικό στάδιο μιας ορθολογικής περιβαλλοντικής διαχείρισης.

Η επίλυση των σχετικών προβλημάτων καθίσταται ιδιαίτερα δυσχερής, αφού παρατηρείται ανεπάρκεια ή και ανυπαρξία θεμελιωμένου πληροφοριακού υλικού, κατάλληλου για την ορθή εκτίμηση και την πρόταση των ενδεδειγμένων λύσεων. Άμεση συνέπεια όλων των παραπάνω αποτελεί ο κατακερματισμός των αρμοδιοτήτων και η μη ανάληψη ευθυνών από τις αρμόδιες υπηρεσίες, καταστάσεις οι οποίες συντελούν καθοριστικά στη μεγάλη βραδύτητα των σχετικών διαδικασιών.

3.10.1 Περιβαλλοντική επιβάρυνση από την επεξεργασία και τη διάθεση αποβλήτων ξενοδοχειακής μονάδας

Η αναφορά σχετίζεται με την περιβαλλοντική επιβάρυνση ιδιοκτησίας από βοθρολύματα ξενοδοχειακής μονάδας στον οικισμό Ορφανάτα της κοινότητας Καλλιγιάτων Κεφαλληνίας (υπόθεση 213/20.1.99). Σύμφωνα με γραπτές και προφορικές καταγγελίες, το σύστημα επεξεργασίας και διάθεσης αποβλήτων του ξενοδοχείου αυτού έχει δημιουργήσει πρόβλημα στη γύρω περιοχή και ιδιαίτερα στην παρακείμενη οικία της αναφερομένης.

Ο Συνήγορος του Πολίτη, υπόψη του οποίου τέθηκαν τεχνικές εκθέσεις και εργαστηριακές αναλύσεις, απευθύνθηκε εν πρώτοις στην κατά τόπον αρμόδια Διεύθυνση Υγείας και Δημόσιας Υγιεινής της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, η οποία εξέφρασε αδυναμία επίλυσης του θέματος. Το γεγονός αυτό κατέστη εμφανές και από τα στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης, από όπου προκύπτει η ύπαρξη μακράς και αναποτελεσματικής υπηρεσιακής αλληλογραφίας, που χρονολογείται από τις 21.3.1990. Κατόπιν αυτού, ο Συνήγορος του Πολίτη, με το από 1.3.1999 έγγραφό του, απευθύνθηκε στη Διεύθυνση Υγιεινής Περιβάλλοντος του Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας. Η ανταπόκριση υπήρξε άμεση τόσο ως προς την παροχή συγκεκριμένης πληροφόρησης για την πορεία επίλυσης του θέματος όσο και ως προς τη δέσμευση ότι στις 6.5.1999 η εν λόγω υπηρεσία θα πραγματοποιούσε επιτόπια αυτοψία με συμμετοχή απεσταλμένου του υπουργείου, για την αντιμετώπιση του συγκεκριμένου υγειονομικού προβλήματος και τη διασφάλιση της δημόσιας υγείας.

Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι από

τις 18.11.1998 εκκρεμούσε αίτημα της Διεύθυνσης Υγείας και Δημόσιας Υγιεινής της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Κεφαλληνίας προς την αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας για την παροχή τεχνικής συνδρομής, δεδομένου ότι τα αποτελέσματα των οικείων υγειονομικών ερευνών ήταν αντιφατικά και κατά συνέπεια δεν υπήρχε δυνατότητα επίλυσης του χρονίζοντος αυτού προβλήματος.

Με το αρ. Β2/οικ.1186/18.5.99 έγγραφο της Διεύθυνσης Υγιεινής Περιβάλλοντος του Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας κοινοποιήθηκε στον Συνήγορο του Πολίτη το πόρισμα της αυτοψίας, σύμφωνα με το οποίο «...η διαχείριση των λυμάτων και αποβλήτων του καταγγελλομένου ξενοδοχείου γίνεται με διαδικασίες που δεν έχουν εγκριθεί...». Συγκεκριμένα, σημειώνεται ότι «...με την υπ' αριθ. 3644/89/12.4.90 απόφαση του κ. Νομάρχη Κεφαλληνίας είχε χορηγηθεί προσωρινή άδεια διάθεσης αποβλήτων η οποία, εφόσον μετά την πάροδο εξαμήνου δεν κατέστη οριστική, έχει πάψει ισχύουσα...».

Ο νομοθέτης ορθά όρισε το όριο διάρκειας της προσωρινής άδειας στους έξι μήνες, αφού θεώρησε το διάστημα αυτό ως δοκιμαστική περίοδο που προηγείται της χορήγησης οριστικής άδειας. Αυτό ορίζει η υγειονομική διάταξη αρ. Ε1β/221/65, σύμφωνα με την οποία προϋποτίθεται ότι «...διενεργήθηκαν έλεγχοι και επιβεβαιώθηκε η προβλεφθείσα απόδοση των έργων με κατάλληλες δειγματοληψίες και εργαστηριακές αναλύσεις». Σύμφωνα με την εγκύκλιο αρ. Α5/2672/εγκ. 79/ 12.10.84 του Υπουργείου Υγείας Πρόνοιας περί αδειών λειτουργίας ξενοδοχειακών μονάδων, οι υγειονομικές υπηρεσίες «...έχουν υποχρέωση να παρακολουθούν και τα χρονικά όρια προθεσμίας συμμόρφωσης των υπευθύνων των ξενοδοχειακών μονάδων, ώστε έγκαιρα, προ της λήξης της προσωρινής άδειας, να ολοκληρώνεται η διαδικασία χορήγησης της οριστικής, σε συνεργασία πάντοτε με την ΤΥΔΚ, χωρίς ενδιάμεσα κενά...». Η προβλεπόμενη όμως διαδικασία δεν ακολουθήθηκε στη δεδομένη περίπτωση.

Πέραν αυτού, το πόρισμα της αυτοψίας αναφέρει ότι «...η επεξεργασία και η διάθεση των αποβλήτων βρίσκεται σε πλήρη αναντιστοιχία με την τότε εγκεκριμένη μελέτη αλλά και με τον σημερινό τρόπο διαχείρισης όπως περιέγραψαν οι παριστάμενοι εκπρόσωποι του ξενοδοχείου...». Επίσης, κατά την αυτοψία εκτιμήθηκε «ότι υπάρχει άμεση ή έμμεση επικοινωνία πηγαδιών με τους βόθρους της περιοχής».

Με αυτά δεδομένα, η Αρχή απευθύνθηκε με έγγραφο της προς τη Διεύθυνση Υγείας και Δημόσιας Υγιεινής της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης

Κεφαλληνίας και Ιθάκης και εξέφρασε την άποψη ότι η μόνη νόμιμη διεξόδος από το πρόβλημα που έχει δημιουργηθεί είναι η άμεση αναστολή της λειτουργίας του ξενοδοχείου και η εκ νέου έναρξη της διαδικασίας για την κτήση σχετικής άδειας. Επίσης ο Συνήγορος του Πολίτη, λαμβάνοντας υπόψη την οικονομική βλάβη που θα υφίστατο ο ιδιοκτήτης του εν λόγω ξενοδοχείου, εφόσον επρόκειτο για περίοδο αιχμής της τουριστικής δραστηριότητας, και υπό το πνεύμα άσκησης του διαμεσολαβητικού του ρόλου, πρότεινε την αναζήτηση τεχνικών λύσεων, υπό τον όρο ότι οι λύσεις αυτές διασφαλίζουν την άρση της ρυπογόνας κατάστασης για το διάστημα αποκατάστασης της νομιμότητας, έτσι ώστε να επιτευχθεί η άμεση αποτροπή των συναφών κινδύνων για τη δημόσια υγεία. Επειδή, κατά τα προβλεπόμενα στην εγκύκλιο Α5/2672/ εγκ. 79/12.10.84 του Υπουργείου Υγείας Πρόνοιας, η χορήγηση ή η ανανέωση αδειών λειτουργίας ξενοδοχειακών μονάδων ολοκληρώνεται από τον ΕΟΤ, ο Συνήγορος του Πολίτη με το από 6.8.1999 έγγραφο του απευθύνθηκε προς τη Διεύθυνση Τουρισμού Πελοποννήσου και Δυτικής Στερεάς Ελλάδας του οργανισμού αυτού και ζήτησε την ανάληψη άμεσων ενεργειών στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, εφόσον η συγκεκριμένη ξενοδοχειακή μονάδα λειτουργεί χωρίς την απαραίτητη για τη χορήγηση του απαιτούμενου ειδικού σήματος άδεια επεξεργασίας και διάθεσης αποβλήτων. Επίσης ζητήθηκε να εκτεθούν οι ακριβείς λόγοι και οι διατάξεις νόμου με βάση τους οποίους έχει χορηγηθεί το ειδικό σήμα λειτουργίας στο εν λόγω ξενοδοχείο.

Από το απαντητικό έγγραφο της Διεύθυνσης Τουρισμού Πελοποννήσου και Δυτικής Στερεάς Ελλάδας του ΕΟΤ στις 28.8.1999 κατέστη σαφές ότι η υπηρεσία χορήγησε το αρ. 596/40884 ειδικό σήμα λειτουργίας στον ιδιοκτήτη του εν λόγω ξενοδοχείου, «αφού προηγουμένως είχαν υποβληθεί όλα τα προβλεπόμενα δικαιολογητικά, καθώς και η απαιτούμενη βεβαίωση καταλληλότητας αποχετευτικού με αρ. πρωτ. 2492/11.5.94 της Διεύθυνσης Υγείας και Δημόσιας Υγιεινής Ν.Α. Κεφαλληνίας και Ιθάκης».

Με έγγραφο της Διεύθυνσης Πολεοδομίας και Περιβάλλοντος της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Κεφαλληνίας και Ιθάκης, γνωστοποιήθηκε στον Συνήγορο του Πολίτη η ποινική δίωξη που ασκήθηκε στον ιδιοκτήτη της ξενοδοχειακής μονάδας για παράβαση του άρθρου 458 του Ποινικού Κώδικα, με την κατηγορία ότι δεν υποβλήθηκαν τα απαραίτητα στοιχεία προκειμένου να διαπιστωθεί ο τρόπος διάθεσης των αποβλήτων. Παρά ταύτα, έως τις 31.12.1999 εξακολουθούσε να παραμένει αναπάντητο το από 19.10.1999 ερώτημα του Συ-

νηγόρου του Πολίτη προς τη Διεύθυνση Υγείας και Δημόσιας Υγιεινής της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, σχετικά με την έκδοση της βεβαίωσης καταλληλότητας σε αποχετευτικό σύστημα που στερούνταν άδειας διάθεσης αποβλήτων. Αποτέλεσμα αυτής της εκκρεμότητας είναι η υπόθεση να μην έχει ακόμη επιλυθεί (βλ. σχετικά κεφάλαιο 4.15).

3.10.2 Διαχείριση των αποβλήτων του Νοσοκομείου Παίδων Πεντέλης

Ζητήθηκε η διαμεσολάβηση του Συνηγόρου του Πολίτη προκειμένου να επιτευχθεί η σύνδεση της αποχέτευσης του Νοσοκομείου Παίδων Πεντέλης με τον αποχετευτικό αγωγό της Κοινότητας Πεντέλης (υπόθεση 5290/14.6.99). Σύμφωνα με την αναφορά, «εδώ και χρόνια τα νοσοκομειακά απόβλητα του Νοσοκομείου Παίδων Πεντέλης, λόγω παλαιότητας του συστήματος βιολογικού καθαρισμού και κακής ή ανύπαρκτης συντήρησής του και παρά την πρόσφατη περάτωση του αγωγού αποχέτευσης που κατασκευάστηκε αποκλειστικά για το Νοσοκομείο, κυλούν στην πλαγιά προς το ρέμα Κατσουλιέρη...συνεχίζουν τη ροή τους μολύνοντας όλη την περιοχή...».

Με το ίδιο έγγραφο ο ενδιαφερόμενος απευθύνθηκε συγχρόνως και προς τη Διεύθυνση Υγείας και Δημόσιας Υγιεινής της Νομαρχίας Αθηνών, την ΕΥΔΑΠ, καθώς επίσης και στο Γενικό Νοσοκομείο Παίδων Πεντέλης, καταγγέλλοντας ότι «...το μεγάλο αυτό πρόβλημα σας έχει τεθεί υπόψη πολλές φορές, όμως εξακολουθείτε να μη λαμβάνετε κανένα μέτρο, παρά το γεγονός ότι αφορά τη δημόσια υγεία και εμπίπτει στην αρμοδιότητά σας».

Σε αυτοψία που διενήργησε το Τμήμα Υγειονομικού Ελέγχου της Διεύθυνσης Υγείας της Νομαρχίας Αθηνών επιβεβαιώθηκε το περιεχόμενο της αναφοράς και διαπιστώθηκε ότι «... λόγω φραγής του τελικού αποδέκτη του βιολογικού καθαρισμού, καθίστανται επιφανειακά ύδατα ...». Ο Συνήγορος του Πολίτη, σε γραπτές και προφορικές επικοινωνίες με τον αναφερόμενο και με τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες, δηλαδή το Γενικό Νοσοκομείο Παίδων Πεντέλης, την ΕΥΔΑΠ και την Κοινότητα Πεντέλης, επιδίωξε τη συγκεκριμένη και εμπεριστατωμένη ενημέρωσή του για τις σχετικές ενέργειές τους και διαμεσολάβησε προκειμένου να επιστευθεί η ολοκλήρωση της σύνδεσης και η τελική επίλυση του προβλήματος. Από τα απαντητικά έγγραφα των αρμόδιων υπηρεσιών, τα οποία πιστοποιούν την ικανοποίηση του αιτήματος του αναφερομένου, προκύπτει ότι η αντίδρασή τους υπήρξε άμεση.

Επειδή το θεματικό αντικείμενο και οι αρμοδιότητες τόσο της διαχείρισης όσο και της διάθε-

σης των νοσοκομειακών αποβλήτων εντάσσονται στην κατηγορία των θεμάτων υψηλής προτεραιότητας του Συνηγόρου του Πολίτη, η Αρχή, με αφορμή τη συγκεκριμένη αναφορά, θα παρακολουθήσει στενά την τήρηση των προβλεπόμενων διαδικασιών κατά τον χειρισμό συναφών θεμάτων.

3.10.3 Παρέμβαση στη διαχείριση απορριμμάτων και στη χωροθέτηση ΧΥΤΑ Καρδίτσας

Η υπόθεση που αναλύεται παρακάτω (1052/17.11.98) αποτέλεσε αντικείμενο εκτεταμένου πορίσματος του Συνηγόρου του Πολίτη, λόγω της εξαιρετικής σημασίας που παρουσιάζει το ζήτημα για το πληθυσμιακό σύνολο της περιοχής της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Καρδίτσας. Εξάλλου, το σύνολο των ενεργειών της Αρχής, που εκτίθενται εκτενώς στη συνέχεια, αποτελεί υποδειγματική περίπτωση διαμεσολαβητικής παρέμβασης του Συνηγόρου του Πολίτη σε ζήτημα ιδιαίτερου κοινωνικού ενδιαφέροντος.

Συγκεκριμένα, κατατέθηκε αναφορά από την περιοχή του Νομού Καρδίτσας με την οποία αμφισβητούνταν η νομιμότητα της αρ. 30080/5662/27.10.97 απόφασης «προέγκρισης χωροθέτησης» που εκδόθηκε από τη Διεύθυνση Χωροταξίας της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ. Με την ίδια αναφορά, αμφισβητούνταν επίσης και η αρτιότητα της σχετικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ), η οποία τότε εκκρεμούσε στη Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΧΩΔΕ και ουδέποτε εγκρίθηκε. Αντικείμενο της προέγκρισης χωροθέτησης αποτελούσε η έγκριση της επιλογής του Χώρου Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (ΧΥΤΑ) στη θέση Γάμος Ξυνοναρίου του νομού Καρδίτσας. Από τον αναφερόμενο τονίστηκε ο αυξημένος κίνδυνος ρύπανσης του περιβάλλοντος που προέρχεται από την κατασκευή του ΧΥΤΑ στην προτεινόμενη θέση.

Ο Συνήγορος του Πολίτη προέβη στις ακόλουθες ενέργειες: Ειδικοί επιστήμονες της Αρχής επικοινωνήσαν διαδοχικά με τον ενδιαφερόμενο πολίτη, τον Νομάρχη Καρδίτσας, τους δημάρχους Καρδίτσας και Μητρόπολης, τον εισηγητή του νομαρχιακού συμβουλίου, τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες του ΥΠΕΧΩΔΕ, το Υπουργείο Εσωτερικών, καθώς και με επιστήμονες και ερευνητές που έχουν εξειδικευμένες γνώσεις για την εν λόγω περιοχή. Όλοι οι εμπλεκόμενοι κλήθηκαν να γνωστοποιήσουν τις απόψεις τους για το θέμα στον Συνήγορο του Πολίτη.

Από τις σχετικές απαντήσεις φάνηκε ότι ορισμένα ζητήματα δεν είχαν ελεγχθεί στον επιθυμητό βαθμό. Ειδικότερα:

- Δεν είχε ελεγχθεί εάν η εταιρεία που είχε αναλάβει τον σχεδιασμό και τη διαχείριση είχε σύμφωνα με τον νόμο το δικαίωμα να προτείνει και να σχεδιάζει διαχείριση απορριμμάτων στον νομό Καρδίτσας.

- Δεν είχε τηρηθεί η σειρά των διαδικαστικών σταδίων που προέβλεπε η ισχύουσα νομοθεσία (ΚΥΑ 49541/1424/86) για την επιλογή της θέσης, αφού σε καμία φάση του σχεδιασμού δεν υπήρξε απόφαση του νομάρχη για την καταλληλότητα του χώρου.

- Απουσίαζαν τα στοιχεία των γεωτρήσεων που θεωρούνται απαραίτητα για την επαλήθευση των εκτιμήσεων της μελέτης.

Ο Συνήγορος του Πολίτη κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η χορήγηση της προέγκρισης χωροθέτησης από τη Διεύθυνση Χωροταξίας του ΥΠΕΧΩΔΕ συνιστά πράξη κακοδιοίκησης, εφόσον δεν τηρήθηκαν οι προβλεπόμενες νόμιμες διαδικασίες για τον σχεδιασμό διαχείρισης στερεών αποβλήτων και σημειώθηκαν σημαντικές αποκλίσεις από τις διαδικαστικές φάσεις που έχουν θεσπιστεί για την επιλογή θέσης ΧΥΤΑ.

Σε συνέχεια των παραπάνω, κατέστη σαφής η ανάγκη διοργάνωσης σύσκεψης με συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων φορέων και προσώπων και με σκοπό την ανταλλαγή απόψεων και τη συναγωγή συμπερασμάτων για την επίλυση του ζητήματος και την εξεύρεση τρόπου ώστε να αρθεί η διαπιστωθείσα πράξη κακοδιοίκησης. Αντικείμενο της σύσκεψης αποτέλεσαν τα ακόλουθα ζητήματα:

- Η αποσαφήνιση του ισχύοντος νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου του σχεδιασμού διαχείρισης στερεών αποβλήτων, έτσι ώστε να τηρηθούν οι νόμιμες διαδικασίες για την έγκριση καταλληλότητας των προτεινόμενων χώρων εγκατάστασης του ΧΥΤΑ.

- Η δρομολόγηση της, σύμφωνα με τον νόμο, διαδικασίας επιλογής κατάλληλου χώρου έτσι ώστε να εξασφαλίζονται η κοινωνική αποδοχή των κατοίκων και οι όροι προστασίας του περιβάλλοντος και ταυτόχρονα να μη διακυβευθεί η απορρόφηση των κοινοτικών πόρων για την κατασκευή του έργου.

Από την έρευνα που διενεργήθηκε, τις απαντήσεις που δόθηκαν στον Συνήγορο του Πολίτη, τις πληροφορίες που συνελέγησαν και τις απόψεις που διατυπώθηκαν στη σύσκεψη της Λάρισας που έγινε στις 7.4.1999, προέκυψε ότι:

- Οι εμπλεκόμενοι φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι αντίθετοι στην επιλογή της συγκεκριμένης θέσης, για λόγους που αφορούν τόσο την τήρηση των νόμιμων διαδικασιών σχεδιασμού όσο και την πληρότητα της σχετικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

- Δεν είχε τηρηθεί η διαδικασία της πρώτης φάσης του σχεδιασμού, η οποία ολοκληρώνεται με την έγκριση της καταλληλότητας θέσεων από τον νομάρχη. Ωστόσο, η Διεύθυνση Χωροταξίας του ΥΠΕΧΩΔΕ εξακολούθησε να εμμένει στις απόψεις της για τη νομιμότητα της διαδικασίας που ακολουθήθηκε, παρά την αντίθετη θέση που είχε εκφράσει στο αρ. 6361/10.3.1999 έγγραφό της προς τον Συνήγορο του Πολίτη η Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Εσωτερικών. Ο Συνήγορος του Πολίτη κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η απόφαση προέγκρισης χωροθέτησης συνιστά πράξη κακοδιοίκησης επειδή δεν τηρήθηκαν οι προβλεπόμενες για τη χορήγηση της διαδικαστικές φάσεις της κατάρτισης του περιφερειακού σχεδιασμού διαχείρισης στερεών αποβλήτων.

- Έχει επιχειρηθεί επιλεκτική χρήση διατάξεων, προκειμένου να θεμελιωθεί η νομιμότητα των διαδικασιών του σχεδιασμού διαχείρισης. Κατά την κρίση της Διεύθυνσης Χωροταξίας του ΥΠΕΧΩΔΕ, οι διαδικασίες αυτές «διευκολύνουν» την ταχύτερη λήψη των αποφάσεων, πλην όμως δεν διαθέτουν κανένα αξιόπιστο νομικό έρεισμα.

- Ο κίνδυνος να ακυρωθεί ο σχετικός σχεδιασμός και η εκτέλεσή του από το ΣτΕ είναι περισσότερο από ορατός, λόγω των σημαντικών παρατυπιών και παραλείψεων που σημειώθηκαν στην πρώτη φάση του σχεδιασμού.

- Ο Συνήγορος του Πολίτη περιόρισε τη διαμεσολαβητική του αποστολή στην επισήμανση των παραπάνω διαδικαστικών προβλημάτων και των υποδείξεων των εμπλεκόμενων φορέων και ενδιαφερόμενων προσώπων και δεν υπεισήλθε σε ουσιαστικές τεχνικές εκτιμήσεις σχετικά με την επάρκεια των περιβαλλοντικών και χωροταξικών μελετών που υποβλήθηκαν, παρά το γεγονός ότι στον τομέα αυτόν είχαν διαπιστωθεί προβλήματα. Στόχος της παρέμβασής του ήταν:

α) να προκαλέσει νέα διερεύνηση της υπόθεσης από τους αρμόδιους φορείς ώστε να τηρηθεί η αρχή της νομιμότητας,

β) να εξουδετερωθεί ο κίνδυνος της ακύρωσης της όλης διαδικασίας από πιθανή παρέμβαση του ΣτΕ και

γ) να εξασφαλιστούν, με την ορθή τήρηση των προβλεπόμενων διαδικαστικών σταδίων, ευνοϊκότερες προϋποθέσεις για την κοινωνική αποδοχή της θέσης ΧΥΤΑ, όπως αυτή θα προκύψει μετά τον νέο σχεδιασμό που θα καταρτιστεί με πρωτοβουλία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Τέλος, πρέπει να επισημανθεί ότι η διαμεσολάβηση του Συνηγόρου του Πολίτη για την επίλυση των προβλημάτων τα οποία δημιουργήθηκαν από τις πράξεις κακοδιοίκησης που προαναφέρθηκαν υπήρξε επιτυχής, στο μέτρο που με πρωτοβουλία της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης έχουν

ήδη δρομολογηθεί οι διαδικασίες κατάρτισης νέου σχεδιασμού.

Σε συνέχεια των παραπάνω, το Νομαρχιακό Συμβούλιο Καρδίτσας στη συνεδρίαση της 6ης Απριλίου 1999 έλαβε την απόφαση να προβεί η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση σε νέο από μηδενική βάση σχεδιασμό για τη διαχείριση των απορριμμάτων του Νομού Καρδίτσας. Από την πλευρά της, η Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΧΩΔΕ γνωστοποίησε στον Συνήγορο του Πολίτη και στους αρμόδιους φορείς της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης την πρόθεσή της να μην προβεί σε κατ' ουσίαν εξέταση και έγκριση της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, λόγω της διαπίστωσης διαδικαστικών παρατυπιών και της απόφασης για κατάρτιση νέου σχεδιασμού από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Καρδίτσας.

Συμπερασματικά, η διαμεσολάβηση του Συνηγόρου του Πολίτη κρίνεται επιτυχής, εφόσον αφενός μεν το ΥΠΕΧΩΔΕ διαπίστωσε διαδικαστικές παρατυπίες στη χορήγηση της προέγκρισης χωροθέτησης και αφετέρου η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Καρδίτσας δρομολόγησε τις νόμιμες διαδικασίες για την κατάρτιση νέου περιφερειακού σχεδιασμού για τον νομό.

3.10.4 Λειτουργία Σταθμού Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων στον Δήμο Χαλανδρίου

Σύμφωνα με το περιεχόμενο της αναφοράς (υπόθεση 828/3.11.98), χώρος ο οποίος βρίσκεται δίπλα στο γήπεδο Χαλανδρίου χρησιμοποιείται από τον Δήμο Χαλανδρίου Αττικής ως Σταθμός Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ) και ως χώρος στάθμευσης απορριμματοφόρων. Εξάλλου, απορρίμματα προερχόμενα από διάφορες δραστηριότητες του δήμου (κλαδιά, σακούλες από τους καθαρισμούς των δρόμων κ.ά.) απορρίπτονται στον ίδιο χώρο χωρίς καμία προφύλαξη. Μερικές φορές μάλιστα υπάρχουν απορρίμματα διάσπαρτα στο δάπεδο του συγκεκριμένου χώρου. Επισημαίνεται ότι ο χώρος αποτελεί εστία μόλυνσης και ρύπανσης για τη γύρω περιοχή, με όλες τις πιθανές συνέπειες που αυτό συνεπάγεται. Οι προσφεύγοντες κάτοικοι γνωστοποίησαν το γεγονός στον Δήμο Χαλανδρίου, στον νομιάτρο Αγίας Παρασκευής, στην Ελληνική Αστυνομία και στη Νομαρχία Αθηνών (Τομέας Ανατολικής Αττικής, Διεύθυνση Υγείας, Τμήμα Υγειονομικού Ελέγχου), χωρίς όμως να υπάρξει λύση του προβλήματος. Ο Συνήγορος του Πολίτη απευθύνθηκε σε όλες τις αρμόδιες υπηρεσίες του Δήμου Χαλανδρίου και της Νομαρχίας Αθηνών.

Από τη διερεύνηση της υπόθεσης προέκυψε ότι, παρά το γεγονός ότι όλες οι αρμόδιες υπηρε-

σίες διαπιστώνουν το πρόβλημα και ζητούν την επίλυσή του, μόνον ο Δήμος Χαλανδρίου δεν ανταποκρίνεται, ισχυριζόμενος ανυπαρξία του προβλήματος και πάντως αδυναμία αντιμετώπισης. Κατά τη διάρκεια της διερεύνησης πραγματοποιήθηκαν τρεις αυτοψίες και αλληπάλληλες κρούσεις στη νομαρχία και τον δήμο για τη λήψη των μέτρων που προβλέπονται από τη σχετική νομοθεσία (Ν. 1650/86 κ.λπ.). Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν διοικητικές κυρώσεις οικονομικού χαρακτήρα, καθώς και απόφαση του αρμόδιου νομάρχη για απαγόρευση-διακοπή των συγκεκριμένων δραστηριοτήτων, εφόσον ο δήμος δεν συμμορφώνεται με τις υποδείξεις της νομαρχίας. Τα απαιτούμενα μέτρα έπρεπε να ληφθούν άμεσα δεδομένου ότι: (α) το πρόβλημα είναι από μακρού χρόνου γνωστό στον δήμο, (β) οι επανειλημμένες προθεσμίες που έθεσε η νομαρχία παρήλθαν και (γ) τα προβλήματα οξύνονται κατά την εαρινή και θερινή περίοδο.

Ύστερα από τις έντονες προσπάθειες του Συνηγόρου του Πολίτη, η Νομάρχης Αθηνών με την αρ. πρωτ. 24900/5.7.99 απόφασή της διέταξε την «οριστική διακοπή της λειτουργίας Σταθμού Μεταφόρτωσης (ΣΜΑ) του Δήμου Χαλανδρίου» και την άμεση σφράγιση του χώρου. Έως και το τέλος του 1999 ο δήμος δεν είχε λάβει υπόψη όλες τις αποφάσεις και δεν είχε προχωρήσει σε σφράγιση του χώρου, με τον ισχυρισμό ότι χρησιμοποιεί τον χώρο και τα απορρίμματα ως μέσο πίεσης προς το ΥΠΕΧΩΔΕ ώστε να επιτύχει την αναγκαστική απαλλοτρίωση του χώρου. Σημειώνεται ότι με δύο έγγραφα του Συνηγόρου του Πολίτη έχει ζητηθεί και η παρέμβαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας, χωρίς όμως αποτέλεσμα έως τις 31.12.1999, εφόσον σύμφωνα με την προφορική άποψη του γενικού γραμματέα η επιβολή κυρώσεων στον δήμαρχο παρουσιάζεται ως αλυσιτελής και πάντως πολιτικά ανεπιθύμητη.

Κατόπιν αυτών, οι αναφερόμενοι κατέθεσαν μήνυση στον εισαγγελέα. Τα στοιχεία που προκύπτουν από τη διερεύνηση της υπόθεσης υποδεικνύουν ότι ο συγκεκριμένος χώρος λειτουργεί ως σταθμός μεταφόρτωσης απορριμμάτων, χωρίς να έχει την απαιτούμενη άδεια και χωρίς να πληροί τις προϋποθέσεις και τις τεχνικές προδιαγραφές που περιγράφονται στον Ν. 1650/86 και στις ΚΥΑ 69269/90, 69728/96, 114218/97 και 113944/97. Ο χαρακτηρισμός της έκτασης ως ΣΜΑ προέκυψε μάλλον από την παρουσία στον χώρο σημαντικού αριθμού μεγάλων υποδοχέων σκουπιδιών (containers), οι οποίοι διαθέτουν και μηχανισμό συμπίεσης και χρησιμοποιούνται για την προσωρινή αποθήκευση απορριμμάτων, με αποτέλεσμα να δημιουργείται κίνδυνος ρύπανσης του περιβάλλοντος, καθώς και να υποβαθμίζεται ο περιβάλλον χώρος.

Είναι χαρακτηριστικό ότι στη γύρω περιοχή έχει παρατηρηθεί έντονη δυσοσμία και θόρυβος κατά τις ώρες κοινής ησυχίας.

Ενεργοποιώντας τις διατάξεις του ιδρυτικού του νόμου (Ν. 2477/97, άρθρο 10), ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε τη λήψη μέτρων πειθαρχικού χαρακτήρα κατά του δημάρχου. Η υπόθεση έως τις 31.12.1999 παρέμενε εκκρεμής.

3.11 ΖΩΝΕΣ ΑΙΓΙΑΛΟΥ

Τα προβλήματα αυτής της κατηγορίας αναφορών εκκινούν από την έλλειψη διοικητικού καθορισμού του αιγιαλού και εντείνονται όταν το τμήμα του αιγιαλού συνορεύει με οικισμό, ιδιαίτερα αν ο τελευταίος στερείται ρυμοτομικού σχεδίου. Συνέπεια αυτής της κατάστασης είναι η ανάγκη ερμηνείας των ορίων, όπως αυτά προκύπτουν από τα συμβόλαια.

Άλλες κατηγορίες προβλημάτων περιλαμβάνουν τα θέματα που προκύπτουν από την υποχώρηση της ξηράς λόγω διάβρωσης (δεδομένου ότι οι περιπτώσεις αυτές δεν ρυθμίζονται από τον νόμο), καθώς και όσα αφορούν την κατασκευή έργων από την Τοπική Αυτοδιοίκηση, χωρίς να υπάρχουν εγκρίσεις ή ολοκληρωμένες μελέτες.

3.11.1 Έκδοση αδειών οικοδομής σε αιγιαλό

Το Πολεοδομικό Γραφείο Ξυλοκάστρου φέρεται ότι εκδίδει οικοδομικές άδειες, οι οποίες αφορούν ακίνητα που βρίσκονται στον αιγιαλό του οικισμού Καμάρι Κορινθίας, οικισμού που υφίστατο πριν από το 1923 (υπόθεση 1215/17.2.99). Για την έκδοση των αδειών, το πολεοδομικό γραφείο επικαλείται την ύπαρξη υφιστάμενης οικοδομικής γραμμής, χωρίς όμως να τηρεί τις αποστάσεις από τον άξονα της εθνικής οδού. Από την έρευνα της υπόθεσης προέκυψε ότι η πράξη οριοθέτησης αιγιαλού είχε ακυρωθεί για τυπικούς λόγους, ενώ η Κτηματική Υπηρεσία Κορινθίας έχει αρχίσει έλεγχο τίτλων. Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Κορινθίας δεν έχει προβεί στις οφειλόμενες ενέργειες ούτε απάντησε στα επανειλημμένα έγγραφα του Συνηγόρου του Πολίτη. Εξάλλου, το Πολεοδομικό Γραφείο Ξυλοκάστρου δεν ενημέρωσε τον Συνήγορο του Πολίτη για το αποτέλεσμα της αυτοψίας που του ζητήθηκε, ενώ συνεχίζει να εκδίδει οικοδομικές άδειες. Παράλληλα, το Συμβούλιο Χωροταξίας Οικισμού και Περιβάλλοντος Κορινθίας ενέκρινε, σε άλλη περίπτωση, τη συνέχιση των οικοδομικών εργασιών, χωρίς να λάβει υπόψη του τη σχετική νομοθεσία. Εν αναμονή του καθορισμού του αιγιαλού και του ελέγχου των τίτλων από την

αρμόδια κτηματική υπηρεσία, ο Συνήγορος του Πολίτη σύστησε την άμεση διακοπή των οικοδομικών εργασιών, καθώς και της έκδοσης αδειών. Έως τις 31.12.1999 η υπόθεση παρέμενε εκκρεμής.

3.11.2 Διάνοιξη δρόμου στην παραλία Νάξου

Αντικείμενο της αναφοράς αποτελεί η διάνοιξη δρόμου στην παραλία Νάξου, κατά παράβαση του διατάγματος της Ζώνης Οικιστικού Ελέγχου της περιοχής (υπόθεση 4252/20.5.99). Η τοπική κοινότητα και το πολεοδομικό γραφείο ισχυρίζονται ότι ο δρόμος διανοίχθηκε σε προγενέστερο χρόνο, άποψη που δεν συμμερίζονται άλλες υπηρεσίες στις οποίες απευθύνθηκε ο Συνήγορος του Πολίτη. Από τη μελέτη των αεροφωτογραφιών ο Συνήγορος του Πολίτη διαπίστωσε τη διάνοιξη του δρόμου, καθώς επίσης και αντιφάσεις σε έγγραφα και ενέργειες των υπηρεσιών, ενδείξεις παραποίησης εγγράφων από την εμπλεκόμενη κοινότητα και, τέλος, καθυστέρηση σε απαντήσεις προς τον αναφερόμενο αλλά και προς τις άλλες υπηρεσίες. Επειδή η χρηματοδότηση από το Υπουργείο Γεωργίας για τον αγροτουρισμό της περιοχής έχει ως προϋπόθεση την ύπαρξη οδικού δικτύου, ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε έλεγχο από το Υπουργείο Γεωργίας, αφού ενδεχόμενη περαιτέρω καθυστέρηση θα σημάνει και διαγραφή των ποσών που χορηγήθηκαν.

Σε κάθε περίπτωση, το Υπουργείο Γεωργίας δεν απάντησε στο ερώτημα που αφορά το θέμα της χρηματοδότησης. Από τηλεφωνική επικοινωνία του Συνηγόρου του Πολίτη με το υπουργείο διαφάνηκε η πρόθεση να μη θιγούν οι χρηματοδοτούμενες ιδιοκτησίες, ενώ από τις άλλες υπηρεσίες έχουν ληφθεί μη ικανοποιητικές απαντήσεις. Στις 31.12.1999 η υπόθεση εκκρεμούσε (βλ. σχετικά κεφάλαιο 4.16).

3.12 ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΖΗΜΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΙΣ

3.12.1 Αποζημιώσεις πολιτών για καταστροφές από τις πλημμύρες της 25ης και 26ης Μαρτίου 1998 (το θέμα αυτό είχε περιληφθεί και στην *Ετήσια Έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη του έτους 1998*)

Το θέμα των αποζημιώσεων των πολιτών οι οποίοι κατοικούν σε δήμους των βορείων προαστίων της Αθήνας και οι οποίοι επλήγησαν από τις πλημμύρες της 25ης και 26ης Μαρτίου 1998 περιλή-

φθηκε στην *Ετήσια Έκθεση 1998*, στην οποία είχαν επίσης περιληφθεί προτάσεις για νομοθετικές ρυθμίσεις που είχαν ως στόχο την αντιμετώπιση των σχετικών προβλημάτων (υποθέσεις 426/14.10.98, 1495/14.12.98 και 1209/17.2.99). Παρά ταύτα, το θέμα παραμένει ακόμη ανοιχτό, ενώ σημειώνονται εμφανείς καθυστερήσεις τόσο από την πλευρά της Νομαρχίας Αθηνών όσο και από την πλευρά της εποπτεύουσας αρχής της, δηλαδή της Περιφέρειας Αττικής.

Πιο συγκεκριμένα, στην *Ετήσια Έκθεση του 1998* αναφέρεται ότι ο Συνήγορος του Πολίτη έλαβε αναφορές από δύο κατοίκους των βορείων προαστίων οι οποίοι επλήγησαν από τις πλημμύρες της 25ης και 26ης Μαρτίου 1998. Οι πλημμυροπαθείς απευθύνθηκαν αρχικά στη Νομαρχία Αθηνών, η οποία προχώρησε στη συγκρότηση επιτροπών καταγραφής των ζημιών, που όμως συστάθηκαν 15 περίπου ημέρες μετά τις πλημμύρες. Το γεγονός αυτό δημιούργησε έντονα προβλήματα ως προς τη λειτουργία και την αποτελεσματικότητα των επιτροπών. Η αδυναμία των επιτροπών να επιθεωρήσουν τις ζημιές που υπέστησαν τα διαμερίσματα και οι οικοσκευές των πληγέντων αμέσως μετά τις πλημμύρες είχε ως αποτέλεσμα (α) οι ζημιές, τουλάχιστον ως έναν βαθμό, να μην είναι ορατές και (β) οι επιτροπές να αναγκαστούν να περιοριστούν μόνο σε κατ' αρχήν εκτιμήσεις. Όμως, ακόμη και στις περιπτώσεις που έγινε αποτίμηση των ζημιών από τις αρμόδιες επιτροπές, αυτή στηρίχθηκε στις δηλώσεις των αιτουμένων, με αποτέλεσμα η Περιφέρεια Αττικής να μην κάνει δεκτές τις συγκεκριμένες αποτιμήσεις και να επιστρέψει τους φακέλους των πλημμυροπαθών στη Νομαρχία Αθηνών, ζητώντας τη συμπλήρωσή τους.

Προκειμένου να ανταποκριθεί στο αίτημα της Περιφέρειας Αττικής η Νομαρχία Αθηνών ζήτησε από την Περιφέρεια, μόλις στις 15.1.1999, την αποστολή συγκεκριμένων οδηγιών ως προς τον τρόπο αποτίμησης των ζημιών, καθώς επίσης και ως προς τα πιθανά όρια των προβλεπόμενων αποζημιώσεων για αυτοκίνητα, οικοσκευές, κτίρια, βιοτεχνίες και άλλους επαγγελματικούς χώρους. Ύστερα από τρεις απόπειρες διαμεσολάβησης του Συνηγόρου του Πολίτη προς την Περιφέρεια, η τελευταία, με το αρ. 16460 έγγραφο της, απάντησε ότι αδυνατεί να παράσχει οδηγίες στη Νομαρχία Αθηνών και σημείωσε ότι τα ειδικότερα θέματα των αποζημιώσεων-επιχορηγήσεων καθορίζονται με τις εκάστοτε αποφάσεις των συναρμόδιων υπουργών. Ταυτόχρονα, με το αρ. 16151/2.8.99 έγγραφο της η Περιφέρεια Αττικής ζήτησε από τα συναρμόδια υπουργεία να εξετάσουν, κατά λόγον αρμοδιότητας, τη δυνατότητα λήψης τυχόν μέ-

τρων αποκατάστασης των πληγέντων πολιτών της ευρύτερης περιοχής της Νομαρχίας Αθηνών και να δώσουν τις αναγκαίες οδηγίες προκειμένου να προωθηθούν τα συναφή αιτήματα των πολιτών.

Σε συνέχεια των ενεργειών και των προτάσεων του Συνηγόρου του Πολίτη, που περιλήφθηκαν στην έκθεση του για το 1998, ο Πρωθυπουργός ζήτησε με έγγραφο του από τον Υπουργό ΠΕΧΩΔΕ «ενιαίες, σύντομες και αξιόπιστες διαδικασίες αποτίμησης ζημιών (π.χ. από πλημμύρες) με έκδοση υπουργικής απόφασης». Στις 31.12.1999 εκκρεμούσε η εφαρμογή των προταθέντων από τον Συνήγορο του Πολίτη (βλ. σχετικά κεφάλαιο 4.17).

3.13 ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΕΣ ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ

Ο Συνήγορος του Πολίτη έλαβε αναφορές πολιτών με θέμα την τοποθέτηση διαφημιστικών μηνυμάτων, κυρίως φωτεινών, σε κόμβους, πλατείες, κεντρικές αρτηρίες, περίπτερα, οικοδομές, δώματα κ.ά., που βρίσκονται μέσα στα διοικητικά όρια πολλών δήμων της ευρύτερης περιοχής της πρωτεύουσας αλλά και της περιφέρειας Αττικής (υποθέσεις 877/5.11.98, 1902/10.3.99, 5245/11.6.99). Σε ορισμένες περιπτώσεις, η τοποθέτηση γίνεται κατά παράβαση του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας (ΚΟΚ), αλλά και ειδικών νομοθετικών διατάξεων, όπως για παράδειγμα ΠΔ για το ιστορικό κέντρο της Αθήνας κ.λπ. Οι επιπτώσεις από τις τοποθετήσεις αυτές ποικίλλουν. Αφενός ρυπαίνουν αισθητικά τον χώρο και αφετέρου μπορεί να δημιουργήσουν σύγχυση με τις πινακίδες οδικής σήμανσης, με αποτέλεσμα οι τελευταίες να καθίστανται λιγότερο ορατές και συνεπώς αναποτελεσματικές ή να προκαλείται θάμβωση στους οδηγούς που χρησιμοποιούν οδούς στις οποίες έχουν εγκατασταθεί τέτοιες πινακίδες ή, τέλος, να αποσπάται η προσοχή τους, με ευκόλως εννοούμενες συνέπειες για την ασφαλή κυκλοφορία.

Η διερεύνηση των υποθέσεων συνέπεσε με την αντικατάσταση του Ν. 2094/92 (προγενέστερος ΚΟΚ) από τον Ν. 2696/99 (νέος ΚΟΚ), που τέθηκε σε ισχύ από τις 23.5.99. Σύμφωνα με τις διατάξεις του τελευταίου: «...απαγορεύεται η εγκατάσταση οποιασδήποτε πινακίδας, αφίσας, διαγράμμισης ή συσκευής, η οποία μπορεί να δημιουργήσει σύγχυση με πινακίδες σήμανσης, ή με κυκλοφορική διαγράμμιση ή με άλλη συσκευή ρύθμισης της κυκλοφορίας ή να τις καταστήσει λιγότερο ορατές ή αποτελεσματικές ή να προκαλέσει θάμβωση στους χρήστες της οδού και γενικά να αποσπάσει την προσοχή τους κατά τρόπο που μπορεί να έχει δυσμενή επίδραση στην ασφάλεια της κυκλοφορίας» (άρθρο 10, παράγρ. 9). Επιπλέον (άρθρο 11, παράγρ. 1), «...απαγορεύεται κάθε διαφή-

μοση που πραγματοποιείται με οποιονδήποτε τρόπο και μέσο, στα εκτός κατοικημένης περιοχής τμήματα των χαρακτηρισμένων εθνικών και επαρχιακών οδών και σε ζώνες μέχρις εκατόν πενήντα μέτρων (150) και από τις δύο πλευρές του άξονα των οδών αυτών και είναι ορατή από τους χρήστες των οδών. Η παραπάνω ζώνη απαγόρευσης περιορίζεται στα σαράντα (40) μέτρα και από τις δύο πλευρές του άξονα των ανωτέρω τμημάτων εθνικών και επαρχιακών οδών, που διέρχονται μέσα από κατοικημένη περιοχή, αν το επιτρεπόμενο όριο ταχύτητας στα τμήματα αυτά είναι ανώτερο των 70χλμ/ώρα...».

Η «δειγματοληπτική έρευνα» της Αρχής σε δήμους της Αττικής οδήγησε στο συμπέρασμα ότι τα συλλογικά όργανα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης βρίσκονται εν αναμονή του προβλεπόμενου από τον ΚΟΚ καθορισμού των οδών που θα ενταχθούν στο πρωτεύον αστικό δίκτυο και θα λάβουν τον αντίστοιχο χαρακτηρισμό με αποφάσεις του Υπουργείου Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων. Στις διαπιστώσεις δεν περιλαμβάνονται οι περιπτώσεις δήμων που αρνούνται την ύπαρξη παράβασης νόμου κατά την τοποθέτηση πινακίδων, καθώς και του Δήμου Αθηναίων, ο οποίος, σύμφωνα με έγγραφό του προς τον Συνήγορο του Πολίτη, σκοπεύει να προβεί σε σταδιακή αντικατάσταση των μεγάλων φωτεινών διαφημίσεων, με άλλες βελτιωμένης αισθητικής μορφής, που θα τοποθετηθούν κατ' ακολουθίαν των διατάξεων του Ν. 2696/99 και των υποδείξεων της τροχαίας.

Σημειώνεται ότι τη λογική της αναμονής του προβλεπόμενου από τον ΚΟΚ καθορισμού των οδών που θα ενταχθούν στο πρωτεύον αστικό δίκτυο ακολούθησε και η διαμεσολάβηση του Συνηγόρου του Πολίτη. Έως τις 31.12.1999 οι αναφορές 877/98 και 1902/99 παρέμεναν εκκρεμείς.

Υποπερίπτωση του ίδιου θέματος αποτελεί και η τοποθέτηση διαφημιστικών μηνυμάτων στα ηλεκτροκίνητα λεωφορεία του ΗΛΠΑΠ. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της τοποθέτησης διαφημιστικού μηνύματος (σύμφωνα με τον ειδικό Ν. 1491/84, άρθρο 6 «μέτρα για τη διευκόλυνση της διακίνησης των ιδεών, τον τρόπο διενέργειας της εμπορικής διαφήμισης, την ενίσχυση της αποκέντρωσης και άλλες διατάξεις») το οποίο κάλυπτε τα παράθυρα λεωφορείου, με αρνητικές επιπτώσεις για την αισθητική του οχήματος, την ψυχολογία των επιβατών, την ύπαρξη ικανοποιητικής ορατότητας, αλλά και τον αερισμό του οχήματος. Ύστερα από μεσολάβηση του Συνηγόρου του Πολίτη προς στους αρμόδιους δήμους και τον ΗΛΠΑΠ, υπηρεσία του τελευταίου παρέσχε τη διαβεβαίωση ότι μετά τη δοκιμαστική περίοδο οι διαφημίσεις θα καλύπτουν πλέον μόνο το σταθερό μέ-

ρος των υαλοπινάκων και όχι όλο το ύψος τους, ενώ θα ληφθεί μέριμνα ώστε να μην εμποδίζεται ο αερισμός του οχήματος.

3.14 ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΡΓΑ

3.14.1 Οφειλόμενη αμοιβή για έργο

Σύμφωνα με το περιεχόμενο της αναφοράς (υπόθεση 331/9.10.98), το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών δεν κατέβαλε στον αναφερόμενο την οφειλόμενη αμοιβή, για έργο που είχε υλοποιήσει, και την οποία δικαιούνταν με βάση τελεσιδικές δικαστικές αποφάσεις.

Η διαμεσολάβηση του Συνηγόρου του Πολίτη για την επίλυση του προβλήματος αυτού υπήρξε συνεχής και επίμονη. Προς τον πρύτανη του Γεωργικού Πανεπιστημίου όσο και προς τις υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας, που είναι αρμόδιες για την προώθηση της διαδικασίας έγκρισης του οφειλόμενου χρηματικού ποσού, απεστάλησαν έντεκα έγγραφα, ενώ υπήρξαν και επανειλημμένες τηλεφωνικές επικοινωνίες. Τελικό αποτέλεσμα αυτών των προσπαθειών ήταν η αποδοχή από το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών της πρότασης του Συνηγόρου του Πολίτη, το οποίο και κάλεσε τον αναφερόμενο να εισπράξει τα οφειλόμενα. Σημειώνεται, πάντως, ότι ο πρύτανης του Γεωργικού Πανεπιστημίου δεν απάντησε σε οκτώ διαδοχικά έγγραφα του Συνηγόρου του Πολίτη και αντέδρασε μόνο στο ένατο έγγραφο της Αρχής, στέλνοντας στον Συνήγορο του Πολίτη τον νομικό σύμβουλο του πανεπιστημίου.

3.15 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

3.15.1 Γενικά συμπεράσματα

Οι προαναφερθείσες σημαντικότερες υποθέσεις, με θετική, αλλά πιο συχνά αρνητική έκβαση, έχουν παρουσιαστεί με γνώμονα τη γενικότερη και λυσιτελή αντιμετώπισή τους. Για την κατηγορία των αρνητικών εκβάσεων, αυτό σημαίνει την παρουσίαση προτάσεων για νομοθετικές και οργανωτικές ρυθμίσεις, ικανών να συμβάλουν στην αντιμετώπιση των σχετικών προβλημάτων. Οι προτάσεις αυτές διατυπώνονται στην επόμενη, τελευταία, ενότητα της έκθεσης του Κύκλου Ποιότητας Ζωής. Από όσα εκτέθηκαν ήδη, είναι προφανές ότι οι υποθέσεις του Κύκλου χαρακτηρίζονται από πολυπλοκότητα, έχουν όμως και διάφορα κοινά γνωρίσματα, με αποτέλεσμα οι αναγκαίες οργανωτικές και νομοθετικές ρυθμίσεις να συμφύονται.

Από τη διερεύνηση των αναφορών που ασχόλησαν τον Κύκλο, διαπιστώθηκε ότι τα περισσότερα και σημαντικότερα ζητήματα, στη λύση των οποίων καλείται να συμβάλει ο Συνήγορος του Πολίτη, αφορούν την αυθαίρετη δόμηση και την καταστροφή του περιβάλλοντος και έχουν ως κύρια γενεσιουργό αιτία πρακτικές της κρατικής διοίκησης και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Είναι χαρακτηριστικό και φαίνεται με σαφήνεια στην παρατεθείσα περιπτώσιολογία ότι μεγάλος αριθμός υποθέσεων παραμένει εκκρεμής για ιδιαίτερα μεγάλο χρονικό διάστημα και/ή στο διηνεκές, αφού οι εμπλεκόμενες δημόσιες υπηρεσίες (με κυριότερες εκείνες της πολεοδομίας) προβάλλουν νομιμοφανείς λόγους προκειμένου να μην εφαρμοστούν τα προβλεπόμενα από την ισχύουσα νομοθεσία.

Τα συνδεδεμένα μεταξύ τους προβλήματα που διαπιστώθηκαν συνοψίζονται στα εξής:

- εσοκεμμένη καθυστέρηση νόμιμων διαδικασιών,
- ασάφεια του νομικού πλαισίου λόγω αντιφατικών διατάξεων ή διατάξεων που καταλήγουν να ευνοούν τους αυθαιρετούντες,
- ουσιαστικά ανενεργός μηχανισμός για τον έλεγχο και τη θεραπεία των παρανομιών, καθώς και χρονοβόρα και στην πράξη αναποτελεσματική παρέμβαση της δικαιοσύνης, της οποίας οι αποφάσεις συστηματικά αγνοούνται από τη διοίκηση,
- κατά καιρούς, μαζική εκ των υστέρων νομιμοποίηση αυθαίρετων κτισμάτων.

Τα προβλήματα αυτά έχουν ως συνέπεια την παγίωση της κοινής πεποίθησης ότι η νόμιμη οδός δεν οδηγεί στην προώθηση των υποθέσεων των πολιτών, ενώ αντίθετα ενισχύεται η πεποίθηση ότι η παράνομη συναλλαγή οδηγεί σε γρήγορο πέρας των εκκρεμοτήτων, με παράκαμψη τυχόν ενοχλητικών περιορισμών του νόμου. Το αβίαστο συμπέρασμα είναι ότι η παρανομία επιβραβεύεται, με αποτέλεσμα να ενισχύεται ο όγκος των τετελεσμένων και, συνεπώς, μη θεραπεύσιμων καταστάσεων. Η κατάσταση που περιγράφηκε έλκει την προέλευσή της από συγκεκριμένες δομικές αδυναμίες του κρατικού μηχανισμού και αυτού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η περιγραφή των οποίων επιχειρείται με τη διατύπωση των ακόλουθων διαπιστώσεων:

- Η έλλειψη προγραμματισμού και κοινής πολιτικής, σε περιπτώσεις που σε μια υπόθεση εμπλέκονται περισσότεροι από έναν φορείς, έχει ως αποτέλεσμα η ίδια εργασία να επαναλαμβάνεται, με κόστος χρόνου και χρημάτων, χωρίς δυνατότητα αξιοποίησης από άλλη υπηρεσία. Η μη καθιέρωση προδιαγραφών σε περιπτώσεις που αφορούν τεχνικά θέματα καθιστά προβληματική την αξιοπιστία των στοιχείων και την αξιοποίησή

τους, αφού δεν παρέχεται δυνατότητα διαχρονικής σύγκρισής τους.

- Η οργάνωση των υπηρεσιών καταλήγει να στηρίζεται μόνο στην καλή διάθεση των προϊσταμένων, χωρίς ενιαία αντιμετώπιση και κοινό τρόπο οργάνωσης σε ομοειδείς υπηρεσίες (π.χ. μηχανοργάνωση, έλλειψη ενδοεπικοινωνίας κ.λπ.).

- Η έλλειψη προσωπικού, ιδίως εξειδικευμένου, δημιουργεί καθυστερήσεις στη διεκπεραίωση των υποθέσεων. Η ορθολογική οργάνωση και κατανομή του προσωπικού θα συμβάλει καθοριστικά στην αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών. Τέλος, οι χαμηλοί μισθοί, σε σχέση με τον όγκο και τη σοβαρότητα της εργασίας, αποτελούν εργασιακό αντικίνητρο και ενθαρρύνουν τον δεκασμό.

Οι παραπάνω συνολικές διαπιστώσεις εξειδικεύονται ως εξής:

Επισημαίνεται:

- η έλλειψη κωδικοποίησης της νομοθεσίας, αλλά και η αποδυνάμωση νόμων με την έκδοση εγκυκλίων που αναιρούν το περιεχόμενο του νόμου, καθώς και η παράλειψη ή καθυστέρηση, που παρατηρείται στην έκδοση των προβλεπόμενων προεδρικών διαταγμάτων και
- η ύπαρξη αντικρουόμενων νομικών πλαισίων (π.χ. διαφορετικά ΠΔ που αφορούν την ίδια περιοχή), τα οποία καλλιεργούν ασάφεια όσον αφορά την ισχύουσα νομοθεσία και επιτρέπουν επιλογές κατά το δοκούν.

Είναι συχνά εμφανής:

- η άγνοια της νομοθεσίας και η ελλιπής ενημέρωση των περιφερειακών υπηρεσιών από την κεντρική διοίκηση και
- η θέσπιση αντιφατικών κανόνων δικαίου

Παρατηρούνται τα ακόλουθα:

- η μη ταυτόχρονη ολοκλήρωση διαδικασιών που αφορούν το ίδιο θέμα, όπως για παράδειγμα ο χαρακτηρισμός έκτασης ως οικολογικά ενδιαφέρουσας, χωρίς να έχουν οριστικοποιηθεί τα όρια της περιοχής αυτής,
- η για χρηματοδοτικούς λόγους ένταξη εκτάσεων σε ζώνες ειδικών προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χωρίς τήρηση των σχετικών προβλεπόμενων δεσμεύσεών τους,
- η ελλιπής ενημέρωση των πολιτών για τις διαδικασίες που απαιτούνται σε κάθε περίπτωση,
- η επιβολή των προβλεπόμενων κυρώσεων καθυστερεί είτε λόγω πραγματικής αδυναμίας των υπηρεσιών είτε λόγω παρεμβάσεων της πάσης φύσεως πολιτικής λειτουργίας. Το φαινόμενο αυτό είναι ιδιαίτερα έντονο στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

- η πρόθυμη ανταπόκριση των υπηρεσιών σε περιπτώσεις κατά τις οποίες οι ενδιαφερόμενοι παρουσιάζουν ελαττωμένη δυνατότητα διατύπωσης των αιτημάτων τους ή κατοικούν σε περιοχή διαφορετική από εκείνη την οποία αφορά η εμπλοκή της δημόσιας υπηρεσίας δεν παρίσταται ως δεδομένη.

Για τους λόγους αυτούς:

- η αναστροφή των παραπάνω αρνητικών φαινομένων επιβάλλει τη ριζική αναμόρφωση της κρατούσας νοοτροπίας που επιτρέπει την αθέμιτη παρέμβαση δημάρχων, νομαρχών, περιφερειαρχών και υπουργών προς την κατεύθυνση της μη εφαρμογής διοικητικών ή δικαστικών αποφάσεων. Η πρακτική αυτή ενθαρρύνεται και από τη συστηματική παράλειψη των αρμόδιων φορέων να ασκήσουν ουσιαστικό πειθαρχικό έλεγχο στις εμπλεκόμενες υπηρεσίες. Άλλωστε, έχει ήδη επισημανθεί η ανάγκη λυσιτελούς αντιμετώπισης των μεγάλων ομάδων θεμάτων σε ανώτατο επίπεδο.

3.15.2 Παρατηρήσεις για τη δυνατότητα συμμετοχής της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην άσκηση περιβαλλοντικής πολιτικής

Στόχος του ιδρυτικού νόμου του Συνηγούρου του Πολίτη (Ν. 2477/97, άρθρο 4, παράγρ. 2) είναι να αναδείξει ότι οι πρακτικές της κεντρικής διοίκησης και ιδιαίτερα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης συντελούν συχνά στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος, γεγονός που θα τονιστεί εκτενώς στην ήδη συντασόμενη ειδική έκθεση για τους ΟΤΑ.

Πράγματι, η εγγραφή των περιβαλλοντικών και χωροταξικών ζητημάτων στην πολιτικοδιοικητική διάταξη των προτεραιοτήτων αποτελεί σχετικά πρόσφατο φαινόμενο στην Ελλάδα και συνδέεται, πρωτίστως, με την αυξανόμενη ευαισθητοποίηση της διεθνούς κοινότητας στο πεδίο αυτό. Ωστόσο, παρατηρείται το εξής παράδοξο φαινόμενο: από τη μια πλευρά, η διαχείριση του χώρου και του περιβάλλοντος αναγορεύεται σε αυτοτελές αντικείμενο της δημόσιας δράσης και διακηρύσσεται η ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών παραμέτρων σε όλους τους τομείς της κρατικής πολιτικής. Από την άλλη, οι αναπτυξιακές πρωτοβουλίες συρρικνώνουν, στην πράξη, την περιβαλλοντική πολιτική, οδηγώντας σε μια μινυμαλιστική εφαρμογή των σχετικών προστατευτικών κανόνων δικαίου.

Ιδιαίτερα αποκαλυπτική, από την άποψη αυτή, είναι η περίπτωση της κατάρτισης μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων και της έγκρισης των περιβαλλοντικών όρων. Αντί να αποτελούν απλό τεχνικό εργαλείο πρόβλεψης των δυνητικά δυσμενών επιπτώσεων στο περιβάλλον, οι μελέτες περι-

βαλλοντικών επιπτώσεων χρησιμεύουν συχνά ως το άλλοθι της περιβαλλοντικής πολιτικής, υποκαθιστώντας μια τεχνική προσέγγιση στην πολύπλοκη κοινωνικοπολιτική αξιολόγηση, που εξ ορισμού προϋποθέτουν οι περιβαλλοντικές παρεμβάσεις. Η εμφάνιση φαινομένων, όπως η εκ των υστέρων σύνταξη της μελέτης, η ανεπαρκής γνώση του μελετητή, η αδυναμία ποσοτικής και ποιοτικής αναγωγής των επιπτώσεων στο περιβάλλον, καθώς και η εξάντληση των ορίων της γραφειοκρατίας κατά τη διαδικασία έγκρισης απλώς επιβεβαιώνουν την αδυναμία των μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων να καλύψουν τα κενά της περιβαλλοντικής πολιτικής. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της αρ. 3989/14.5.99 αναφοράς για την κατασκευή ανισόπεδου κόμβου σε τμήμα της εθνικής οδού Αρχαίας Ολυμπίας-Τρίπολης. Η αοριστία και η ασάφεια της μελέτης αποτελούν στην προκειμένη περίπτωση την κύρια αιτία των αντιδράσεων των κατοίκων, με αίτημα την τροποποίηση της χάραξης του άξονα της αρτηρίας.

Στα παραπάνω χαρακτηριστικά της περιβαλλοντικής και χωροταξικής πολιτικής προστίθενται φαινόμενα πολυδιάσπασης των κρατικών φορέων της περιβαλλοντικής και χωροταξικής διοίκησης, καθώς και η απουσία ενιαίου πλαισίου και κριτηρίων, για την κατάρτιση του κεντρικού σχεδιασμού και, γενικότερα, για τις δημόσιες παρεμβάσεις στον χώρο και στο περιβάλλον. Τα προβλήματα της πολυδιάσπασης και του κατακερματισμού των διοικητικών αρμοδιοτήτων εμφανίζονται ιδιαίτερα οξυμένα στον τομέα της εγκατάστασης και της λειτουργίας των οχλουσών μονάδων. Στον τομέα αυτόν, η πολυνομία και ο τεμαχισμός των διοικητικών ενεργειών οδηγούν σε άνισες και ανομοιογενείς ρυθμίσεις και καταστάσεις, γεγονός που επιβάλλει την αναμόρφωση του πλαισίου, προς την κατεύθυνση της θέσπισης ενός ενιαίου τύπου άδειας για τη δημιουργία τέτοιων εγκαταστάσεων. Ενδεικτική στο σημείο αυτό είναι η περίπτωση των ΧΥΤΑ Καρδίτσας, όπου, όπως παρουσιάστηκε προηγουμένως, εντοπίστηκε παράκαμψη διαδικαστικών σταδίων για τη χορήγηση άδειας εγκατάστασης.

Πρέπει να επισημανθεί ότι, στον τομέα της οικιστικής ανάπτυξης, ο κεντρικός πολεοδομικός σχεδιασμός κινδυνεύει συχνά να ακυρωθεί στην πράξη, δεδομένου ότι σπάνια προγραμματίζεται η εφαρμογή του σε συσχετισμό με τους διαθέσιμους πόρους. Είναι ιδιαίτερα συχνό το φαινόμενο αντί να επιχειρείται μια εκ των προτέρων χρηματοοικονομική εκτίμηση του κόστους εφαρμογής του σχεδιασμού να ακολουθείται η αντίστροφη, και εν πολλοίς ανορθολογική, διαδικασία, δηλαδή πρώτα να σχεδιάζονται για παράδειγμα οι οικιστικές επε-

κτάσεις και στη συνέχεια να αναζητούνται προς κάθε κατεύθυνση οι απαιτούμενοι πόροι ή να εξετάζονται οι διαθέσιμες πηγές εσόδων για την υλοποίησή τους.

Αποτελεί αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι στην Ελλάδα ο σχεδιασμός της οικιστικής ανάπτυξης πραγματοποιήθηκε, ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του '50, υπό την ισχυρή πίεση των κοινωνικών αιτημάτων για αξιοποίηση της ατομικής ιδιοκτησίας και ιδίως της μικροϊδιοκτησίας. Το αίτημα των οικιστικών επεκτάσεων και οι διεκδικήσεις για ένταξη στα σχέδια πόλης είχαν τις περισσότερες φορές ως κύριο αποδέκτη την Τοπική Αυτοδιοίκηση, η οποία είχε και την πρωτοβουλία κίνησης των νόμιμων διαδικασιών και την ευθύνη της διατύπωσης των σχετικών προτάσεων προς την κεντρική διοίκηση. Παρά την ανυπαρξία τεχνικών υπηρεσιών και την αδυναμία της να ανταποκριθεί στις οικονομικές επιβαρύνσεις που συνεπάγονταν οι οικιστικές επεκτάσεις, η Τοπική Αυτοδιοίκηση προώθησε τα αιτήματα πολιτών, λειτουργώντας απλά ως μίαντας μεταβίβασης και ως μοχλός διεκδίκησής τους.

Τα αποτελέσματα αυτής της διαδικασίας είναι γνωστά. Η επέκταση των οικισμών προσαρμοζόταν στην ήδη διαμορφωμένη ιδιοκτησιακή και πολεοδομική κατάσταση, οι κοινόχρηστοι και κοινωφελείς χώροι καταλάμβαναν ελάχιστο ποσοστό στο σύνολο του σχεδίου πόλης, η φυσική μορφολογία του εδάφους και οι υψομετρικές καμπύλες αλλοιώνονταν βίβαντα, ενώ η απουσία τεχνικοοικονομικών, αναπτυξιακών και περιβαλλοντικών μελετών έχει αφήσει παντού ανεξίτηλα ίχνη, τα οποία είναι ιδιαίτερα ορατά στη συντελεσθείσα καταστροφή του περιβάλλοντος και της γεωργικής γης, στην αποψίλωση των δασών και στην υποβάθμιση των ακτών. Χαρακτηριστική περίπτωση αυτής της πρακτικής είναι η προσχηματική επίκληση ύπαρξης οικισμού στον Άγιο Στέφανο Αττικής πριν από το 1923, περίπτωση που αναφέρθηκε σε άλλη ενότητα της παρούσας έκθεσης.

Η διεύρυνση και η αναβάθμιση του ρόλου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με την κατοχύρωση της συμμετοχής της στις διαδικασίες κατάρτισης και υλοποίησης του σχεδιασμού (Ν. 947/79 και Ν. 1337/83), δημιούργησαν αυξημένες απαιτήσεις και προσδοκίες ως προς την αποτελεσματικότητα της ενεργοποίησής της στους παραπάνω τομείς. Όμως, οι προσδοκίες αυτές, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά το επίπεδο της κατάρτισης του πολεοδομικού σχεδιασμού, σπάνια συνοδεύθηκαν από την ουσιαστική συμβολή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην αποτελεσματική διαχείριση των προβλημάτων.

Ωστόσο, ακόμη και με το νέο καθεστώς της

συμμετοχής της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ν. 1337/83) στην υλοποίηση της πολεοδομικής μελέτης και της πράξης εφαρμογής, τα προβλήματα παρέμειναν. Ενδεικτικά αναφέρουμε την προβληματική συνεργασία των Οργανισμών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με τις πολεοδομικές υπηρεσίες τόσο στα τεχνικά ζητήματα για την κατάρτιση και την υλοποίηση της πολεοδομικής μελέτης (ανάθεση και εποπτεία της μελέτης, διευκρίνιση ιδιοκτησιακού καθεστώτος κ.λπ.) όσο και στα ζητήματα της ουσιαστικής προώθησης των πράξεων εφαρμογής, μέσα από συμμετοχικές διαδικασίες ή τη δημιουργία νέων ειδικών υπηρεσιών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα του προβλήματος αυτού είναι η περίπτωση της έκδοσης μεμονωμένων πράξεων εφαρμογής, στα Περιβόλια Ρεθύμνης, πρακτική που οδήγησε σε αδιέξοδο και κατέστησε αναγκαία τη διαμεσολάβηση του Συνηγόρου του Πολίτη, προκειμένου να επιτευχθεί συστηματική και αξιόπιστη συνεργασία μεταξύ δήμου και Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.

Ο διατομεακός χαρακτήρας και η γεωγραφική διασπορά των προβλημάτων που σχετίζονται με τη διοίκηση του χώρου και του περιβάλλοντος καθιστούν αναγκαία τη θέσπιση διαδικασιών συμμετοχής και παρέμβασης των πολιτών στην άσκηση της περιβαλλοντικής και χωροταξικής πολιτικής. Στην περίπτωση, μάλιστα, του Ν. 1337/83, η ενεργός συμμετοχή των άμεσα ενδιαφερόμενων κατοίκων στην κατάρτιση και την εφαρμογή του πολεοδομικού σχεδιασμού λογίζονταν ως η βασική εγγύηση της κοινωνικής αποδοχής των παρεμβάσεων στον χώρο. Κατά την αντίληψη που συνέχει τη θεώρηση αυτή, οι οικιστικές ανάγκες δεν πρέπει να καθορίζονται με αυστηρά τεχνοκρατικά και απρόσωπα κριτήρια, αλλά σε συνάρτηση με τις πραγματικές και βιωμένες ανάγκες των κατοίκων και υπό τον άμεσο κοινωνικό και δημοκρατικό έλεγχο των συμμετεχόντων. Στην πραγματικότητα όμως, οι θεσμοί κοινωνικής συμμετοχής, όπως τα συνοικιακά συμβούλια και οι πολεοδομικές επιτροπές γειτονιάς, δεν μπόρεσαν να λειτουργήσουν ως όργανα άμεσου κοινωνικού ελέγχου. Στις περισσότερες, μάλιστα, περιπτώσεις, η «συμμετοχή» των κατοίκων εξαντλείται στην υποβολή ενστάσεων κατά της πολεοδομικής μελέτης ή της πράξης εφαρμογής. Η πληθώρα των αναφορών που κατατέθηκαν στον Συνήγορο του Πολίτη σχετικά με την έγκριση και τη διόρθωση της πράξης εφαρμογής για την πολεοδομική ενότητα του Πόρτο Ράφτη, αποτελεί μόνο μία από τις περιπτώσεις που καθημερινά εξετάζει ο Συνήγορος του Πολίτη στο πλαίσιο αυτό.

Οι δημόσιες παρεμβάσεις για την προστασία του περιβάλλοντος, ενώ τις περισσότερες φορές θί-

γουν συγκεκριμένα και ιδιαίτερα ισχυρά και οργανωμένα οικονομικά συμφέροντα, στην πράξη συνεπάγονται διάχτυα και μη εξατομικευμένα οφέλη για το κοινωνικό σύνολο. Κατά συνέπεια, η κοινωνική κινητοποίηση εν όψει της προώθησης τέτοιας πολιτικής είναι σχετικά χαμηλή. Στο σημείο αυτό η συμβολή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης μπορεί να αποβεί καθοριστική. Η συμβολή αυτή μπορεί να επιτευχθεί με την επιδίωξη δημιουργίας σταθερών μηχανισμών διασύνδεσης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με περιβαλλοντικές οργανώσεις, που θα έχουν ως στόχο την προώθηση και τη διαμόρφωση κοινών προσεγγίσεων και προτάσεων σε ζητήματα περιβαλλοντικής διοίκησης.

Τόσο ως παράγοντας ανάπτυξης της περιβαλλοντικής συνείδησης και κινητοποίησης όσο και ως φορέας εξειδικευμένης οικολογικής γνώσης, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις μπορούν να προσφέρουν διαρκή κοινωνική υποστήριξη και σταθερή νομιμοποιητική βάση στις πρωτοβουλίες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Μια τέτοια εξέλιξη θα συνέβαλε στη σταδιακή μείωση και, εν τέλει, άρση της αδράνειας που συχνά χαρακτηρίζει την Τοπική Αυτοδιοίκηση στα θέματα του περιβάλλοντος.

4. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΩΝ ΡΥΘΜΙΣΕΩΝ ΑΝΑ ΦΟΡΕΑ

Το κεφάλαιο που ακολουθεί περιέχει σειρά οργανωτικών και νομοθετικών προτάσεων για ποικίλα θέματα που άπτονται των αρμοδιοτήτων του Κύκλου Ποιότητας Ζωής. Οι προτάσεις αυτές έχουν ενταχθεί, κατά τρόπο συστηματικό, στα υποκεφάλαια που ακολουθούν, χωρίς να διαφοροποιούνται σε δύο διακριτές κατηγορίες (νομοθετικές και οργανωτικές ρυθμίσεις). Στην επιλογή αυτή οδήγησε τόσο η ιδιαίτερη φύση των ζητημάτων που αποτελούν αντικείμενο των αναφορών που υποβάλλονται στον Κύκλο όσο, και ιδίως, η σαφής επίγνωση ότι, συχνότατα, η δημιουργία ή/και η διατήρηση καταστάσεων παρανομίας στον χώρο των αρμοδιοτήτων του προκύπτει όχι από την έλλειψη της αναγκαίας νομοθεσίας, αλλά από τη μη εφαρμογή της ήδη ισχύουσας. Κατά συνέπεια, η θεραπεία των αναφερόμενων καταστάσεων απαιτεί τον συνδυασμό περισσότερο παρά τον διαχωρισμό των προτεινόμενων παρεμβάσεων.

4.1 ΥΠΕΧΩΛΕ - ΜΕΜΟΝΩΜΕΝΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Με αφορμή την υπόθεση των Μεμονωμένων Πράξεων Εφαρμογής (ΜΠΕ) του σχεδίου πόλεως

από τη Νομαρχία Ρεθύμνης (βλ. σχετικά κεφάλαιο 3.2.2), καθίσταται αναγκαία: (α) η αποσαφήνιση του νομικού πλαισίου που διέπει τη σύνταξη των ΜΠΕ ή, διαφορετικά, της «τμηματικής κύρωσης» της ενιαίας πράξης εφαρμογής και (β) η δρομολόγηση των νόμιμων διαδικασιών για την επίλυση των προβλημάτων που έχουν δημιουργηθεί από τη σύνταξη των ΜΠΕ ή, διαφορετικά, την «τμηματική κύρωση». Στόχος και των δύο είναι να εξασφαλιστούν συγχρόνως η κοινωνική αποδοχή των κατοίκων και η τήρηση της αρχής της νομιμότητας. Με αυτά τα δεδομένα, ο Συνήγορος του Πολίτη

προτείνει τις ακόλουθες δύο εναλλακτικές διαδικασίες:

α) Τροποποίηση του ΠΔ 26.7.86 (ΦΕΚ Δ' 792/ 9.9.86) με το οποίο εγκρίθηκε η πολεοδομική μελέτη και υπήχθη η περιοχή Περιβολίων, ως οικισμός που υπήρχε πριν από το 1923, στις ρυθμίσεις του Ν. 1337/83, άρθρο 13. Για την τροποποίηση του παραπάνω ΠΔ, ο Δήμος Ρεθύμνης ανέλαβε τη δέσμευση να κινήσει την κατά νόμον προβλεπόμενη διαδικασία και να θέσει το ζήτημα για τη λήψη ή μη σχετικής απόφασης από το Δημοτικό Συμβούλιο Ρεθύμνης. Ως προϋπόθεση αυτής της διαδικασίας τέθηκε η προηγούμενη διερεύνηση του ύψους των οικονομικών υποχρεώσεων που θα αναλάμβανε ο δήμος στην περίπτωση εφαρμογής του καθεστώτος που ορίζει το ΝΔ 17.7.1923, για τη διαμόρφωση των κοινόχρηστων και κοινωφελών χώρων.

β) Στην περίπτωση που δεν τελεσφορήσει η προαναφερθείσα προκρινόμενη λύση και δεν ληφθεί η σχετική απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, τότε προτείνεται να ληφθούν τα εξής μέτρα:

- Καταγραφή και ομαδοποίηση των τεχνικών και ιδιοκτησιακών προβλημάτων που έχουν ανακύψει από την τμηματική κύρωση της ενιαίας πράξης εφαρμογής. Αυτές οι εργασίες θα ανατεθούν στο μελετητικό γραφείο που ανέλαβε την εκπόνηση της συνολικής πράξης εφαρμογής και, σε περίπτωση άρνησής του, σε μελετητικό γραφείο που θα επιλεγεί από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, με τη σύμφωνη γνώμη του «Εκπολιτιστικού Συλλόγου Περιβολίων».

- Εκ νέου ανάρτηση της ενιαίας πράξης εφαρμογής, που έχει ήδη συνταχθεί και παραδόθηκε το 1993, και τήρηση της διαδικασίας υποβολής των ενστάσεων από την πλευρά των ενδιαφερομένων. Η αποδοχή ή μη των ενστάσεων θα οδηγήσει στη διόρθωση της ενιαίας πράξης εφαρμογής και στην ενδεχόμενη τροποποίηση των ήδη κυρωμένων ΜΠΕ. Για τη διόρθωση της ενιαίας πράξης εφαρμογής θα υποβληθούν εκ νέου οι δηλώσεις ιδιοκτησίας, θα συνυπολογιστούν οι κοινόχρηστοι χώ-

ροι και θα ληφθεί υπόψη η πιθανή ύπαρξη κληροτεμαχίων.

- Ύστερα από σχετική δέσμευση του νομάρχη, μη σύνταξη και κύρωση ΜΠΕ για την περιοχή Περιβολίων, για χρονικό διάστημα ενός τριμήνου από τις 15.7.99. Στην περίπτωση που μέσα στα χρονικά αυτά περιθώρια δεν έχουν κινηθεί οι παραπάνω διαδικασίες για την επίλυση των αναγνωρισμένων προβλημάτων της περιοχής, η περίοδος μη έκδοσης ΜΠΕ θα παραταθεί εκ νέου.

4.2 ΥΠΕΘΑ - ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΧΡΗΣΕΩΝ ΓΗΣ ΣΕ ΑΜΥΝΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Σε σχέση με τους περιορισμούς χρήσεων γης σε αμυντικές περιοχές (βλ. σχετικά κεφάλαιο 3.2.3),

προτείνεται:

Η επανεξέταση της ανάγκης ύπαρξης της επιτηρούμενης ζώνης, καθώς και ο επανακαθορισμός του εύρους της επιτηρούμενης ζώνης με βάση τα σημερινά τεχνολογικά δεδομένα, αλλά και τη χρονική προοπτική των αναγκών της διοίκησης.

4.3 ΥΠΕΧΩΔΕ - ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ, ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ, ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΚΑΛΟΥΣ Κ.ΛΠ.

Με αφετηρία την αναφορά στην οποία τίθεται το ζήτημα της προστασίας του φαραγγιού του Λούσιου και η οποία βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη (βλ. σχετικά κεφάλαιο 3.3), ο Συνήγορος του Πολίτη έχει ήδη καταλήξει σε πρώτα συμπεράσματα.

Ειδικότερα:

Σε περιπτώσεις περιοχών που παρουσιάζουν οικολογικό ενδιαφέρον, όταν μάλιστα καταλαμβάνονται από μεγάλα ορεινά δασικά συμπλέγματα, στα οποία περιλαμβάνονται ιστορικοί τόποι, παραδοσιακοί οικισμοί και αρχαιολογικοί χώροι, επιβάλλεται, πριν από την εκτέλεση μεγάλων δημοσίων έργων ή την εκτός σχεδίου έγκριση οποιωνδήποτε επεμβάσεων για δημιουργία εγκαταστάσεων μείζονος σημασίας με μόνιμο χαρακτήρα, να προηγούνται χωροταξικοί σχεδιασμοί στο πλαίσιο των Ν. 1337/83 και Ν. 1650/86, όπου θα λαμβάνεται μέριμνα και για την προστασία του περιβάλλοντος. Τα παραπάνω αποτελούν αναγκαίο όρο πρόληψης της καταστροφής του περιβάλλοντος και της δημιουργίας πραγματικών καταστάσεων που ολοένα και περισσότερο δυσχεραίνουν την οφειλόμενη χωροταξική παρέμβαση της Πολιτείας. Κατόπιν αυτών, ο Συνήγορος του Πολίτη

προτείνει:

Τη δημιουργία Ανεξάρτητης Εποπτεύουσας Αρχής, συντονιστικού χαρακτήρα, για τη διασφάλιση της παράλληλης κατεύθυνσης του νομοθετικού και προγραμματικού έργου των ΥΠΕΧΩΔΕ και ΥΠΠΟ, και τη διενέργεια συστηματικών ελέγχων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και των κατά τόπους πολεοδομικών γραφείων ως προς την τήρηση της ισχύουσας νομοθεσίας.

4.4 ΥΠΕΧΩΔΕ - ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΙΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ

Πληθώρα κατατεθειμένων αναφορών που αφορούν είτε τη δέσμευση ιδιοκτησιών, χωρίς την τήρηση της διαδικασίας της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως, είτε τη μη εισέτι καταβολή των αποζημιώσεων που έχουν επιδικαστεί οδηγούν τον Συνήγορο του Πολίτη στη διαπίστωση ότι ο πολεοδομικός σχεδιασμός της πολιτείας δεν συμβαδίζει με τον οικονομικό προγραμματισμό για την εύρεση των αναγκαίων πόρων για απαλλοτριώσεις και την κατασκευή έργων. Εν όψει των διαπιστώσεων αυτών,

προτείνεται:

Η εξέταση της δυνατότητας σύναψης από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) χαμηλότοκων δανείων, πέραν των ποσών που ούτως ή άλλως εισπράττουν, τα οποία θα τους επιτρέψουν να ανταποκριθούν στον μεγάλο αριθμό δεσμεύσεων ή απαλλοτριώσεων γης που οι ίδιοι συχνότατα επιβάλλουν υπέρ εαυτών, χωρίς ταυτόχρονα να είναι σε θέση να εξεύρουν τους πόρους που είναι απαραίτητοι για την αποζημίωση των εμπλεκόμενων ιδιοκτητών. Επανεξεταστέος, εξάλλου, κρίνεται ο ρόλος του Ειδικού Ταμείου Εφαρμογής Ρυθμιστικών και Πολεοδομικών Σχεδίων και ο κανονισμός λειτουργίας του, ενώ επιβάλλεται η διασφάλιση της ομαλής κατανομής και ροής των σχετικών κονδυλίων προς τους ΟΤΑ.

Από τη διερεύνηση των αναφορών προκύπτει, εξάλλου, ότι (α) σε πολλές περιπτώσεις οι πολεοδομικές μελέτες δεν περιλαμβάνουν το σύνολο των μελετών που απαιτούνται προκειμένου η ένταξη των περιοχών σε σχέδια πόλεως να συνοδεύεται από ολοκληρωμένες μελέτες έργων υποδομής, (β) ανεξάρτητα από τις δικαιολογίες που συνήθως επικαλούνται οι ΟΤΑ, διαπιστώνεται η σχεδόν συστηματική παραβίαση των προθεσμιών καταβολής αποζημίωσης και η υπέρμετρη καθυστέρηση των διαδικασιών, με αποτέλεσμα, σε μερικές περιπτώσεις, ιδιοκτησίες να παραμένουν δεσμευμένες για σαράντα και περισσότερα χρόνια και (γ) η επανα-

φορά της αυτοδίκαιης αποδέσμευσης των γηπέδων, κατά τις προϋποθέσεις του ΝΔ 797/71, άρθρο 11, παράγρ. 2, που καταργήθηκε από τη διάταξη του Ν. 1337/83, άρθρο 36, παράγρ. 1, θα συνέβαλε καθοριστικά στην άμβλυση του προβλήματος, θα καθιστούσε περιττό πλήθος διοικητικών ενεργειών και θα επέτρεπε την αποφυγή μακροχρόνιων δικαστικών αγώνων για τον αποχαρκτηρισμό των εμπλεκόμενων ακινήτων.

4.5 ΥΠΕΧΩΔΕ - ΕΠΑΝΑΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΕΝΟΙΚΙΟΥ ΕΠΙΤΑΓΜΕΝΩΝ ΑΚΙΝΗΤΩΝ

Για την περίπτωση του επανακαθορισμού του ενοικίου επιταγμένων ακινήτων (βλ. σχετικά κεφάλαιο 3.4.1.8),

προτείνεται:

Η εφαρμογή των διατάξεων που ισχύουν για τις επαγγελματικές μισθώσεις, δηλαδή αύξηση της τιμής του ενοικίου με βάση το ποσοστό του τρέχοντος πληθωρισμού.

4.6 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ - ΕΠΑΝΕΞΕΤΑΣΗ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΩΝ ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΚΟΝΤΑ ΣΕ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ

Με βάση τις διαπιστώσεις της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας για το αεροδρόμιο της Χίου (βλ. σχετικά κεφάλαιο 3.4.1.11),

προτείνεται:

α) η επανεξέταση εκ μέρους της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας της κατάστασης που επικρατεί σε όλα τα ελληνικά αεροδρόμια, αναφορικά με τις συνορεύουσες ιδιοκτησίες και ειδικότερα των περιπτώσεων με τα χαρακτηριστικά της υπόθεσης 10709/99,

β) η λήψη των μέτρων που εκτίθενται στα αρ. πρωτ. Δ3/Δ/24328/1634/4.6.1999 και Δ7/Δ/53586/5712/7.12.1999 διεξοδικά απαντητικά έγγραφα της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας προς τον Συνήγορο του Πολίτη.

4.7 ΥΠΠΟ - ΚΑΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΩΝ ΑΠΟ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

Ως μέτρα για τη μεσοπρόθεσμη επίλυση του προβλήματος της καταβολής αποζημιώσεων από αναγκαστικές απαλλοτριώσεις αρχαιολογικών χώρων (βλ. σχετικά κεφάλαιο 3.4.2)

προτείνεται:

Η καταβολή των αποζημιώσεων με ομόλογα του ελληνικού δημοσίου, ώστε να κλιμακωθεί η εξόφληση των δικαιούχων.

Εάν αυτό δεν είναι εφικτό, τότε εναλλακτικά: η άμεση διάθεση στο ΥΠΠΟ του ποσού των 10 δισεκατομμυρίων δρχ., ώστε να αρχίσει η τμηματική καταβολή των αποζημιώσεων,

η κατά προτεραιότητα καταβολή των αποζημιώσεων που δεν υπερβαίνουν τα 20 εκατομμύρια δρχ., για λόγους κοινωνικής ευαισθησίας και για ανακούφιση των μικροϊδιοκτητών,

η άμεση καταβολή κατά προτεραιότητα των αποζημιώσεων σε εξαιρετικές περιπτώσεις κοινωνικού χαρακτήρα, όπως π.χ. σε ασθενείς από ανίατα νοσήματα, υπερήλικες κ.λπ. και

η απαλλαγή του ΤΑΠΑ από την πληρωμή λειτουργικών εξόδων του ΥΠΠΟ, όπως π.χ. μισθών εποχιακών υπαλλήλων, έτσι ώστε να εκπληρωθεί ο σκοπός του ΤΑΠΑ, δηλαδή η καταβολή αποζημιώσεων.

Σημειώνεται πάντως ότι η ήδη δρομολογηθείσα θετική εξέλιξη για την επίλυση της εν λόγω εκκρεμότητας (έκδοση τίτλων προεσόδων, βλ. 3.4.2), θα υπερκαλύψει τις παραπάνω προτάσεις.

4.8 ΥΠΕΧΩΔΕ - ΑΥΘΑΙΡΕΤΗ ΔΟΜΗΣΗ

Για την αντιμετώπιση του φαινομένου της αυθαίρετης δόμησης, η οποία έχει λάβει ανεξέλεγκτες διαστάσεις,

προτείνεται:

Όσον αφορά το μέλλον, η επανεξέταση της νομοθεσίας η οποία εισάγει κατ' εξαίρεση ρυθμίσεις ενθαρρυντικές ή και απόλυτα αποκαταστατικές της αυθαίρετης δόμησης,

η άμεση αναστολή κάθε διαδικασίας η οποία είτε ευθέως είτε πλάγιως (ηλεκτροδότηση, υδροδότηση, σύνδεση με τηλεφωνικό και αποχετευτικό δίκτυο κ.λπ.), άγει στη νομιμοποίηση αυθαίρετων κατασκευών,

η άμεση έγκριση πιστώσεων για τη σύσταση στις νομαρχίες συνεργείων κατεδάφισης αυθαίρετων κτισμάτων και η επίβλεψη, από τους πειθαρχικούς προϊσταμένους των αρχόντων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (γενικούς γραμματείς περιφέρειας), της διεξαγωγής των σχετικών εργασιών,

η επιβολή κυρώσεων για την παράλειψη των, σύμφωνα με τα παραπάνω, οφειλόμενων ενεργειών, ο καταλογισμός στον αυθαίρετως οικοδομήσαντα του κόστους της κατεδάφισης και των συναφών προστίμων, κατά τη διαδικασία είσπραξης των δημόσιων εσόδων του ΚΕΔΕ, και

η διασφάλιση του συνοπτικού χαρακτήρα των

διαδικασιών κρίσης για τον αυθαίρετο ή μη χαρακτηριστή κατασκευών, με πρόβλεψη για την ταχύτητα εκδίκαση των σχετικών ενστάσεων, έτσι ώστε να μην παγιώνεται η κατάσταση της αυθαιρεσίας και να μην καλλιεργείται η προσδοκία ανοχής της παρανομίας. Η ταχύτητα των διαδικασιών αυτών συναρτάται άμεσα με την αποτροπή ολοκλήρωσης των οικοδομικών εργασιών, η οποία δημιουργεί μη αναστρέψιμες καταστάσεις, το υπέρογκο κόστος των οποίων καλείται στη συνέχεια να καλύψει η πολιτεία – ενδεχομένως και υπό μη ομαλές συνθήκες (π.χ. σε περίπτωση σεισμών, κατάρρευση ατελών κτισμάτων που έχουν οικοδομηθεί αυθαίρετα, βλ. σχετικά κεφάλαιο 3.5).

4.9 ΥΠΕΧΩΛΕ - ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑ ΕΚΔΟΣΗΣ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΩΝ ΑΔΕΙΩΝ ΚΑΙ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ

Στο από 14.10.1999 πόρισμα του Συνηγόρου του Πολίτη με θέμα τη νομιμότητα έκδοσης οικοδομικών αδειών και οριοθέτησης του οικισμού Αγίου Στεφάνου Αττικής, διερευνήθηκαν και παρουσιάστηκαν όλες οι πτυχές του περίπλοκου αυτού θέματος. Με βάση αυτό το πόρισμα και τα συμπεράσματα που περιέχει

προτείνεται:

Η ανάκληση της 34/99 οικοδομικής άδειας.

Η ανάκληση της νομαρχιακής απόφασης και η νέα οριοθέτηση του οικισμού σύμφωνα με τις διατάξεις του ΠΔ 244/3.5.1985, στην περίπτωση βέβαια που συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του, με την παράλληλη λήψη μέτρων που θα αποτρέπουν την αλλοίωση του χαρακτήρα του οικισμού (π.χ. αλλαγή χρήσεων γης).

Η τροποποίηση του γενικού πολεοδομικού σχεδίου του Δήμου Αγίου Στεφάνου έτσι ώστε είτε να εξαιρεθούν από αυτό οι δασικές εκτάσεις που περιγράφονται στον σχετικό κτηματογραφικό χάρτη είτε μέρος των εκτάσεων αυτών να ενταχθεί στο γενικό πολεοδομικό σχέδιο, με ταυτόχρονη τήρηση των ουσιαστικών και τυπικών προϋποθέσεων του Ν. 998/79, άρθρο 49, παράγρ. 2, που απαιτεί τη συνυπογραφή του Υπουργού Γεωργίας, τη διαφύλαξη του δασικού χαρακτήρα των εκτάσεων και την ενότητα του πολεοδομικού σχεδιασμού.

Η κίνηση της διαδικασίας του Ν. 998/79, άρθρο 14, με προσηκόντως αιτιολογημένη πράξη του αρμόδιου δασάρχη, έτσι ώστε, έως την κατάρτιση του οριστικού δασολογίου της περιοχής, να χαρακτηριστούν προσωρινά ως δασικές οι επίμαχες εκτάσεις.

Η χορήγηση οικοδομικών αδειών στις περιο-

χές του Αγίου Στεφάνου, οι οποίες δεν συμπεριλαμβάνονται στον ισχύοντα κτηματικό χάρτη του Υπουργείου Γεωργίας. Η χορήγηση αυτή να γίνει ύστερα από λεπτομερή πραγματική έρευνα της πολεοδομικής αρχής και έλεγχο του συνόλου των δεδομένων (χαρτών, αεροφωτογραφιών κ.λπ.), έτσι ώστε να διαπιστώνεται εάν το υπό οικοδόμηση γήπεδο βρίσκεται μέσα στον οικισμό που υφίσταται πριν από το 1923 και δικαιούται να δομηθεί με τους ευνοϊκούς όρους που προβλέπονται για τους οικισμούς αυτούς.

Τέλος, έως την έγκριση της πολεοδομικής μελέτης του Δήμου Αγίου Στεφάνου, η έκδοση οικοδομικών αδειών να γίνεται μόνο μετά τη σχετική βεβαίωση του δασαρχείου ότι το υπό οικοδόμηση γήπεδο δεν αποτελεί δασική έκταση και δεν συμπεριλαμβάνεται στον ισχύοντα κτηματικό χάρτη του Υπουργείου Γεωργίας (βλ. σχετικά κεφάλαιο 3.8.1).

4.10 ΥΠΕΧΩΛΕ - ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΩΝ ΑΔΕΙΩΝ

Ο ισχύων τρόπος έκδοσης των οικοδομικών αδειών παρουσιάζει σοβαρές δυσλειτουργίες. Συγκεκριμένα, οι διατάξεις του Γενικού Οικοδομικού Κανονισμού (ΓΟΚ) που αφορούν τα στοιχεία των οποίων η κατάθεση απαιτείται για την έκδοση οικοδομικής άδειας ορίζουν ως απαραίτητη την κατάθεση του τίτλου ιδιοκτησίας μόνο για τα άρθια οικόπεδα και κατά παρέκκλιση για τα εκτός σχεδίου οικόπεδα. Επειδή όμως η ρύθμιση αυτή έχει επιτρέψει την καταπάτηση δημόσιων εκτάσεων ή δημόσιων χώρων πρασίνου και την κατ' ουσίαν παράνομη δόμηση επ' αυτών από πρόσωπα που φέρονται ως ιδιοκτήτες, κρίνεται αναγκαίο να θεσπιστεί η υποχρεωτική κατάθεση των τίτλων ιδιοκτησίας των οικοδομούμενων εκτάσεων, ανεξαρτήτως θέσης (εντός ή εκτός σχεδίου) και μεγέθους (άρτιο ή μη άρτιο).

Για την καταπολέμηση του φαινομένου αυτού, σκόπιμη είναι η τροποποίηση του σχετικού άρθρου προς την κατεύθυνση της απόφασης του ΣτΕ, αρ. 934/89, που ορίζει ότι η αρμόδια πολεοδομική αρχή «...προκειμένου να αποφασίσει εάν θα χορηγήσει ή όχι την οικοδομική άδεια, έχει υποχρέωση να εξετάσει και να κρίνει παρεμπιπτόντως το ζήτημα αυτό, του οποίου πάντως η τελική επίλυση ανήκει στα πολιτικά δικαστήρια». Με βάση τα παραπάνω

προτείνεται:

Να καταστεί υποχρεωτική η προηγούμενη κατάθεση του τίτλου ιδιοκτησίας σε όλες τις περιπτώ-

σεις και να συμπληρωθεί, με την ακόλουθη διατύπωση, το άρθρο 3, εδάφιο ιβ' του ΓΟΚ, κεφάλαιο Σχέδια Πόλεων (23. Δα.145 ΔΙΑΤΑΓΜΑ της 8/13.7.93/ΦΕΚ Δ' 795, «Τρόπος έκδοσης οικοδομικών αδειών και έλεγχος των ανεγειρομένων οικοδομών»), το οποίο αναφέρει τα «στοιχεία που απαιτούνται για την χορήγηση οικοδομικής αδειας»:

«Τίτλος ιδιοκτησίας και πρόσφατο αντίγραφο φορολογικής δήλωσης, όπου να εμφανίζεται η δήλωση κυριότητας της ιδιοκτησίας του ακινήτου».

4.11 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ - ΑΔΕΙΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ

Αναφορικά με το ζήτημα των μεταφορικών εταιρειών που λειτουργούν χωρίς άδεια στη Χίο, ο Συνήγορος του Πολίτη

προτείνει:

Κατ' αρχάς, την έκδοση από το Υπουργείο Μεταφορών προεδρικού διατάγματος που να περιέχει τους όρους λειτουργίας των μεταφορικών εταιρειών. Στους όρους αυτούς σκόπιμο είναι να περιλαμβάνεται πρόβλεψη επαρκούς χώρου μέσα στο οικόπεδο της επιχείρησης, όχι μόνο για τη φόρτωση και την εκφόρτωση αλλά και για την αναμονή και τη στάθμευση των οχημάτων, ανάλογα με τον αριθμό των συνεργαζομένων με την επιχείρηση. Σε κάθε περίπτωση, ενδείκνυται η συνεργασία μεταξύ Υπουργείου Μεταφορών και ΥΠΕΧΩΔΕ για θέματα χωροθέτησης. Μάλιστα, και ανεξάρτητα από την περιοχή στην οποία προβλέπεται η εγκατάσταση, θα πρέπει να εξετάζεται η αντικειμενική καταλληλότητα του χώρου από κυκλοφοριακή άποψη (δηλαδή, προσβασιμότητα και πλάτος δρόμων). Τέλος, προβληματική κρίνεται η παράγρ. 9 του άρθρου 4 του Ν. 2508/97, η οποία σκόπιμο είναι να επαναδιατυπωθεί (βλ. σχετικά κεφάλαιο 3.6).

4.12 ΥΠΕΧΩΔΕ - ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΕ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

Στην περίπτωση λειτουργίας επιχειρήσεων σε περιοχές γενικής κατοικίας, συχνά παρατηρείται ο εικονικός τεμαχισμός ενός ή περισσότερων επαγγελματικών εργαστηρίων, στα οποία ασκούνται δραστηριότητες χαρακτηριστικά των οποίων είναι μεταξύ άλλων ότι

α) αλληλοσυμπληρώνονται ως προς την παραγωγή,

β) στεγάζονται στο ίδιο ή γειτονικό κτιριακό συγκρότημα,

γ) η συλλογική μηχανική ισχύς τους είναι τόσο υψηλή ώστε σαφώς να τις κατατάσσει σε ανώτερη κατηγορία, απαγορευμένη από τον νόμο.

Με βάση τα παραπάνω,

προτείνεται:

Αφενός να ληφθεί μέριμνα ώστε να εμποδίζεται η συγκέντρωση μεγάλου αριθμού εργαστηρίων και βιοτεχνιών σε περιοχές γενικής κατοικίας και αφετέρου να καθορίζεται με σαφήνεια ο αριθμός και η πυκνότητα, ανά τετραγωνικό μέτρο, παρόμοιων εκμεταλλεύσεων, ιδίως όταν οι δραστηριότητες που ασκούνται είναι επικίνδυνες ή βλαπτικές για την υγεία των περιοίκων.

4.13 ΥΠΕΧΩΔΕ - ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Το θέμα της προστασίας του περιβάλλοντος είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με τη δημόσια υγεία και, επομένως, χρήζει άμεσης παρέμβασης όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών. Επιπλέον, παρουσιάζει και διεθνή διάσταση λόγω της συμμετοχής της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία έχει ορίσει πλαίσιο δράσης, καθώς και συγκεκριμένες αρνητικές οικονομικές επιπτώσεις (πρόστιμα, απώλεια πόρων από επιδοτούμενα προγράμματα) σε περίπτωση μη συμμόρφωσης.

Η σχετική νομοθεσία παρέχει σημαντικές αρμοδιότητες στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, οι οποίες πρέπει να ασκούνται προκειμένου να επιτευχθεί η προστασία της υγείας των κατοίκων και η προστασία του περιβάλλοντος. Από τα στοιχεία των αναφορών και τη διερεύνησή τους προέκυψε ότι στις περισσότερες των περιπτώσεων δεν τηρείται ο νόμος, με αποτέλεσμα να μη λαμβάνονται μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος, να μην πραγματοποιείται συστηματική παρακολούθηση και έλεγχος (monitoring) της ποιότητας της ατμόσφαιρας, του εδάφους και των υπόγειων υδάτων (όπως αυτή ορίζεται από τον Ν. 1650/86, ΥΑ 69269/90 και τις σχετικές ΚΥΑ, ΠΔ και κοινοτικές οδηγίες) και να μη λαμβάνονται μέτρα θεραπείας, όπου αυτό είναι αναγκαίο. Σημειώνεται ότι ο συνεχής και προληπτικός έλεγχος είναι απαραίτητος, διότι αφενός παρέχει τη δυνατότητα άμεσης παρέμβασης για την αποτροπή εκτεταμένης ρύπανσης και αφετέρου συνεισφέρει στην αποτελεσματικότερη θεραπεία, σε περίπτωση που διαπιστωθεί εκτεταμένη ρύπανση του περιβάλλοντος. Άλλο σημαντικό πρόβλημα ανακύπτει από τη μη τήρηση των προβλεπόμενων διαδικασιών για την προέγκριση χω-

ροθέτησης, τον ελλιπή έλεγχο μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΜΠΕ) και τη μη παρακολούθηση της εφαρμογής των περιβαλλοντικών όρων.

Στο πλαίσιο των διαπιστώσεων αυτών, επιβάλλεται να γίνει κατανοητό και από τη διοίκηση πως το θέμα της προστασίας του περιβάλλοντος αποτελεί συνταγματική επιταγή και ότι η μη εφαρμογή της υπάρχουσας περιβαλλοντικής νομοθεσίας και της νομολογίας του ΣτΕ δημιουργεί σοβαρά, ανεπανόρθωτα και μη αναστρέψιμα περιβαλλοντικά προβλήματα. Πρωταρχικό κριτήριο της διοικητικής δράσης και της συναφούς άσκησης δημόσιας εξουσίας πρέπει να είναι η βασική αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης, που υλοποιεί τη συνταγματικά κατοχυρωμένη προστασία του περιβάλλοντος. Κάτω από αυτό το πρίσμα θα πρέπει να αντιμετωπίζονται και οι δικαιολογίες, που συνήθως προβάλλονται από τη διοίκηση, όσον αφορά τη μη εφαρμογή της κείμενης νομοθεσίας. Ενδεικτικά παραδείγματα αυτών των δικαιολογιών αποτελούν η επίκληση της ανεπαρκούς γνώσης του νόμου, η έλλειψη επαρκούς και εξειδικευμένου προσωπικού, η έλλειψη απαραίτητων κονδυλίων, ακόμη και η καλλιέργεια της πεποίθησης ότι, σε περίπτωση που ζητηθεί η εφαρμογή των νόμων με την επιβολή προστίμων ή την υποχρέωση βελτίωσης των εγκαταστάσεων, θα υπάρξει αντίδραση των ιδιωτών λόγω της οικονομικής επιβάρυνσης που θα προκύψει.

Με στόχο, λοιπόν, τη συμβολή προς την κατεύθυνση της ολοκληρωμένης περιβαλλοντικής προστασίας,

προτείνεται:

Η δραστηριοποίηση του Ειδικού Σώματος Ελεγκτών για την Προστασία του Περιβάλλοντος (ΕΣΕΠΠ), που δημιουργήθηκε με τον Ν. 2242/94, αλλά μέχρι σήμερα δεν έχει στελεχωθεί πλήρως.

Η στελέχωση των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης με εξειδικευμένο προσωπικό ικανό να παρακολουθήσει και να ελέγξει τις περιβαλλοντικές συνθήκες και τα κατά περίπτωση ισχύοντα όρια. Οι σχετικές προσλήψεις θα πρέπει να γίνουν ύστερα από ολοκληρωμένη και αιτιολογημένη αίτηση των υπηρεσιών. Απαιτείται επίσης νομοθετική ρύθμιση που θα επιτρέψει την εξασφάλιση κονδυλίων για τη στελέχωση των νομαρχιών με εξειδικευμένο προσωπικό.

Η εκπόνηση Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για έργα που σχεδιάζονται σε βιομηχανικές ζώνες, μεταλλευτικές και λατομικές περιοχές κ.λπ. με τροποποίηση του Ν. 1650/86 και της ΚΥΑ 69269/90.

Η εκπόνηση Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για έργα που εξυπηρετούν σκοπούς εθνικής άμυνας, με τροποποίηση του Ν. 1650/86 και της ΚΥΑ 69269/90.

Η έκδοση ΚΥΑ, οι οποίες θα συμπληρώνουν τον Ν. 1650/86 και θα διασφαλίζουν την ουσιαστική διερεύνηση των περιβαλλοντικών συνθηκών, με εις βάθος μελέτη της περιοχής ενδιαφέροντος (συλλογή δειγμάτων και χημική ανάλυση, διαπίστωση υφιστάμενης κατάστασης κ.λπ.).

Η έκδοση νομοθετικών διαταγμάτων ή ΚΥΑ, όπου θα προβλέπονται οι ενδεδειγμένες ενέργειες (στάδια διερεύνησης, αποδεκτά όρια ρύπανσης, μέθοδοι θεραπείας, αρμόδιες υπηρεσίες κ.λπ.), σε περίπτωση που διαπιστωθεί η ρύπανση μιας περιοχής, με ενιαίο και συντονισμένο τρόπο. Εν προκειμένω, οφείλει να οριστεί με σαφήνεια ο αρμόδιος φορέας για την παρακολούθηση της εφαρμογής της νομοθεσίας και την επιβολή των σχετικών κυρώσεων.

Η θεσμοθέτηση ουσιαστικών Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για τις επικρατέστερες περιοχές κατασκευής έργου και πριν από την προέγκριση χωροθέτησής του.

Η τροποποίηση της υπουργικής απόφασης 95209/94 (μεταβίβαση στους νομάρχες της αρμοδιότητας να εγκρίνουν περιβαλλοντικούς όρους ορισμένων δραστηριοτήτων και έργων Α' κατηγορίας, έργων και δραστηριοτήτων του Ν. 1650/86, άρθρο 3) με αφαίρεση της τελευταίας παραγράφου (διευκρίνιση), η οποία στην ουσία αναιρεί την ΚΥΑ 69269/90, κατατάσσοντας ορισμένες δραστηριότητες στη Β' κατηγορία.

Η διατήρηση των περιφερειακών υπηρεσιών περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ, με στόχο την απρόσκοπτη και ανεπηρέαστη από τοπικούς παράγοντες εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

Με αφορμή το πρόβλημα της ηχορύπανσης από φορτοεκφορτώσεις, η θέσπιση ορίων για το μέγεθος των οχημάτων που λειτουργούν ως μόνιμος μηχανολογικός εξοπλισμός, καθώς και για τη συχνότητα χρησιμοποίησής τους.

4.14 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΤΥΠΟΥ - ΟΡΟΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΩΝ ΤΥΠΟΥ

Σχετικά με τα προβλήματα που δημιουργούνται από τη λειτουργία πρακτορείων Τύπου,

προτείνεται:

Η θέσπιση και η τήρηση όρων λειτουργίας κατά τη χορήγηση των αδειών πρακτορείων Τύπου από το Υπουργείο Τύπου. Οι όροι αυτοί θα πρέπει να περιλαμβάνουν περιορισμούς χωροθέτησης του κάθε πρακτορείου και πρόβλεψη χώρου στάθμευσης αυτοκινήτων για τη φόρτωση και την εκφόρτωση. Εξάλλου, ενδείκνυται να μη γειτνιάζουν τα πρα-

κτορεία με κατοικίες, αφού τα πρακτορεία αυτά λειτουργούν σε ώρες κοινής ηουχίας. Σε περίπτωση που βρίσκονται μέσα σε κατοικημένες περιοχές, σκόπιμο είναι οι χώροι στάθμευσης που επιλέγονται να είναι υπόγειοι. Στην περίπτωση αυτή όμως, θα πρέπει να υπάρχει μελέτη ηχομόνωσης και μελέτη αερισμού για τους ρύπους. Σημαντικό ρόλο διαδραματίζει, εν προκειμένω, η πυκνότητα των κατοικιών και ο κατ' εκτίμηση αριθμός των επιβαρυνόμενων από τη λειτουργία προσώπων, η υποβολή μελέτης πυρασφάλειας και η τήρηση των υγειονομικών κανόνων.

4.15 ΥΠΕΧΩΔΕ - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ

Αναφορικά με το ζήτημα της περιβαλλοντικής επιβάρυνσης που προέρχεται από την επεξεργασία και τη διάθεση αποβλήτων από ξενοδοχειακές μονάδες,

προτείνεται:

Η εξασφάλιση κατάλληλης και σύγχρονης υποδομής ποιοτικού ελέγχου, ενταγμένης σε ένα γενικότερο σύστημα συνολικής παρακολούθησης των περιβαλλοντικών παραμέτρων (βλ. σχετικά κεφάλαιο 3.10.1).

4.16 ΥΠΕΧΩΔΕ - ΑΙΓΙΑΛΟΙ

Σχετικά με την κατηγορία ζητημάτων που αφορούν σε αιγιαλούς, επισημαίνεται ότι η ελλιπής στελέχωση των κτηματικών υπηρεσιών και η μη συστηματοποιημένη και αυτοματοποιημένη τήρηση αρχείων ενθαρρύνει την καταπάτηση των εκτάσεων αυτών. Προβλήματα επίσης ανακύπτουν:

α) από την απόπειρα εφαρμογής των παλαιών σχεδίων καθορισμού αιγιαλού, εξαιτίας κυρίως της κλίμακας των σχεδίων αυτών και του γεγονότος ότι τα σημεία των γραμμών δεν καθορίζονταν με συντεταγμένες του εθνικού δικτύου, αλλά γραφικά ή αναφέρονταν σε ανεξάρτητο δίκτυο,

β) από την παράλειψη διενέργειας ελέγχου των τίτλων των παρακείμενων ιδιοκτησιών, όταν πρόκειται να κατασκευαστούν έργα,

γ) από τη μεταβολή του αιγιαλού, εξαιτίας φυσικών αιτιών ή ανθρώπινων παρεμβάσεων (ορισμένες περιπτώσεις δεν προβλέπονται από τη νομοθεσία),

δ) από την κατασκευή έργων, με σκοπό τον περιορισμό της γραμμής του αιγιαλού,

ε) από την έλλειψη εξειδικευμένων γνώσεων που παρατηρείται σε μέλη ορισμένων επιτροπών καθορισμού αιγιαλού και την έλλειψη συνεπούς αντιμετώπισης όμοιων περιπτώσεων και, τέλος,

στ) από την «οικειοποίηση» του αιγιαλού από ξενοδοχεία και άλλες εκμεταλλεύσεις που τον μισθώνουν.

Επισημαίνεται ότι στο θέμα αυτό δεν έχει σημειωθεί πρόοδος, όσον αφορά την υιοθέτηση των προτάσεων του Συνηγούρου του Πολίτη που περιελήφθηκαν στην *Ετήσια Έκθεση του 1998*. Με αυτά τα δεδομένα,

προτείνεται:

Να προβλεφθεί νομοθετικά ότι ο καθορισμός του αιγιαλού προηγείται χρονικά της έκδοσης οικοδομικής άδειας, η οποία σκόπιμο είναι να προϋποθέτει την προσκόμιση τίτλων ιδιοκτησίας, καθώς και άλλων παλαιότερων, και τη σήμανση της γραμμής αιγιαλού.

Η ταυτόχρονη επίλυση του ιδιοκτησιακού καθεστώτος των όμορων ιδιοκτησιών με τη σύνταξη της σχετικής πράξης αναλογισμού. Η επίτευξη αυτού του στόχου προϋποθέτει τις συντονισμένες ενέργειες περισσότερων της μίας υπηρεσιών, προκειμένου να ελεγχθεί το φαινόμενο της μη έκδοσης πράξεων αναλογισμού, αφενός για λόγους αποφυγής των σχετικών δαπανών και αφετέρου για να διατηρηθεί σε ισχύ το ευνοϊκό για τα ιδιωτικά συμφέροντα ασαφές καθεστώς της παραλίας.

Η ενημέρωση των όμορων ιδιοκτητών ακινήτων κατά τον καθορισμό του αιγιαλού, όπως γίνεται για παράδειγμα στην περίπτωση των απαλλοτριώσεων για ρυμοτομικούς ή άλλους σκοπούς.

Η θέσπιση προδιαγραφών για τον καθορισμό του αιγιαλού, στις οποίες θα περιλαμβάνονται

α) ενιαία αντιμετώπιση του καθορισμού του αιγιαλού, με την πρόβλεψη για προστασία των οικολογικά σημαντικών περιοχών που βρίσκονται δίπλα σε αιγιαλούς (π.χ. εκβολές ποταμών, υδροβιότοποι, φυτική βλάστηση και παρουσία ζώων),

β) αιτιολογημένη έκθεση της επιτροπής καθορισμού του αιγιαλού,

γ) περιγραφή της γραμμής του αιγιαλού με συντεταγμένες,

δ) προδιαγραφές για τις περιπτώσεις υποχώρησης του αιγιαλού,

ε) μελέτη υδρογεωλογικών στοιχείων, με προσπάθεια προβολής στο μέλλον των μεταβολών της γραμμής, έτσι ώστε να αποφευχθούν συναφή προβλήματα. Εκτός από τις άλλες σχετικές μετρήσεις της ζώνης κατάληψης των κυμάτων, η μελέτη αυτή θα πρέπει να συνοδεύει και την έγκριση κατασκευών στον αιγιαλό και την παραλία.

στ) ειδικές ρυθμίσεις για τους παραδοσιακούς οικισμούς.

Ως χρονικό ορόσημο για τη διαπίστωση των ορίων του αιγιαλού, της παραλίας και των ιδιοκτησιών να θεωρηθεί η στιγμή της οριοθέτησης του αιγιαλού. Σε περιπτώσεις ύπαρξης κτισμάτων, (α) αν αυτά είναι μέσα σε οικισμούς, προτείνεται να διατηρούν τον ρυμοτομικό τους χαρακτήρισμό, ακόμη και όταν είναι πλέον εντός του αιγιαλού, (β) αν βρίσκονται εκτός οικισμών και εφόσον έχουν κτιστεί νόμιμα, να παραμείνουν στην κυριότητα των ιδιοκτητών, με δικαίωμα απαλλοτρίωσης από το κράτος και χωρίς δυνατότητα περίφραξης. Αν ήδη υπάρχει περίφραξη, θα πρέπει να εξετάζεται ο χρόνος κατασκευής της, καθώς και αν σχετίζεται με παραδοσιακά κτίσματα. Σε κάθε περίπτωση, ο έλεγχος θα πρέπει να εκτείνεται και στην εκτίμηση της διάβρωσης, με στόχο τη χορήγηση άδειας περιτοίχισης όταν αυτή διαπιστώνεται. Συνιστάται επίσης η θέσπιση προδιαγραφών για την ανέγερση τοίχων, στις οποίες θα πρέπει να συνεκτιμάται και η αισθητική παράμετρος. Τέλος, η διαπίστωση της διάβρωσης θα πρέπει να οδηγεί στη λήψη μέτρων μείωσης ή αναχαίτισής της, ειδικά στις περιπτώσεις που πιθανολογείται άμεσος κίνδυνος για την ανέγερση κατοικιών.

Στο πλαίσιο αυτό εντάσσονται και οι ακόλουθες γενικού χαρακτήρα οργανωτικές και νομοθετικές προτάσεις:

Η άρτια στελέχωση, καθώς και η μηχανοργάνωση των κτηματικών υπηρεσιών, και

Η ενημέρωση των στοιχείων, σε συνεργασία με το εθνικό κτηματολόγιο, και η αμεσότερη συνεργασία με την Υδρογραφική Υπηρεσία του ΓΕΝ (βλ. σχετικά κεφάλαιο 3.11).

4.17 ΥΠΕΣΔΔΑ - ΥΠΕΘΟ - ΥΠΕΧΩΔΕ - ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΛΗΜΜΥΡΟΠΑΘΩΝ ΕΤΟΥΣ 1998

Για την οριστική διευθέτηση του ζητήματος των πλημμυροπαθών του έτους 1998 (βλ. σχετικά κεφάλαιο 3.12), ο Συνήγορος του Πολίτη επανέρχεται στις προτάσεις που ήδη διατυπώθηκαν στην *Ετήσια Έκθεση του 1998*.

Συγκεκριμένα,

προτείνεται:

Η άμεση έκδοση κοινής υπουργικής απόφασης από τους Υπουργούς Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εθνικής Οικονομίας, Οικονομικών και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων περί αποκατάστασης όλων των πλημμυροπαθών του έτους 1998.

Σε περίπτωση μη έγκαιρης εκτίμησης των ζη-

μιών από τις σχετικές επιτροπές αποτίμησης, η πολιτεία θα πρέπει να αποδεχθεί το ύψος των ζημιών που κατά την εκτίμησή τους ορίζουν οι αιτούμενοι πολίτες και να προκαλέσει την υπογραφή κοινής υπουργικής απόφασης μέσα σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

5. ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΕΚΘΕΣΗΣ 1998

Η μελέτη των νομοθετικών και οργανωτικών προτάσεων του Κύκλου Ποιότητας Ζωής που περιλήφθηκαν στην *Ετήσια Έκθεση του 1998* οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η πλειονότητά τους δεν βρήκε συνέχεια ούτε στο επίπεδο της νομοθετικής πρωτοβουλίας ούτε στο πεδίο (έως τις 31.12.1999) της εισαγωγής μεταρρυθμιστικών καινοτομιών που αφορούν την οργανωτική συγκρότηση των εμπλεκόμενων υπηρεσιών.

Ενδεικτικά αναφέρονται τα μείζονα ζητήματα της λειτουργίας υπαίθριων κέντρων διασκέδασης (βλ. 4.1 στην *Ετήσια Έκθεση 1998*), των κατεδαφίσεων αυθαίρετων κατασκευών (βλ. στο ίδιο 4.2), του καθορισμού αιγιαλού (βλ. στο ίδιο 4.3), της εύρυθμης λειτουργίας του Ανώτατου Πειθαρχικού Συμβουλίου του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας (βλ. στο ίδιο 4.4), της φύλαξης ισόπεδων διαβάσεων του ΟΣΕ (βλ. στο ίδιο 4.5), της οριστικής νομοθετικής διευθέτησης της δυνατότητας κατάσχεσης και/ή πλειστηρίασης ιδιωτικής περιουσίας του δημοσίου (βλ. στο ίδιο 4.6) κ.λπ. Ακόμη και ζητήματα που παρουσίαζαν επείγοντα χαρακτήρα, όπως οι αποζημιώσεις πλημμυροπαθών του έτους 1998 (βλ. στο ίδιο 4.2 αλλά και 4.17 της παρούσας έκθεσης), αναμένουν τη νομοθετική τους ρύθμιση σύμφωνα με τις προτάσεις του Συνηγόρου του Πολίτη.

Σημαντική εξαίρεση στην εικόνα αυτή αποτελεί η περίπτωση των αποζημιώσεων για αναγκαστικές απαλλοτριώσεις αρχαιολογικών χώρων. Η *Ετήσια Έκθεση του 1998* αναφέρθηκε διεξοδικά στο θέμα της έντονης δυσάρεσκειας μεγάλου αριθμού πολιτών για τις πολύχρονες καθυστερήσεις, οι οποίες παρατηρούνται στην καταβολή αποζημιώσεων που προκύπτουν από αναγκαστικές απαλλοτριώσεις αρχαιολογικών χώρων αλλά και στις διαδικασίες κήρυξης, ως απαλλοτριωτέων, εκτάσεων που είναι ήδη δεσμευμένες με βάση τον Αρχαιολογικό Νόμο. Η παρουσίαση του θέματος αυτού στην έκθεση του έτους 1998 κατέληγε με την επισήμανση ότι οι αναφερόμενοι πολίτες δικαιούνταν τις αποζημιώσεις από το Υπουργείο Πολιτισμού (ΥΠΠΟ), βάσει τελεσίδικων δικαστικών αποφάσεων.

Η διαμεσολαβητική προσπάθεια του Συνηγόρου του Πολίτη ως προς το θέμα αυτό συνεχίστηκε σε όλη τη διάρκεια του 1999. Προς τον κατ'εξοχήν αρμόδιο φορέα, το ΥΠΠΟ, στάλθηκε μια σειρά προτάσεων και συγκεκριμένων μέτρων (βλ. 4.7), με τα οποία θα μπορούσε να αρχίσει η αντιμετώπιση του σοβαρού αυτού θέματος. Μάλιστα τονίστηκε ιδιαίτερα ότι η σταδιακή απομείωση των αρχαιολογικών χώρων και η απειλούμενη καταστροφή τους από τη δόμηση έχουν γενικότερες επιπτώσεις τόσο στο φυσικό περιβάλλον και την ποιότητα ζωής (προστασία τοπίων, ελεύθερων χώρων) όσο και στην οικονομία (τουρισμός).

Η κατά τα φαινόμενα θετική έκβαση των υποθέσεων που αφορούν τις απαλλοτριώσεις αρχαιολογικών χώρων οδηγεί σε μια ευρύτερη τελική παρατήρηση, που αφορά τις δραστηριότητες και γενικότερα την πορεία του Κύκλου Ποιότητας Ζωής κατά το 1999. Το μεγάλο χρονικό διάστημα που απαιτήθηκε για την επίλυση του ζητήματος αυτού αναδεικνύει την ιδιαιτερότητα των υποθέσεων που χειρίζεται ο Κύκλος και τον σύνθετο, πολύπλοκο και δυσεπίλυτο χαρακτήρα τους. Τα «δομικά» αυτά χαρακτηριστικά που διακρίνουν τις υποθέσεις του Κύκλου καθιστούν αναγκαία την υιοθέτηση μακρύτερου χρονικού ορίζοντα, μέσα στον οποίο

να επιδιώκεται ή να προσδοκάται η πιθανολογούμενη επίλυση υποθέσεων. Καθιστούν επίσης αναγκαία την προσφυγή σε διαδικασίες επίλυσης, όπως η σύγκληση συσκέψεων των εμπλεκόμενων φορέων, που από τη φύση τους συμβάλλουν στην παράταση μάλλον παρά στη μείωση της χρονικής διάρκειας της διαδικασίας επίλυσης των υποθέσεων. Αναμενόμενο αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης είναι το γεγονός ότι ο ρυθμός διεκπεραίωσης των υποθέσεων αλλά και αυτός της θετικής τους έκβασης, δηλαδή της επίλυσης υπέρ του πολίτη, είναι κατά τι χαμηλότερος στον Κύκλο Ποιότητας Ζωής σε σχέση με τους άλλους τρεις θεματικούς κύκλους, στους οποίους εντάσσονται οι αναφορές των πολιτών που υποβάλλονται στον Συνήγορο του Πολίτη. Ελπίδα του Κύκλου είναι ότι το κατά τα φαινόμενα αίσιο τέλος των υποθέσεων που αφορούν τις αποζημιώσεις για αναγκαστικές απαλλοτριώσεις αρχαιολογικών χώρων θα αποτελέσει προηγούμενο επιτυχημένης επίλυσης, το οποίο θα επαναληφθεί και στο μέλλον, καθώς, έστω και με βραδείς ρυθμούς, η διοίκηση θα ανταποκριθεί στην ανάγκη για την υιοθέτηση από μέρους της κανόνων και πρακτικών που προσιδιάζουν στις αρχές της «χρηστής διοίκησης» και του κράτους δικαίου.